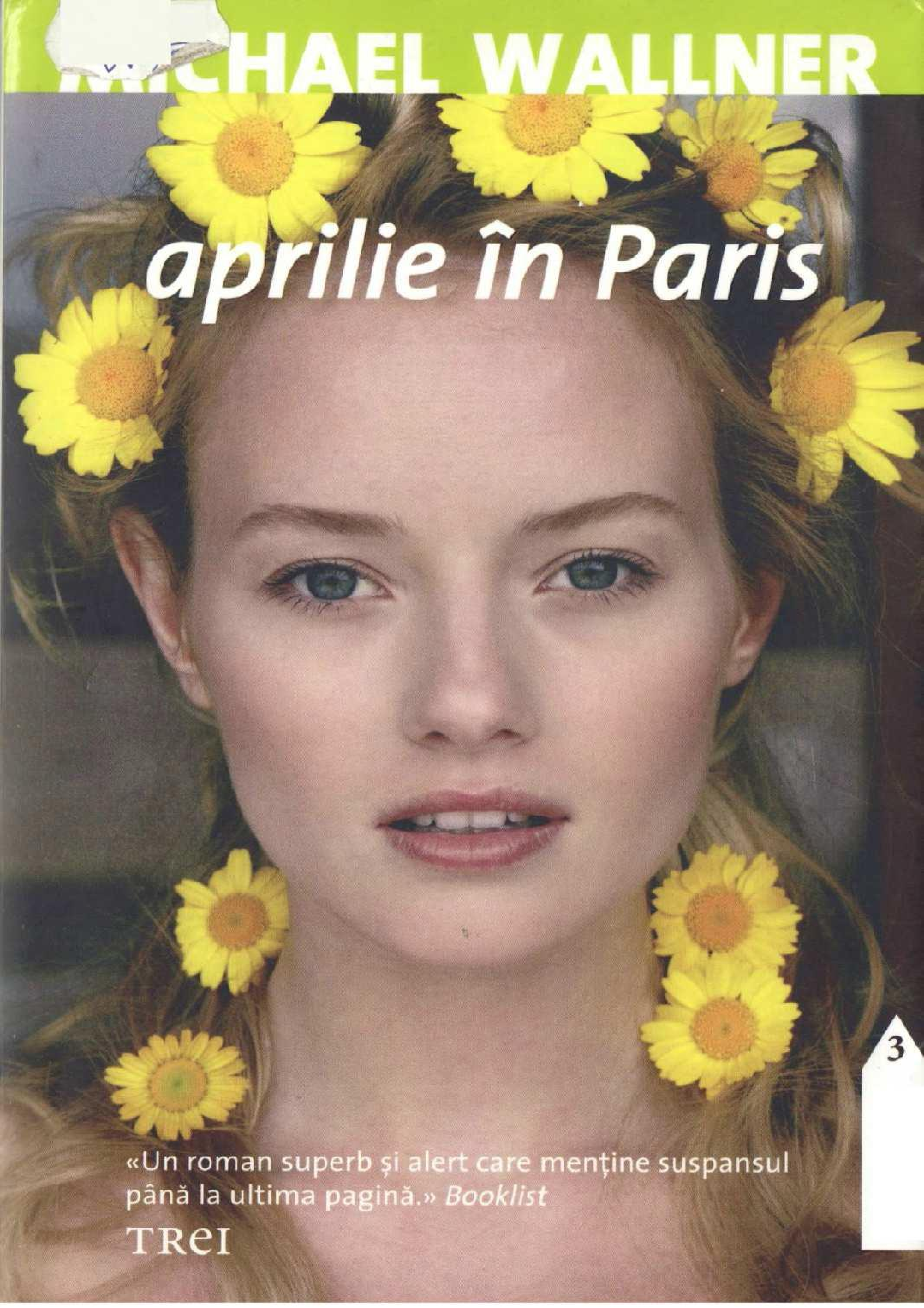

MICHAEL WALLNER
aprilie în Paris
«Un roman superb și alert care menține suspansul până la ultima pagină.» Booklist
TREI
3

Cuprins

Michael Wallner s-a născut la Graz în Austria, in 1958. A lucrat ca actor şi scenarist înainte de a se dedica scrisului. Până în prezent a publicat mai multe romane.

Cartea *Aprilie in Paris* a devenit un bestseller internaţional, va apărea în 25 de ţări şi va fi ecranizată pentru televiziune.

«Captivant şi irezistibil. Un debut impresionant»

USA Today

«*Aprilie în Paris* este un roman puternic... Wallner surprinde cu măiestrie esenţa unei lumi zbuciumate şi descrie e dilema unui soldat apolitic prins între datoria de a se supune şi propriile lui sentimente. »

Frankfurter Neue Presse

«Plasat la intersecţia dintre stilul lui Ken FolIet şi a lui Bernard Schlink, *Aprilie în Paris* este un roman pe care să-l citeşti şi să-l dai mai departe prietenilor: o poveste de dragoste pentru bărbaţii care nu plâng niciodată.»

Brigitte Magazine

MICHAEL WALLNER

Povestea dramatică a unei iubiri imposibile

Paris, 1943. Michael Roth are 21 de ani, este german şi atrage interesul superiorilor săi prin faptul că poate vorbi limba franceză fāra absolut nici un pic de accent. Motiv pentru care este racolat să lucreze ca interpret în cadrul interogatoriilor la care sunt supuşi localnicii suspectaţi de către autorităţile naziste. Franţa este ocupată de nemţi. Roth se dovedeşte a fi un membru model al Gestapo-ului, de-şi el personal nu agreează principiile regimului pe care îl reprezintă. Dar face pur şi simplu ceea ce i se cere. După programul de lucru, alege sa-si petreacă timpul liber în cu totul alt mod decât colegii săi ofiţeri, ale căror nopţi se risipesc în nightcluburi şi bordeluri. Michael îmbracă haine civile şi rătăceşte pe străzile Parisului, încercând să trăiască o viaţă normala sub o identitate total diferită: se dă drept francez, cunoaşte tot felul de oameni, se prezintă sub numele Antoine. Într-o buna zi, o cunoaşte pe Chantal, fiica unui anticar. Încep să-şi petreacă serile impreuna şi ajung să se îndrăgostească unul de celălalt înainte de a şi revela fiecare adevarata identitate. Acest lucru va avea consecinţe extrem de tragice.

Scris într-un stil cinematografic, romanul *Aprilie în Paris* oferă o lectură irezistibilă în măsura în care dramatismul poveştii este susţinut perfect de suspans până la ultima pagina.

MICHAEL WALLNER

Aprilie în Paris

Traducere din germană de Gabriella Eftimie

Editori - Silviu Dragomir Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial: Magdalena Mărculescu

Coperta colecţiei:

Faber Studio (S. Oltean u, B. Haţeganu, D. Dumbrăvician) Imagine copertă: GULLIVER, GETTY IMACES

Director producţie:

Cristian Claudîu Coban

Dtp: Marian Constantin

Corectură: Liliana Urian Eugenia Ursu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României WALLNER, MICHAEL

Aprilie în Paris / Michael Wallner; trad.: Gabriella Eftimie. - Bucureşti: Editura Trei, 2010 Bibliogr.

ISBN 978-973-707-369-3 1. Eftimie, Gabriella (trad.)

821J 12.2(436)-31sl35.1

April in Paris by Michael Wallner

Editura Trei, 2010 pentru prezenta ediţie C. P. 27-0490, Bucureşti Tel /Fax: +4 021 300 60 90

e-mail: comenzi: edituratrei.ro, www. edituratrel. ro

ISBN: 978-973-707-369-3

Lui John şi Martha Wallner Pont Royal, 1943

1

Am aflat de transfer înainte de amiază. Fâşiile înguste de lumină se întindeau până la pervaz. Maiorul a apucat clanţa cu o mână, în timp ce cu cealaltă mi-a făcut semn să nu mă ridic din fotoliu. O fi isprăvit cu porcoşenia aia din Marseille? Am indicat hârtia din maşină, scrisă doar pe jumătate. De îndată ce terminam asta, puteam să plec.
— Şi depeşa din Laure sur Marne? l-am întrebat surprins.
— O să se ocupe altcineva. De dumneavoastră e nevoie altundeva.

Mi-am apropiat genunchii pe sub masă. Destui soldaţi erau trimişi pe front în perioada asta.
— Şi unde sunt detaşat?
— Celor din Rue des Saussaies le lipseşte un traducător. Maiorul îşi netezi uniforma pe partea stângă a pieptului, acoperită de grade de cavalerie şi de medalii primite pentru excelenţa în luptă. O să facă tot posibilul să nu-i refuze. Aşa că, în treacăt fie spus, nu trebuia să-mi fac griji pentru nimic.
— Ce s-a întâmplat cu traducătorul din Rue des Saussaies?A fost lovit de o maşină noaptea trecută şi a murit.
— Partizani?
— Ah, nici pomeneală. Tipul era beat şi s-a împotmolit undeva pe un pod. Din cauza întunericului, maşina patrulei de poliţie nu l-a mai putut ocoli. Din păcate, n-a murit imediat, ceva groaznic. Oricum, formularul de solicitare a unui interpret se află pe biroul meu. Se pare că vă bucuraţi deja de o oarecare notorietate, spuse maiorul cu un zâmbet nefiresc. Cei de acolo v-au vrut tocmai pe dumneavoastră.

Mi-am încordat spatele. Am aruncat o privire spre harta din faţa mea, la o scară de unu la cinci sute de mii. Buloane, haşurări, rozeta din ghips de deasupra uşii, resturile tapetului din perioada în

care aici încă se locuia. Biroul meu, dicţionarul francez, creioane roase. O să-mi lipsească priveliştea şirului de acoperişuri din vest.

Maiorul mă privi mâhnit.

— Terminaţi chestia aia pentru Marseille. Apoi luaţi-vă liber. Mâine vă predaţi lucrurile. Peste câteva zile, vă puteţi întoarce aici. Cei de acolo nu prea se dau în vânt după feţe străine.

M-am ridicat şi am salutat, fiindcă maiorul înălţase braţul distrat. Ieşise deja, dar eu stăteam încă nemişcat. Pe perete, lumina contura grilajul de la fereastră. Mi s-a făcut brusc frig, aşa că m-am încheiat la ultimul nasture şi mi-am luat pelerina, de parcă m-aş fi pregătit să plec. Apoi am pus-o la loc, m-am lăsat pe scaun, am citit textul în franceză şi am început să bat la maşină cu două degete.

De ce n-ai ales şi tu o altă cale, mi-am spus. Trebuia să te aventurezi tocmai spre Rue des Saussaies. Uniforma argintie cu negru a apărut ca din neant în faţa cartierului general, a urmat un scurt schimb de replici. Celălalt ţi-a cerut cumva un foc? N-ar strica să fii mai atent. O să traduci doar expresiile din dicţionar. O să te uiţi doar la blatul mesei şi nu în ochii celorlalţi. O să-ţi ştergi din minte tot ce ţi-a fost permis să vezi. Seara o să te duci la hotel, dimineaţă o să apari în locui potrivit, la timpul stabilit. Până când n-o să mai aibă nevoie de tine. Apoi te întorci la maiorul tău, care nu vrea altceva decât să se bucure de oraşul ăsta şi să savureze sentimentul victoriei. Cel care te lasă să scrijeleşti pe harta de pe perete şi cel care îţi semnează raporturile. Atât timp cât îi rămâi fidel, o să-i împiedice să te trimită pe front.

Pont Royal era scufundat în apă până la doar jumătate de metru de cota de avertisment de o mie şapte sute şi ceva. Pescarii se aplecau peste zid. Pietrele erau deja calde, oamenii stăteau cu ochii întredeschişi, cu feţele îndreptate către soare. Auzind ţăcănitul tocurilor bătute în ţinte, câţiva

dintre ei îmi întorceau spatele. M-am grăbit spre învălmăşeala de pe strada Saint Germain. Cu cât mai mulţi oameni, cu atât mai puţin o să iasă în evidenţă faptul că sunt un străin. Pe la Pont Solferino, apa vuia în jurul construcţiei metalice. O asiatică în faţa tejghelei vânzătorului de legume; pipăind pe rând trei mere pipernicite. Nu departe de ei, un puşcaş şi tovarăşul lui se holbau la femeia pe fruntea căreia strălucea o semilună argintie.

— Faină muiere, spuse puşcaşul.

Celălalt dădu din cap:

— Nu m-aş da în lături de la o pângărire rasială.

În ciuda formelor rotunde, femeia avea o eleganţă anume şi se purta de parcă n-ar fi avut dreptul să se afle pe stradă. Dar fiindcă proprietarul magazinului ieşise şi o examinase cu ochi neîncrezători, aceasta puse merele la locul lor. Făcu nişte paşi nesiguri şi îl observă pe soldaţii care îi blocau calea cu rânjetele încremenite.

M-am dat la o parte din faţa uniformelor verzui-gri şi am luat-o pe o străduţă lăturalnică. Mergeam mai repede decât de obicei, Străbăteam străzile pe rând deşi, de fapt, aş fi vrut să mă plimb. Număram tăbliţele cu denumirile hotelurilor pe lângă care treceam. Ce-ar fi să intru în vreunul şi să iau o cameră la ultimul etaj? Să-mi scot cizmele încet, să deschid ferestrele înalte până în tavan, în vreme ce timpul ar sta pe loc?

Am încetinit. Magazinul de pe partea cealaltă avea mai multe încăperi; undeva, în spate, ardea un bec. În faţa uşii, un maldăr de scaune cu huse roz. M-am aplecat şi am atins mătasea destrămată. În camera din dos, un bărbat înălţă capul, lumina din fundal trasând linii piezişe pe chipul său. Când s-a uitat la mine, am tresărit de parcă m-ar fi surprins făcând ceva interzis.

Am pornit în căutarea unor străzi mai late, a oamenilor, a forfotei. Cele mai multe magazine fuseseră deja golite, arătându-i trecătorului doar rafturile maro, pustiite. O brutărie rămăsese încă

deschisă, coada era lungă. M-am pus la rând, am evitat privirile — oamenii lăsau de obicei un gol în jurul unei uniforme străine. Mi-am cumpărat o pâine plină de făină. Când am ieşit, un *garcon* mătura rumeguşul de pe trotuar. Localurile deschideau devreme.

Până acum, nu mi-am dat seama că o poartă neagră, pe care o mai văzusem, nu aparţinea unei case, ci unei întregi străduţe. Am dat crucea la o parte ca să descifrez scrisul şters — *Rue de Gaspard*? Poarta era încuiată. În ciuda curiozităţii, ezitam, sprijinit de tăblia uşii. Trecătorii mă examinau cum stăteam acolo, blocat între stradă şi intrare. Am aruncat o privire în spatele barierei de fier. Străduţa se pierdea sub umbra unui zid, pe tencuială se răsfrângea o lumină cenuşie. M-am strecurat pe poarta întredeschisă. Peste tot, numai magazine cu storurile trase; acolo unde casele erau mai joase, lumina soarelui de după-amiază pătrundea în încăperi.

Când am dat colţul, m-am ciocnit de un vânzător de vechituri, care îşi transporta marfa spre *comptoir*[1]. Cu un bust din bronz în braţe, îmi blocă drumul. Fără să ia în consideraţie uniforma verzui-argintie. Am privit un orologiu sprijinit de un zid. Carcasa din lemn de nuc, pendulul din alamă şlefuită.

— *Il me semble, j'ai vu exactement la meme a Munich*[2]*,* i-am spus.

Replica rostită fără accent l-a luat prin surprindere.

— *C'est possible, Monsieur. Je Vai achete d'une familie, qui a vecu en Allemagne pour longtemps.*

— *Quel est votre prix?*[3]

Vânzătorul ambulant a precizat suma. Niciun francez n-ar fi cumpărat ceasul la preţul ăsta. I-am oferit jumătate. N-a vrut să lase nicio centimă, susţinea că a promis proprietarului că nu-şi va bate joc de piesa asta.

— *Alors, je regrette*[4].

M-am înfundat şi mai adânc pe Rue Gaspard.

Tânăra stătea nemişcată pe o piatră mare care părea picată de undeva din cer tocmai în faţa librăriei. I-am observat picioarele zvelte pe sub palton. Citea. Când am trecut de ea, a ridicat capul. Nu mi-am continuat drumul, am intrat în librărie. La tejghea, un bărbat cu părul grizonant şi cărare pe mijloc. Cu o ţigară stinsă în gură. Ungea nişte etichete de hârtie cu lipici; pensula lăsa în urmă fire de păr. O privire scurtă spre uniformă.

— *Vous cherchez quelque chose de special?*[5] mormăi dezinteresat.

Nu aşteptă răspunsul meu şi lipi eticheta pe interiorul unei coperţi. I-am spus că vreau să arunc o privire prin magazin. Gestul lui a fost mai degrabă unul de respingere decât de invitare. M-am apropiat de raftul de lângă fereastră şi mi-am trecut degetele peste coperţile cărţilor. Am privit afară pe geamul mat.

Fata stătea încă pe piatră. Un chip de o frumuseţe atipică. Ochi neobişnuit de mari, o frunte ispititor de rotundă, peste care cădeau bucle roşcate spre brun. Avea o expresie vicleană de pisică, cu buze moi şi pline; bărbia era prea scurtă şi continua aproape fără întrerupere înspre gât.

Pe pervaz, ateriză un fluture. De parcă cineva ar fi atins-o brusc, fata înălţă capul. Aşeză cartea lângă ea cu gesturi lente şi se ridică. Se apropie de fereastră, de locul în care fluturele se odihnea cu aripile tremurânde. Cu cât se apropia mai mult, cu atât mă retrăgeam în spatele rafturilor. Ajunse pe vârfuri la geamul jos, cu privirea aţintită asupra fluturelui. La doar câţiva metri de mine, se opri şi se holbă în direcţia mea — fără să mă vadă însă.

— Încărcat cu mai multe cărţi, m-am simţit dintr-odată privit de proprietarul curios. Înşurubă capacul borcanului cu lipici şi ieşi de după tejghea.

— *Vous avez trouve?*[6]

M-am răsucit; am pierdut momentul în care fluturele şi-a luat zborul. Bărbatul era cu un cap mai scund decât mine; chelia îi strălucea prin părul răsfirat.

Am făcut un pas spre ieşire.

— *Il y en a trop. Je sais pas choisir*[7]

Am pus cărţile la loc, m-am îndreptat către uşa deschisă şi am păşit dintr-un pas peste prag şi trepte. Cizmele răsunau greoi pe asfalt.

— Dispăruse. Ochii mei cercetau îndărătul tufişului şi ieşirea din străduţă. Cartea zăcea pe piatră. Fără să-l ating, m-am uitat la volumul sărăcăcios. *Le Zero.* Titlul nu-mi spunea nimic. Când am ridicat privirea, am avut impresia că sunt urmărit din spatele tuturor ferestrelor care aparţineau acestor magazine. Încet, cu paşi întinşi, m-am îndreptat către poarta neagră şi am ieşit pe stradă. Am evitat doi soldaţi care patrulau cu un aer morocănos şi am luat-o spre aleea cu platani.

2

— Pe unde aţi umblat? mă luă în primire şeful diviziei noastre.

Eram nedormit, nervos, îl aşteptam deja de două ore. Am încercat să mă fac comod pe banca de pe coridor. Prin faţa mea, se perindau neîncetat grade mai înalte, aşa că eram nevoit să mă ridic şi să-i salut de fiecare dată. La parter, ni se verificau actele referitoare la data recrutării şi carneţelul cu solda. Santinela m-a lăsat să trec abia după ce-am dat un telefon. Urcând treptele, am admirat scările din marmură cu ancadramente verzi. Pe vremuri, pe aici se plimbau diplomaţi cu însoţitoarele lor. Mai-mai să uit unde mă aflu.

— Unde aţi fost? repetă şeful diviziei.

— Pe aici, pe-afară, unde să fiu, i-am răspuns, fără să mă ridic de pe scaun.

Tipul avea acelaşi grad ca mine. De obicei, în prima zi se decide cum vei fi tratat la noul tău loc de muncă.

— Scutiţi-mă de tonul ăsta. Îmi indică să-l urmăresc. Ştiţi să stenografiaţi? mă întrebă peste umeri.

Un da simplu ar fi fost de-ajuns.

— Dacă n-aş şti, n-aş fi aici.

— Aşa? Cu un rânjet neplăcut, şeful diviziei se întoarse spre mine. Am recrutat o grămadă de oameni; dar pe niciunul din cauză că ştia să stenografieze.

Mi-am muşcat buza şi am mers mai departe fără să-i spun nimic. Aveam douăzeci şi doi de ani, nu ştiam ce-i ăla fTont. Am devenit soldat la vârsta la care n-aş fi scăpat de asta oricum. Am fost doi fraţi. Tatăl meu n-avea destule mijloace financiare ca să ne plătească amândurora studiile. Lui Otto i s-a permis să studieze medicina. Eu am început facultatea de drept ca să le dovedesc că voi reuşi şi fără ajutorul lor. Războiul mi-a stricat însă planurile.

Am intrat în birou. Uşi înalte din lemn de stejar, o femeie corpolentă, îmbrăcată în civil, doi membri ai diviziei de elită *Sturmtruppe*, stând la nişte maşini de scris, într-un final, şeful diviziei a ciocănit la uşa următorului birou, iar eu m-am îndepărtat şi m-am postat tângă bărbatul slab cu care mă întâlnisem cu trei zile în urmă pe Rue des Saussaies.

— Ah, dumneata. Ridică privirea din hârţoage. Vi s-au comunicat sarcinile?

— Nu în detaliu. Stăteam în poziţie de drepţi, deşi nu era necesar.

— Detaliile sunt importante.

Apucă dosarul gri-verzui şi se ridică. Era de statură mijlocie şi, în ciuda uniformei parcă turnate pe corp, arăta mai deşirat şi mai bolnăvicios decât mi-l aminteam. Era aproape chel şi avea o gură deosebit de tristă.

— Haideţi cu mine. Ridică balustrada de lângă birou, apoi uşa intermediară din spatele ei.
— Roth, dacă nu mă-nşel, întrebă înainte să intre,
— Caporal subordonat Roth, am răspuns.
— De când sunteţi printre noi?
— Martie, 1940, domnule căpitan.
— Aţi nimerit perioada cea mai bună.

Nu eram sigur la ce se referă: la triumful nostru de până acum sau la îndatoririle mele legate de serviciu? Ajunseserăm într-o încăpere puternic luminată. Primul lucru pe care l-am văzut a fost chipul băiatului, cu părul umed atârnându-i în ochi. În colţ, se afla un cazan. Apa se mişca încă. Puştiul nu cred să fi avut mai mult de cincisprezece ani; mâinile îi erau legate la spate. Se simţea frica în aer. Apoi am văzut două uniforme, ambii şefi de divizii. Mi-am scos caietul de notiţe. Căpitanul luă loc şi, cu un gest precipitat, îmi indică o măsuţă. Creionul căzu. L-am ridicat cât de discret am putut, am făcut cei câţiva paşi spre masă şi am lăsat ochii în pământ. Totul a început brusc, fără etape intermediare.

3

Am alergat spre hotel şi m-am aruncat pe patul care ocupa toată camera micuţă. Deasupra mea, cineva a deschis robinetul, apoi o pereche de cizme au fost aruncate într-un colţ; se întorsese vecinul meu, Hirschbiegel, dornic să facă baie. Aceasta a durat câteva ore. Am pus pâinea pe masă, dar nu puteam să înghit nicio îmbucătură. M-am holbat la desenele şterse cu păstoriţe, străduindu-mă să nu bag în seamă zgomotele din jurul meu. Pereţii erau subţiri precum cartonul, căpătâiele paturilor erau aproape lipite. Cineva la telefon. *Deci*, *cum facem? Habar n-am. Cel mai bine, acolo unde ne-am întâlnit ieri*. *La Jardin nu-ştiu-cum. Apropo*, *o să vin cu cineva, v-am mai spus*.

Se auzi şi liftul; liftierul din hol urca şi cobora cu ofiţeri din aviaţie care se duceau la întâlnirea celor de la Luftwaffe de la etajul patru. În ultimul timp, inima îmi bătea destul de aiurea. M-am întors spre oglindă. Nasul îngust, sprâncenele închise la culoare; îmi veneau în cap fotografiile de mai demult. Nu gura mi se înăsprise, ci ochii. Ar trebui să te mai tunzi şi tu din când în când, mi-am spus şi mi-am netezit părul de pe tâmple cu palma umedă. Mi s-a făcut sete, dar nu mai aveam nimic de băut în cameră. Privirea mi-a alunecat pe cizme — aşa nu mai voiam să ies, nu în seara asta.

Am stat astfel minute în şir, cu capul plecat şi cu umerii lăsaţi. Oamenii de pe Pont Royal erau aşezaţi pe pietre încălzite de soare, cu ochii închişi, întorşi către lumină. De câte ori trecea cineva cu cizme, deschideau ochii. Mi-era groază de momentul acela. Când se întorceau, când se retrăgeau în casele lor sau când mormăiau înjurături pe care le înţelegeam. Eram expus în fiecare oraş, fiindcă aş fi putut fi ca ei. Voiam să mă ascund, să fiu parte din comunitatea lor; nimeni nu avea dreptul să mă vadă ca pe un străin. Încă din ziua marşului triumfal, n-am simţit nimic altceva decât anxietate.

M-am ridicat şi am deschis încet uşa şifonierului, de parcă ar fi trebuit să iau o decizie importantă. De când n-am mai purtat sacoul ăla cu model discret? Am descoperit şi-o gaură făcută de molii, noroc că într-un loc mai ascuns. Am luat sacoul din cui şi l-am pus lângă piept.

— Poţi fi un funcţionar, de pildă, i-am spus imaginii din oglindă. Sau un chelner care şi-a terminat tura. Sau poate că lucrezi înti-o librărie, lipeşti etichete pe coperţi, faci diverse comisioane. O privire spre raft: jumătate din cărţile de acolo erau în franceză. O să iau una, o s-o ţin sub braţ şi o să mă plimb în cel mai popular şi mai aglomerat loc din oraş. Şi atunci pericolul n-o să mai fie atât de evident.

Am scos din cămară o bucată de salam şi un măr. Pâinea se fărâmiţa când o rupeai. Am tăiat salamul cu briceagul şi am mestecat încet. O fi furat băiatul audiat carburatorul ăla? A fost doar zărit prin zonă. Cinci autobuze pentru transportul prizonierilor — niciunul nu pornea; carburatoarele lipseau. Mi-am privit mâinile în timp ce tăiam salamul. Sângele băiatului se uscase deja. M-am oprit din mestecat. În haine de civil n-ai cum să ieşi din hotel, mi-am spus. Mi-am ascultat bătăile inimii. Dacă cei din *Rue des Saussaies* află despre scamatoria asta, o să-ţi rupă gâtul.

Mi-am şters gura cu şervetul, m-am ridicat şi am scos din şifonier o traistă din pânză, în care îmi ţineam hainele murdare. În camera de alături, Hirschbiegel pusese ceva muzică. *Ma Pomme*[8]. Mi-am încheiat uniforma şi mi-am pus cizmele.

Pe scări am dat nas în nas cu un locotenent de aviaţie care cobora în compania unei o femei. L-am salutat, dar bărbatul a întors privirea.

— *Dans quelques minutes, j'ai temps pour toi*[9]. Locotenentul rostea cuvintele pe rând, cu stângăcie.

— *Pour faire quoi?*[10] râse femeia.

Lângă recepţie, santinela se întreţinea cu femeia de serviciu care ştia câteva cuvinte în germană. Gri-verzuiul îi oferi nişte dulciuri. Pralinele se topeau; bărbatul rânji. Fata continuă să-l privească c-o faţă serioasă. Mi-am continuat drumul, cu traista, pe culoar. Pereţii vopsiţi în maro-închis erau tociţi în locurile unde oaspeţii îşi rezemaseră bagajele. Treceam în fiecare zi pe coridorul ăsta, dar, de data aceasta, ieşirea părea să se îndepărteze cu fiecare pas.

— Hei, colega!

Nu m-am oprit din mers.

— Hei, tu!

Mi-am întors capul, de parcă ar fi fost exclus să mi se adreseze tocmai mie.

— A întrebat Hirschbiegel de tine! strigă soldatul.
— Când?
— Păi, a bătut la uşă, dar nu erai.

Pe fereastră, am zărit un maior de aviaţie care se îndrepta spre hotel.

— Mulţam, am strigat peste umăr.

Încă trei paşi şi eram la ieşire, deschizând uşa pentru maior. Am îngheţat în poziţie de drepţi până când acesta a ajuns lângă recepţie. Tânăra femeie de serviciu dispăru în nişa din perete.

Am luat-o la pas mărunt pe străzi de parcă aş fi avut o destinaţie anume. În duda soarelui, dinspre est bătea un vânt rece care răscolea praful lui. Granulele aurii rămâneau lipite în bălegar. Resturile de hârtie se învârteau în aer. Ca să-mi stăpânesc agitaţia, am început să mormăi numele străzilor, în faţa unei case în ruine, am încetinit şi am privit în jur. La început, mi s-a părut că fusese bombardată. O bucată din faţadă atârna deasupra trotuarului, grinzile de susţinere puteau să se rupă în orice clipă. Am intrat în curte. Conducta de apă găurită căsca gura lângă zidurile rămase în picioare. Am tras cu urechea, am şters praful de pe o cornişă şi am aşezat sacoul pe locul curat. N-aveam cum să-mi scot cizmele stând în picioare; ţopăiam şi făceam mai mult zgomot decât mi-aş fi dorit. Am vârât jacheta uniformei şi pantalonii în geantă. Preţ de câteva secunde, am stat în izmene pe holul pustiu. La auzul unor paşi, m-am speriat şi am dat să mă ascund în casa scărilor prăbuşită. Dar paşii s-au îndepărtat. N-am îndrăznit să-mi scot plăcuţa de identificare, am preferat s-o împing mai sus, spre umăr, astfel că acum atârna pe spate. Mi-am pus repede cămaşa şi pantalonii şi m-am legat la şireturi. Cizmele ieşeau din traistă; cu un astfel de bagaj n-aveam cum să mă strecor neobservat. Am cercetat holul casei; scările făceau o curbă înspre un unghi mort, fără pic de lumină. M-am rugat la ceruri şi am împins traista spre locul întunecat. Am vrut să-mi pun pălăria moale

din pâslă, dar am descoperit eticheta în ultima clipă: *Klawischnigg & Sohne, Munchen*. Am smuls firul cu dinţii, am rupt bucata de panglică şi am aruncat-o. Apoi mi-am tras pălăria pe frunte.

Când am păşit pe stradă, eram deja un străin. Am renunţat la orice privilegiu, eram descoperit în faţa ocupanţilor şi a ocupaţilor. N-aveam voie să-mi arăt documentele, n-aveam voie să-mi vorbesc limba, *o* vocală rostită aiurea m-ar fi trădat. La opt jumate cel târziu trebuia să mă transform la loc, dar ceasul gravat în germană nu l-am luat cu mine.

Înainte de toate, mi-aş fi dorit un alt nume şi, înainte să-mi dau seama de ce, am ales numele *Antoine*. Monsieur Antoine, ucenic într-o librărie. Am scos volumul subţirel din geantă. *Fabule* de La Fontaine. Cartea mă umplea de încredere, îmi susţinea povestea cu biografia. Monsieur Antoine se plimba. Era doar un plimbăreţ care voia să treacă neobservat, un tânăr în sacou în carouri. Paşii lui răsunau la fel ca paşii celorlalţi. Niciun pas mai apăsat, niciun motiv să fie evitat. Încetul cu încetul, am început să respir mai regulat, degetele nu mai erau atât de încordate pe carte. Am împins pălăria în spate. Fără vreun motiv anume, am început să zâmbesc în după-amiaza târzie.

Monsieur Antoine traversă Pont Royal şi ajunse la străduţele pline de viaţă din jurul docului. Apărură tejghelele cu legume, lângă care oamenii beau vin roşu din pahare micuţe. Când am dat colţul, cavalcada de voci mă învălui imediat. Toată lumea vorbea! Auzeam bătrâni care râdeau în urma unei fete cu pălărie înflorată. Strigătul unui grăsan peste uliţă, trei femei care-i răspund. Un *abbe*[11], cu umerii scăldaţi în lumina de culoarea bronzului, îi face semn cuochiul unei matroane şi se lansează în previziuni despre vreme. Valul de trăncăneală mă luă în stăpânire, mă târî după el, în direcţia vocilor şi a zgomotelor. Unui bătrân cu acordeon i-am aruncat o monedă în farfurie.

Scoase fluierul din gura.

— *Quel est votre desir, mon garcon?*[12]

Mi-am propus să vorbesc cât mai puţin. Dar Monsieur Antoine nu era de acord. Într-o seară de primăvară, un parizian *tăcut* ar fi părut suspect. În jurul meu, oamenii erau ocupaţi, plini de vervă şi agitaţi.

Am cerut un şlagăr din care nu cunoşteam decât refrenul: *Je te veux*[13] Bătrânul dădu din cap cu un gest preţios, îşi vâri fluierul în gură şi începu. După ce l-am ascultat puţin, mi-am continuat drumul. Am observat o damă cu un voal foarte subţire, cu buzele rujate în roşu-închis. O bandă de puşti trecu pe lângă mine în fugă, poliţaiul[14] se plimbă în direcţia opusă.

M-am pus la coada din faţa unei patiserii. O femeie mică de statură mă lovi puternic în stern. În faţă, un vânzător slăbănog lega nişte pachete cu biscuiţi. M-am uitat lung la o elevă care citea cu fruntea încreţită o broşură de trei parale. Aş fi dat orice să aflu ce sensuri ascunse o fi găsit printre rândurile acelea. Ultima raţie de biscuiţi îmi aparţinea, aşa că am plătit. Femeia din spatele meu îmi aruncă priviri ucigaşe. M-am gândit să-i dăruiesc ei biscuiţii, dar, în ultima secundă, am aşezat pachetul pe carte şi l-am vârât sub braţ.

În timp ce mi-am încetinit paşii în drum spre ieşire şi m-am asigurat că sacoul meu ar putea trece uşor drept un model franţuzesc, mi-am dat seama că găsisem direcţia potrivită spre Rue de Gaspard.

Azi, străduţa era scăldată într-o lumină diferită. Soarele pătrundea adânc printre vârfurile clădirilor şi scălda pereţii într-o lumină caldă, roşie. Stânca din faţa librăriei era goală. Am înţeles că n-avea sens s-o mai caut pe fata cu chipul de pisică. Probabil că a trecut doar din întâmplare pe aici, şi-a cumpărat o carte, s-a aşezat pe piatra asta şi a citit un pic. După care a plecat şi se pare că nu s-a mai întors în Rue de Gaspard.

Librăria era închisă. Dezamăgit, am descifrat numele de pe poartă — *Joffo, Livres*. Din curiozitate, am apăsat clanţa. Uşa era deschisă. Se auzi soneria.
— Pot să intru? am întrebat în franceză.
— Aruncaţi o privire, Monsieur, răspunse patronul de după tejghea.

M-am îndreptat spre un raft şi m-am întors într-o poziţie în care ar fi putut să-mi vadă faţa.
— Aveţi cumva traducerea nouă la *Anna Karennina*?
— Nu există una nouă.

Bărbatul corpolent se apropie dând din cap.
— *Prospere* a dat chix. Deocamdată, n-o să apară nimic în domeniul ăsta.

Mi-a întins ediţia veche. M-am uitat atent în ochii vânzătorului. Oare ar recunoaşte în mine caporalul care l-a vizitat şi ieri?
— Asta a fost publicată înainte de război, i-am spus, returnându-i cartea.
— Cum spuneam. Ridică din umeri. Descoperi volumul subţire de sub braţul meu. Citiţi *Fabulele*? întinse mâna. Permiteţi?

I-am oferit cartea mea preferată.E o ediţie rară. Zâmbi cu expresia unui afacerist.

M-am speriat. Dacă i-am dat cumva o versiune ştampilată în Germania?

Joffo dădu la o parte coperta exterioară.
— Vedeţi? N-a existat decât până în treizeci şi şase. Se uită la mine. N-aţi fi interesat s-o vindeţi?
— E un cadou, din păcate, am respirat uşurat.
— Undeva ar trebui să mai... — agil, ca şi când n-ar avea încredere în propria memorie, bărbatul corpolent se apropie de următorul raft şi scoase un exemplar ilustrat, pompos. Mi-a arătat povestea cu *Norocul şi copilaşul,* cu gravura de o pagină a lui Dore.
— Din asta îi citeam fiicei mele pe vremea când era încă un copil, spuse Joffo.

Pe marginea paginii, am descoperit mâzgăliturii de copil. Dintr-o dată, mi-am imaginat-o pe tânăra cu părul roşcat-brun. Ideea era deplasată, dar, cu toate acestea, mi-am încercat norocul.
— Azi n-am văzut-o pe fiica dumneavoastră.
Înălţă capul. Ochii i se îngustară ca ai unui mistreţ.
— Ne cunoaştem de undeva, Monsieur?
— Nu, i-am zâmbit. Doar că, din când în când, mai trec pe aici.
— Şi cum vă numiţi?
— Antoine... Am aruncat o privire rapidă asupra volumelor de pe raft. Lanţuri de litere, desene aurite, un *R* ondulat, mai încolo o antologie intitulată *Barbarii.* Antoine Rebarbes. Am tras aer în piept.
— Sunteţi din Paris?
Nu, sunt din provincie, i-am răspuns pe un ton pe cât se poate de neutru. Puteţi să-mi împachetaţi cartea lui Tolstoi?
Ezită, se duse după tejghea şi o înveli pe *Anna Karrenina* în hârtie maro. Am scos o bancnotă din buzunar.
— Ia te uită! Se mai tipăresc astea? Joffo verifică bancnota la lumină. Aceasta provenea de la Registratura Forţelor Armate.
— Şi eu m-am mirat.
— În sfârşit. Flutură hârtia în sus şi-n jos. Cele vechi ţi se destramă deja printre degete.
Bancnota dispăru în casa de înregistrare. Bărbatul numără restul.
— Unde aţi cunoscut-o pe fiică-mea? mă întrebă pe un ton viclean. La salon, poate?
Am ezitat. În ce fel de salon aş fi putut-o întâlni?
— Da, la salon, desigur. Am luat monedele şi m-am întors ca să plec.
Bănuitor, Joffo mă urmă.
— Treceţi doar din când în când pe aici — şi vă tundeţi tocmai în zona asta?

Am căutat legătura. Am deschis uşa.
— E un frizer bun, asta e. Am zâmbit şi am ieşit.
Joffo reţinu uşa ca soneria să nu mai sune şi a doua
oară.
— O seară bună, Monsieur, spuse peste umăr. Simţeam că mă urmăreşte cu privirea. Apoi cheia se răsuci în yală. M-am întors spre străduţă.
— Cât costă pendulul? l-am întrebat pe vânzătorul ambulant.
Acesta îmi indică jumătatea sumei de data trecută.
M-am strecurat pe bulevard.

4

Mi se făcuse cald. Mi-am aruncat sacoul peste umăr şi mi-am dat pălăria pe spate. De o oră căutam deja un *Salon de Coiffure.* Pe Rue Jacob, nişte copii zgomotoşi se urcau peste tomberoane. M-am oprit. Nicio tăbliţă la intrare; înăuntru, semiobscur. Apropiindu-mă, am reuşit să disting două scaune ieşite în afară, un raft cu flacoane, şi în faţa lui, un bărbat cu o pereche de foarfece. În dreapta, nişte clienţi în aşteptare. Am mers mai departe. După câţiva paşi însă, m-am întors şi am intrat. M-am uitat în jur; nici urmă de fata cu chip de pisică.
— Acum mă ocup şi de dumneavoastră, Monsieur, mi-a răspuns un *maître* nu cu mult mai în vârstă decât mine. Jacheta sa strânsă era încheiată lateral.
— Mai e doar domnul înaintea dumneavoastră.
Doi clienţi care plăteau ascundeau un al treilea. Plecară.
Am văzut cureaua cu cataramă, capa neagră de pe genunchii lui, capul de mort argintiu. Tocurile cizmei se ciocniră când se ridică. Frizerul îmi făcu semn să mă aşez. Comandantul îmi aruncă o privire tocmai când mă pregăteam să mă strecor

afară. M-am lăsat pe scaun lângă un bătrân care citea ziarul.

— Ce doriţi, Monsieur? O tunsoare frumoasă, scurtă? întrebă tânărul *maître* şi aruncă prosopul pe umerii bărbatului înainte ca acesta să se fi aşezat.

Ofiţerul se cercetă dezinteresat în oglindă. Nu-şi dădea seama, arătă cu mâna pe ce parte să fie cărarea. Frizerul îi stropi gâtul cu apă.

Privirea mea rătăci de-a lungul ţevii revolverului. Inelul cataramei strălucea de parcă teaca ar fi aparţinut unui pistol de jucărie. Afară, treceau nişte oameni. Când pieptenele a trecut prin părul comandantului SS, şi-au ferit privirea. Zgomotul foarfecelui. Degetele se mişcau fulgerător în susul şi în josul gâtului. Mâini netede, mătăsoase, bronzate. Mi-am încrucişat braţele.

La audiere, degetele băiatului ieşeau în evidenţă ca spiţele unei roţi, nemişcate, paralizate, rigide — de parcă nu i-ar mai fi aparţinut. În timp ce-i dislocau degetele, n-a mai urlat, a plâns abia mai târziu. Mi-am impus să mă gândesc la mâinile altcuiva. Mâinile pescarului de pe Pont Royal; una odihnindu-se pe balustradă, cealaltă ţinând lanseta cu delicateţe desăvârşită. Doar vârfurile degetelor îi alunecau din când în când pe fir pe ascuns, ca şi când nici el n-ar fi trebuit să observe. Ofiţerul SS avea mâini mari, cu pistrui. Se odihneau relaxate în poalele lui. Clip-clip, pe gât şi pe ceafă.

Uşa se deschise. O mamă îşi ţâra băiatul la frizer. ÎI văzu pe ofiţer şi se blocă.

— Oh, oh, spuse. Păi atunci, mă întorc mai târziu.

Dispăru, trăgând după ea copilul nedumerit.

În ciuda indicaţiilor frizerului, ofiţerul îşi întoarse capul. Îi privi pe copiii zgomotoşi din faţa intrării.

— Ai dumneavoastră? se interesă.Nu, Monsieur.

Tânărul *maître* îl întoarse cu grijă în poziţia potrivită.

— Ai cui sunt? întrebă ofiţerul într-o franceză stângace.
— Sunt fraţii mei, îi răspunse o voce de femeie.

Intră printr-o perdea de mărgele, cu mătura în mână. În paltonul alb părea mai corpolentă, trebuie să fi avut cel puţin douăzeci de ani. Părul îi încadra chipul cu bucle ondulate. Ochii mari clipeau serioşi. Am simţit o căldură îmbucurătoare în stomac şi m-am aplecat înainte automat. Pentru moment, clip-clip-ul se opri.
— Drăguţi băieţi, dădu din cap ofiţerul. Apoi spuse în germană: Cel mai mult, războiul îi afectează pe copii.

Fata puse mătura într-o parte şi se duse spre uşă. Nu purta ciorapi; m-am uitat pe furiş la gleznele ei. Odată cu clinchetul soneriei, i-a strigat pe băieţi. Uluiţi pe moment, aceştia şi-au întrerupt jocul, cu feţele înroşite. Înţeleseră avertismentul şi dispărură în capătul străzii.

Cu o răsucire a încheieturii, frizerul luă prosopul şi-i prezentă ofiţerului rezultatul în oglindă. Acesta dădu din cap absent şi se ridică. Vru să aşeze moneda pe măsuţă, se întoarse şi o strecură în mâna tinerei. Aceasta deschise maşina de înregistrat cu faţa împietrită şi aruncă moneda într-un compartiment.
— Caut un restaurant, spuse el întorcându-se către noi. *Peletier.*

Frizerul scutură din cap. Nici roşcata nu-i răspunse.

Mi-am încordat pumnii, m-am ridicat şi am păşit în faţa ofiţerului. Auzisem de restaurantul *Peletier.* Cei din SS îşi comandau de acolo femei.
— E în spatele bisericii Saint-Germain-des-Pres, în partea de sud al pieţei. Ne privirăm în ochi. N-aveţi cum să-l rataţi.
— Merci, Monsieur, spuse ofiţerul cu un S rostit strident, ca în germană, şi-şi puse chipiul. În timp ce cizmele lui se îndepărtară scârţâind pe prag, eu

m-am aşezat în scaunul frizerului. Tânăra începu să măture părul ofiţerului german.

— De ce i-ai spus că-s fraţii tăi? o confruntă frizerul după ce acesta se pierdu în mulţimea de afară. Nu glumi cu oamenii ăştia, Chantal!

— Sunt puştii lui Samuel.

Fata mătura lângă mine.

Frizerul îmi întinse un prosop curat peste umeri. Am urmărit-o în oglindă.

— De unde ştiaţi de *Peletier*? mă întrebă, observându-mi privirea. Acolo se-nvârt numai porcii ăia.

— Chantal! Frizerul privi în jur. Bătrânul din spatele ziarului nu se clinti de pe loc.

— În cazul ăsta, i-am dat indicaţiile potrivite. Am zâmbit. Scurtaţi în spate şi lateral, vă rog.

— Nu ne-aţi cinstit cu prezenţa până acum, Monsieur, spuse frizerul.

— Sunt în vizită.

— E complicat să călătoreşti în vremurile astea, răspunse pe un ton iscoditor.

— Mi-a luat două zile să ajung, am dat din cap. Dumnezeu ştie de câte ori ne-am oprit. Au închis linia între Thiers şi Moulins.

Eram uluit de uşurinţa cu care scuipam minciunile una după alta. Încercam să-mi imaginez harta personalului general. Drumuri neocupate şi legături supravegheate de armata străină, săgeţi şi haşurări, frontul cam la înălţimea jartierei. Frizerul îmi umezi părul. Foarfecele se apropia de tâmplă. Am închis ochii. Se făcu linişte. Din când în când, bătrânul dădea pagina. Fiica librarului deci, mi-am spus şi am încercat să-mi imaginez cum a crescut printre atâtea cărţi. Scara, tatăl ei lua *Fabulele* şi-i citea de acolo. După ce a învăţat să citească, când era vremea frumoasă, Chantal lua cartea şi se aşeza afară, pe piatră, şi se scufunda în poveşti. Sunetul foarfecelui mă adormea. Îl vedeam pe Antoine stând în fotoliul frizerului, de undeva departe. Devenise suspicios fiindcă tocmai îi

descrisese unui oficial german drumul spre un restaurant. Suspicios, fiindcă venea din afară. Denunţările se înmulţiseră, peste tot numai colaboratori, francezii nu mai credeau în nimeni. Monsieur Antoine n-avea cum s-o abordeze pe Chantal. Nici pe stradă, nici în magazin. Ca german însă, i-ar fi fost uşor să cunoască femei. Femeile însoţite de soldaţi germani nu trebuiau să respecte interdicţia de ieşire după lăsarea serii. Localurile de noapte erau pline. Pariziencele îşi hrăneau familiile ieşind cu ofiţerii. Am deschis ochii. Am privit-o pe Chantal în oglindă.

Frizerul terminase treaba, aşa că m-am ridicat. Fata mă perie. În timp ce plăteam, nu s-a uitat la mine nici măcar o dată. Nimeni nu mi-a deschis uşa. N-au spus nimic până când n-am ieşit. Aruncând o privire pe geam, am observat că au început să discute febril imediat ce am părăsit salonul.

Părul proaspăt tuns mă gâdila; mi-am pus pălăria. M-am gândit să iau loc în cafeneaua de vizavi până când Chantal avea să-şi termine tura. N-avea niciun sens. M-am plimbat pe Rue Jacob până la doc. Râul era încă învolburat. Un sergent aplecat peste zidul cheiului îi spuse însoţitorului său că nivelul apei scăzuse. Pescarii plecaseră acasă. Nu era pentru prima oară când am dat peste V-urile mici. Parizienii formaseră semnul victoriei peste tot. Bilete de metrou îndoite, chibrituri rupte în formă de V. Cineva decupase un V în ziar, o rafală de vânt purta ziarul în faţa mea.

Trecusem de Turnul Eiffel când am auzit clopotele. Ce biserică o fi asta şi oare cât o fi ceasul? Am tresărit. Se auzi şi al doilea clopot. Am numărat bătăile, la şase am făcut stânga-mprejur. Când clopotul bătu pentru a şaptea oară, am rupt-o la fugă. Am trecut prin Quai d'Orsay, dar nu mai repede decât era necesar. În faţa mea, începuseră să apară uniformele gri-verzui, aşa că am încetinit pasul. Trecu o patrulă, m-am adăpostit sub un

platan şi am aşteptat să mi se liniştească ritmul respiraţiei. Am traversat prin Pont Royal, am ajuns în cartierul în care se afla hotelul la care eram cazat şi am luat curba spre străduţa pe care m-am gândit că mă văzuseră şi mai devreme. În jurul meu, străzile începeau să se golească. Femei cu coşuri pline de cumpărături se grăbeau acasă. Tineri care se prefăceau că se plimbă; dar care ştiau că, după opt seara, nu mai aveau ce căuta pe stradă.

Oricât aş fi căutat casa în ruine, nu reuşeam nicicum să dau de ea! Am început să alerg, aruncând câte o privire spre vârful clădirilor, sperând să dau de vreun indiciu. După ce am ajuns la croitorie pentru a treia oară, n-am mai văzut altă soluţie decât să mă întorc la hotel.

— Treceţi mai târziu pe la Turachevsky? Un grup de ofiţeri din aviaţie discutau în faţa porţii. M-am oprit la câţiva metri de ei şi am încercat să mă orientez.

— Habar n-am cine are spectacol azi, dar, oricum, la ei se-ntâmplă tot timpul ceva.

Locotenentul mă observă. Mi-am acoperit faţa, apucând marginea chipiului în timp ce l-am salutat. Apoi mi-am continuat drumul. Cât de diferit arăta totul lalumina lunii! Magazinul de nasturi neluminat, gardul cu V-ul negru, acoperit cu vopsea albă de către *Wehrmacht.* Nu se auzeau decât paşii mei. Ferestre iluminate, se însera. Am zărit tăbliţa din faţa măcelăriei de carne de cal şi am râs uşurat. Încă o dată la dreapta — în sfârşit, mă aflam în faţa casei în ruine. Am intrat grăbit înăuntru, am pipăit podeaua de sub scări şi am apucat toarta genţii. M-am schimbat cu mâini tremurânde. Şosetele umede nu voiau să alunece în cizme. Am ţopăit şi am bătut din picior, în timp ce mă încheiam la nasturii uniformei.

Cuiele bătute în tocuri răsunau pe asfalt; caporalul se îndrepta alene spre hotel. M-am întâlnit cu acelaşi grup de aviatori. I-am salutat.

— Odată ajuns în cameră, m-am aruncat pe pat şi mi-am încrucişat braţele sub cap. Eram hiperagitat, nu reuşeam să gândesc limpede. La doar câţiva centimetri depărtare, în spatele peretelui subţire, vecinul meu vorbea la telefon. *Nuu, dacă vii cu surorile*, *n-o mai sun pe Dorine.* Apoi un râs scurt. *Ţi-ai făcut ceva planuri pe ziua asta! Deci la nouă jumate*, *da?* Se auzi telefonul pus în furcă. Apoi cercul se roti din nou. M-am holbat la dreptunghiul iluminat din casa de vizavi. Ceasul meu indica ora opt. *Est-ce que je pourrais parler avec Mademoiselle Dorine? Elle n'est pas la? Quoi?*[15] Fereastra se întunecă.

5

— Cine te-a învăţat să demontezi carburatoare?
— *Qui t'appris comment demonter le carbumteur?* am spus.
— *Je sais le faire,* răspunse băiatul.
— Pot s-o fac, pur şi simplu.
— Cine ţi-a arătat?
— *Qui t'a montre?*
— *Je sais plus.*
— Nu mai ştiu.
— Prietenii?
— Poate.
— Colegii de şcoală sau vreun adult?
— Nu-mi amintesc.

Căpitanul stătea pe colţul biroului şi îşi legăna picioarele.

— Ar trebui să-ţi aminteşti, spuse încet.

N-a lipsit mult ca băiatul să fie înecat în cazan. I-au mai scrântit trei degete. Medicul, un locotenent din subordinea căpitanului, un om blazat cu barbişon şi manichiura făcută, i-a pus încheieturile la loc fără anestezie. Nici un ţipăt, niciun scâncet, băiatul vomită fără niciun avertisment. Medicul începu să-l înjure pentru mizeria de pe vestă. După asta, căpitanul i-a

descris delincventu-Iui noi metode de tortură. Abia atunci a recunoscut că furase carburatoarele. Nu se mai putea împotrivi deloc, între timp, registratura făcuse rost de autobuze noi pentru transportul prizonierilor. Tot ce voiau, de fapt, era să afle poziţia oponenţilor. Şefii de echipă se postaseră din nou în faţa băiatului. Am întors capul.
— Pauză de ţigară? Căpitanul se uita la mine. M-o fi văzut când am închis ochii? Mi-a permis să părăsesc încăperea. Ca să nu existe martori incomozi, m-am gândit imediat. Când i-am văzut însă expresia feţei, mi-am dat seama că, de fapt, mă menaja. Ieşind, am auzit primul strigăt de durere.

Căpitanul se numea Leibold şi era austriac. În camera de audieri şi la birou, îşi arăta doar faţa oficială, nemiloasă. Subordonaţii îl porecliseră *HauStuf.* Când nu era la birou, vorbea deseori despre casa lui. Trăsăturile fine de sub fruntea şi craniul golaş îi dădeau un aer pierdut, confuz. Fumam cu el la capătul coridorului aproape zilnic, stând lângă fereastra care dădea spre o grădină superbă, ireală, cu trandafiri şi viţă-de-vie neîngrijită, care inundase ca o flacără verde zidurile dimprejur.
— Mi-e dor de munţi. Leibold îmi oferi o ţigară. Cunoaşteţi regiunea din jurul Sankt Wolfgang-ului?

Mi-a povestit despre animalele lui preferate, despre plante, pe care le-a cules. Despre păşuni de munte, despre micile oraşe de pe malul lacurilor, despre singurătate, despre alpinism în locuri unde era nevoie de frânghie şi scripete. În timp ce vorbea, mă uitam la un bărbat cu o singură mână care tundea iarba cu ajutorul unei proteze din piele peste care fixase o seceră.
— Sunt orăşean, nu prea le am cu natura, am recunoscut, văzând că aşteaptă o reacţie din partea mea.
— Atunci, Parisul vă place cu siguranţă.

Am scrumat.
— Uneori, mi se pare incredibil că suntem aici.
I-am observat privirea atentă.
— Incredibil, dar binemeritat, m-am corectat imediat. Privirea îmi rătăcea prin grădină. În cât timp o fi învăţat să tundă iarba cu un singur braţ?
Leibold păşi în spatele meu.
— Războiul te obligă să fii inventiv. Am simţit parfumul apei de toaletă scumpe şi un iz de naftalină. Cum vă petreceţi serile, domnule Roth?
— De obicei, rămân aici, în hotel. Nu m-am clintit de pe loc.
— Nu vă distraţi?
Am auzit sfârâitul hârtiei când a tras din ţigară.
— Îmi place să citesc.
— Nu m-am referit la aşa ceva.
— Localurile mi se par... prea zgomotoase.
— Există şi altfel de localuri.
— Pe alea nu mi le permit. M-am uitat la el atât de surprins, încât şi-a ferit privirea.
— O să vă prezint un astfel de loc la un moment dat, îmi spuse pe un ton aproape poruncitor. Îndreptă crucea. Eu zic că medicul nostru a avut destul timp să-l repare pe puştiul ăla.
— Ce-o să se întâmple cu el — după asta? Am stins mucul cu talpa.
— Drancy, răspunse Leibold. Dar asta n-o mai decid eu.
Lagărul de concentrare Drancy era deja supraaglomerat; mulţi oameni fuseseră deja împuşcaţi. Iar transporturile zilnice către fabricile de armament de pe malul Rinului nu mai conteneau. Am stat în cameră şi am cititoată seara. Mai târziu m-am holbat la geamul întunecat. Tipul de dincolo îi spunea cuiva la telefon că Dorine s-a comportat sub nivelul aşteptărilor lui. Deasupra mea, Hirschbegel făcea baie, ascultând pentru a opta oară consecutiv *Ma Pomme.*
În următoarea după-amiază, cheful şi curiozitatea învinseră din nou frica de a fi

demascat. Am scos sacoul în carouri din şifonier, am luat o cămaşă curată şi am ales un papion. Când soldatul de la poartă m-a văzut din nou cu traista pentru rufe murdare, a făcut o glumă referitoare la curăţenie cu care voia s-o amuze pe femeia de serviciu. Aceasta spuse:

— *Une bonne soiree,* 'err Gefreiter[16].

Am ieşit pe stradă, am ajuns la casa în ruine şi am schimbat costumaţia ca un actor cu rutină. Am aşezat pantofii cu şireturile desfăcute undeva la îndemână ca să nu fiu nevoit să mă plimb în şosete pe coridorul murdar. Am împachetat piesele uniformei în ordinea în care voiam să le îmbrac mai târziu.

Eram din nou Antoine! M-am îndreptat spre stradă cu paşi uşori; am cumpărat o floare doar ca s-o simt în mână. Fără să mă îndepărtez prea mult de râu, am luat-o către sud-est; am trecut de cele două insule şi am schimbat direcţia chiar înainte de Gare d'Austerlitz înspre sud.

Monsieur Antoine a intrat pe Rue Jacob şi a luat loc în Cafe Lubinsky, care se afla vizavi de frizerie. Am comandat o *creme*[17]. Nu aveau lapte, aşa că m-au servit cu lapte-praf într-un bol mic pentru marmeladă. Am dat pălăria pe spate şi am aşteptat. La masa alăturată, o femeie povestea că o fată de şaisprezece ani îl denunţase pe colegul ei de şcoală care o iubea în secret. Îi scrisese o scrisoare anonimă comandantului general. La trei dimineaţa, apăruseră deja jandarmii. Tânărul reuşise să scape în ultima clipă prin acoperiş.

Am ridicat capul — silueta lui Chantal apăruse după geam. N-am scăpat uşa din ochi. Ieşi după câteva minute, aruncă smocuri de păr în tomberon şi deschise uşa pentru un client. De pe partea cealaltă, se apropia o uniformă gri. Se opri lângă ea, gesticulă cu bastonul de cauciuc, ea îşi dădu părul după ureche. Soldatul îşi luă rămas-bun ducând mâna la chipiu şi se îndepărtă alene.

Chantal intră în magazin şi-i povesti frizerului cele auzite. Au râs amândoi.

În după-amiaza următoare, am înţeles că nu lucra la frizerie zilnic; am aşteptat dezamăgit. Ziua discuta cu evreul prietenos care deţinea magazinul de stofe la metru de alături. El era tatăl copiilor care s-au jucat aici cu câteva zile în urmă. De când cu vizita ofiţerului, frizeria începuse să fie vizitată de şi mai mulţi germani. În după-amiaza asta numărasem deja patru gri-verzui care s-au tuns acolo.

La şapte şi cinci, Chantal coborî jaluzelele. Într-un minut, apăru pe străduţa lăturalnică. Îşi încheie poşeta în care îşi păstra câştigul din ziua respectivă. Până acum, am dat cu presupusul referitor la rochia pe care ar fi trebuit s-o poarte azi sub halatul de serviciu. Acum puteam să mă conving dacă am ghicit sau nu corect. Era cea verde cu dungi delicate, albastre. În ziua următoare, o zi deosebit de caldă, Chantal se prezentă într-o rochie cu picăţele roşii, despicată la spate. Când a trecut pe lângă Lubinsky, am plătit fără să mă grăbesc, am aşteptat să se îndepărteze aproape de tot din câmpul meu vizual şi am urmat-o. N-a luat-o pe drumul direct spre Rue de Gaspard, ci a ocolit spre Lycee şi a studiat titlurile ziarelor din faţa chioşcului cu presa. A cumpărat legume şi pâine; am urmărit-o cum trăgea de timp, încercând să rămână cât mai mult afară înainte de ora interdicţiei. În sfârşit, când s-a lăsat întunericul, s-a oprit în faţa intrării, a aruncat o ultimă privire asupra străzii animate, a împins uşa şi a dispărut. Rareori o mai urmăream după acest moment. Dacă păşeam totuşi pe aleea de la intrare, nu auzeam decât paşii ei îndepărtându-se. Când trecea de piatra aceea, lumina care se strecura din librărie reuşea să transforme pentru ultima oară un petec din rochia ei într-o pată de culoare.

Odată cu dispariţia ei, se încheia şi ziua mea. Traversam cu grabă Pont Royal, mă îmbrăcam în

uniformă şi-mi puneam cizmele în casa părăsită, apoi mă întorceam la hotel. Mă întâlneam cu taţi grăbiţi, cu femei care împingeau cărucioarele copiilor în viteză. La această oră, parizienii aveau privirea întunecată; în loc să se bucure de seri liniştite, se temeau să nu fie văzuţi pe stradă în propriul oraş. Intram pe uşa hotelului, mă înregistram la portar, îl anunţam pe Hirschbiegel că sunt prea obosit ca să ies şi mă aruncam cu tot cu cizme în pat. Dormeam prost în perioada asta. Când nu mă trezea tipul cu telefoanele, tresăream din cauza focurilor de avertisment trase de patrulele care supravegheau respectarea interdicţiei de ieşire. Deseori auzeam ţipete, dar numai în vis. Rochia verde a lui Chantal îmi lumina aceste ore negre şi gri.

6

O chema Anna Rieleck-Sostmann şi era nefiresc de masivă. Oficial, lucra pentru Leibold ca dactilografă însă, de fapt, coordona partea organizatorică a întregului departament. Soldaţii cu grade mici care nu terminaseră nici măcar liceul erau bucuroşi s-o slujească pe Anna Rieleck-Sostmann, Era regina albinelor din stafful lui Leibold.

— V-am văzut, mă abordă în timpul unei pauze de masă în curtea hotelului. Mânca un sendviş cu pâine neagră. Toată lumea se răsfăţa cu cea franţuzească, umplută cu aer; oare ea din stocul cărui ofiţer făcea rost de pâine neagră? Am simţit miros de lebăr adevărat, german.

— M-aţi văzut? M-am poziţionat în faţa zidului protuberant. Păi, nu ne vedem în fiecare zi?

Deşi era cald afară, Rieleck-Sostmann purta o haină semilungă, din blană albă de iepure sau pisică. Părul prins în coc se potrivea cu mişcările masticatoare ale maxilarului. M-am uitat cu atenţie la muşchii ei faciali.

— După serviciu, vă plimbaţi prin oraş în haine de civil. Ochii ei cenuşii mă cercetau curioşi.
— Mi-am lăsat greutatea pe ambele picioare ca să nu mă împiedic. În clipa următoare, mi se făcu rău.Cred că m-aţi confundat, i-am răspuns.
— Încetaţi, îmi tăie următoarea replică. Doar ofiţerii de rang înalt au voie să iasă în civil — şi asta doar cu cerere formulată în prealabil.
Cunoşteam regulile. Ieşirile erau controlate cu stricteţe, mai ales spre est.
— Nu ştiam. Am căutat semne prevestitoare pe chipul lui Rieleck-Sostmann.
— N-aţi mâncat nimic, spuse ea.
— Prefer să mănânc după ce mi-am terminat treaba.
— Interogatoriile? Respira la fel, dar am simţit că-mi zâmbeşte. Persoanei dinaintea dumneavoastră i se făcea tot timpul rău. Un locotenent din Wiesbaden. Obişnuia să ia tablete din cauza asta. Când le termina, se îmbolnăvea. Acum e în Smolensk.
Domnişoară Rieleck, ceea ce aţi văzut...
— Doamnă, mă corectă. Soţul meu a murit în război. Muşcă. De ce vă daţi drept francez?
— Voiam să văd... dacă vorbesc franceza destul de bine ca să-i păcălesc.
— Şi, la ce vă foloseşte? mă întrebă la fel de inertă. Nu sunteţi angajat la serviciile secrete,
— A fost o glumă, nu m-am gândit, i-am spus crezându-mă foarte viclean. Şi s-a întâmplat o singură dată.
— Sunteţi cu capu-n nori, domnule caporal. Nu vă potriviţi cu vremurile noastre. Rieleck-Sostmann mototoli hârtia în care fusese ambalat sendvişul şi se ridică. Pe tocuri era mai înaltă decât mine. V-a invitat Leibold la întâlnirea celor din Waffen SS[18]?
Mă trecură căldurile şi frisoanele în acelaşi timp.
— De ce m-ar fi invitat?
— Eu am dactilografiat lista cu invitaţii.

În ciuda fricii, subiectul îmi trezi curiozitatea.
— Ştiţi cumva de ce m-a invitat domnul căpitan?
— Uitaţi-vă în oglindă, domnule caporal. Pentru prima oară, îmi zâmbi. Aveţi cumva o uniformă pentru ieşit în oraş? Sau vreţi să apăreţi în sacoul cu carouri?
— Vă rog, doamnă Rieleck, i-am spus pe un ton scăzut. Nu mă daţi de gol. Nu mi-a spus nimic. Da, mai am o uniformă, am dat din cap.
— Vedeţi să nu vă lipsească vreun nasture. Apropo, petrecerea se ţine la hotelul dumneavoastră.
Şi cu asta mă părăsi.
Odată ajuns în camera cu interogatoriile, am cercetat feţele celorlalţi în timp ce dactilografiam foaia de protocol. M-o fi pârât Rieleck-Sostmann? Aflaseră oare de mascarada asta zilnică? Mersesem atât de departe, încât încercasem să discut chiar cu unul din gorilele lui Leibold.
— Dusseldorf, îmi spuse mirat când l-am întrebat de unde provine.
Se mai apropie un *Rottenfuhrer,* în curând pălăvrăgeam cu trei. În timpul discuţiei despre Rheinland, mi-am dat seama uşurat că soldaţii cu grade mai mici nu ştiau nimic.
— Asistentul meu a plecat acasă în concediu, spuse Leibold în după-amiaza aceea. Se uita spre grădină. Ploua. Verdeaţa inundase zidul pe jumătate. Aş vrea să mă însoţiţi, adăugă zâmbind.
M-am interesat de natura întâlnirii.
Camaraderească. Aruncă mucul de ţigară în faţa mea. Lustruiţi-vă insignele, domnule Roth, şi ştergeţi-vă cizmele.Ajuns în cameră, am scos din dulap cea mai bună uniformă; era şifonată. Spălătoria închisese de mult. Am coborât la subsol şi m-am sfătuit cu femeia de serviciu. Era dispusă să mă ajute. Seara, uniforma atârna călcată lângă cizmele mele. M-am privit în tunică; griul-închis îmi dădea un aer oarecum distinct. Cu un gest

obraznic, mi-am potrivit bereta şi mi-am strâns cureaua.

În hol, se adunaseră mai mulţi ofiţeri, unii fiind chiar însoţiţi de invitatele lor. Franceză stâlcită, spirite afectate. Leibold sosi la ora stabilită.

— Nu-i rău, mă cercetă. În negru v-ar sta şi mai bine. Mă bătu pe umăr. Nu ne-am urcat în lift. Leibold avea fobie de la spaţiile prea strâmte.

La etajul doi, toată lumea se saluta. Doi tipi de la Gestapo[19] stăteau aplecaţi asupra listei cu invitaţi. Mă priviră suspicioşi, văzând că aparţin celor de la *Wehrmacht*[20]. M-am dus lângă Leibold ca să-mi semnalizez apartenenţa.

— Dac-o să am nevoie de dumneavoastră, vă anunţ. Mă părăsi lângă uşă şi se îndreptă către domnii din salon. Nu mai văzusem niciodată un colonel până acum, decât de la depărtare. Era uriaş. Îl salută cordial pe Leibold. Mi-am turnat un pahar de vin alb şi m-am retras într-un colţ. După o jumătate de oră, apăru şi Anna Rieleck-Sostmann. Purta un costum albastru, fusta îi acoperea picioarele aproape până la glezne.

— V-au invitat şi pe dumneavoastră? am întrebat-o surprins.

— O depeşă pentru Leibold. Rieleck-Sostmann ridică dosarul cu acte. Privirea ei părea să sugereze că nu dorea să semene cu franţuzoaicele, cărora le plăcea să se lase înconjurate de ofiţerii germani.

— Să vă conduc la el? Leibold stătea cu faţa spre colonel. Era ciudat să-i vezi încadraţi de tapetul decorat cu coroane. Vrând să plec, am simţit mâna lui Rieleck-Sostmann pe mâneca hainei.

— E timp. Degetele ei rămăseseră agăţate de manşeta mea. La ce etaj staţi?

I-am spus.

— Şi la ce cameră?

M-am uitat la ea.

— Luaţi-o înainte şi vin şi eu imediat. O să bat de două ori. Privirea ei rămăsese la fel de rece.

— Şi Leibold...
— N-o să vă ducă dorul chiar aşa de repede.

Voiam să-i mai spun ceva, dar poziţia ei refuza orice rezistenţă. M-am întors încet spre uşa pliantă, am făcut un pas după celălalt, apoi nu m-am mai uitat în spate. Am salutat şi am trecut de câinii de pază. Picioarele îmi transpirau în cizme, haina uniformei mă strângea la subsuori. Pe scări, un grup de ofiţeri se străduia să formuleze ceva complicat în franceză. Am alergat trei etaje în jos, prin casa scărilor. Am tresărit când un bec a explodat şi s-a stins lângă mine. Am descuiat, am deschis uşa şi am intrat în cameră, simţindu-mă ca un străin. Patul ocupa aproape tot spaţiul. N-am aprins lumina, n-am tras nici perdelele, deşi înăuntru era un aer închis. Ca de obicei, nu aveam nimic de băut. Am simţit o zvâcnitură surdă în tâmple.

Rieleck-Sostmann se strecură în cameră la câteva minute după mine şi închise uşa încet. Mă privi de parcă ar fi estimat valoarea unei comodităţi. Îşi defăcu părul. Îmi desfăcu cureaua dintr-o singură mişcare.

— Ţi-ar sta bine cu o armă laterală, spuse, scoţându-mi teaca pistolului.
— Pumnalele nu mi se par deloc practice, am mormăit. Te agăţi tot timpul de ele.

Îmi dădu un brânci atât de puternic, încât am căzut pe pat. Îmi descheie haina şi cămaşa, fără să se dezbrace. Un sunet lin şi fusta alunecă pe podea. Purta ciorapi de culoarea piciorului. Îngenunche deasupra mea, îmi desfăcu cămaşa. Mi-am amintit de vecinul meu şi m-am gândit că poate tocmai pusese receptorul în furcă.

— Nu trebuie să facem zgomot.

Mă apucă de şolduri şi-mi coborî pantalonii până la genunchi. Mi-a venit în minte curentul de apă care inundase construcţia de oţel din Pont Solferino.

7

Cei de la poliţia secretă cercetară lista cu o mină importantă, înainte de a-mi permite să intru în sală.

Leibold mă aştepta,

— Altă dată să-mi cereţi permisiunea, îmi spuse iritat.

— Am ieşit puţin, domnule căpitan. Am luat poziţie de drepţi. Când şi-a întors privirea, mi-am şters sudoarea de pe buza superioară.

— Mai rezistaţi o jumătate de oră. Apoi ne alăturăm domnilor care se duc în Turachevsky.

— Dar eu nu-mi permit localuri de noapte, domnule căpi...

— Terminaţi cu obedienţa asta, mă dezarmă Leibold. Credeţi că acolo şampania se plăteşte la pahar? înfruptaţi-vă cu noi din pradă!

Mi-am întins un pic de jeleu negru pe pâinea prăjită. De când goliseră ambasada Uniunii Sovietice, găseai conserve peste tot. Apoi ceaiuri de diverse feluri, mai uleioase şi mai tari decât praful acela măcinat din rezerva forţelor armate. Îmi amintesc că citisem despre sechestru în ştirile din *Je suis partout*[21]. Chepenguri şi donjoane,chestii electrice pentru arderea trupurilor. Fotografii cu feţe albe, ca iluminate de fulgere.

Cu farfuria în mână, m-am strecurat discret printre uniforme. Am privit pe geam. Pe balconul de vizavi, o franţuzoaică în capot se uita la grupul zgomotos. Când m-am aplecat în afară, a dispărut în casă. M-am holbat la dreptunghiul întunecat. Ce-o fi făcând Chantal? Oare locuia cu tatăl ei? Apartamentul lor s-o fi aflând deasupra librăriei? Pentru prima oară, m-am mirat că n-o văzusem niciodată în compania unui bărbat. Frizerul, poate?

— Visaţi, domnule Roth?

Privirea lui Leibold, ochii de obicei trişti străluceau de la şampanie. Îşi puse chipiul. Cu chelia acoperită, părea mult mai tânăr.

Patru domni împărţeau o maşină. Eu eram singurul în gri. Pe bancheta din spate era cam înghesuială. M-am oferit să iau metroul; ne-am fi putut întâlni la Trinite. Leibold mă refuză, făcând glume pe seama mea, spunând că nu voiau să mă trimită la culcare împreună cu soldăţeii care se grăbeau spre camere după semnalul de stingere. Colonelul îmi aruncă o privire piezişă când m-am urcat. Leibold îşi dădu jos pumnalul şi-l puse pe genunchi. M-am lipit de uşă.

— Ştiţi ce-am găsit în toaleta de lângă popota ofiţerilor? întrebă colonelul. O broşurică.

Am plecat.

— Ceva fotografii indecente? locotenentul de pe scaunul din faţă se întoarse spre noi.

— Cât se poate de comice, râse interlocutorul său. O femeie, fotografiată din spate, aproape goală, îmbrăcată c-o pereche de pantaloni scurţi din piele. Numai că, pe fese, pantalonii aveau nişte ferestruici ovale!

În timp ce râdeau, Leibold mă cercetă cu ochi curioşi. Treceam pe lângă Solferino, apa şiroia.

— Acum e momentul perfect pentru Turachevsky, spuse cel de pe scaunul din faţă. După miezul nopţii, năvălesc toţi ăia din *Wehrmacht.* Şi atunci te cam înghesui pe canapele! într-o seară, am văzut opt soldaţi pe o canapea. Râsul schimonosit fu sufocat de privirea colonelului.

— Odată, am văzut şi-un cântăreţ negru, spuse Leibold. Ceva incredibil.

— Sper să aibă balet, răspunse colonelul.

Până la Rue Clichy n-a mai spus nimeni nimic. Străzile erau pustii, măturate parcă de o furtună. Puţini civili germani. O femeie alerga în sandale cu talpă de lemn. Auzind maşina germană, a dispărut într-o casă. Deasupra intrării Scheherezadei, ardea o lumină albastră, reflectată de chipiul paznicului de noapte.

Ne-am oprit în faţă la Turachevsky; am sărit imediat şi am deschis uşa căpitanului.

— Nu faceţi faţa asta, sâsâi Leibold.

Înainte ca locotenentul să pună degetul pe sonerie, cineva ne deschise.

— Ia te uită, ce pustiu e! Colonelul privi în jur. Altă dată trebuia să vorbeşti la portavoce ca să te-auzi.

Am intrat ultimul în sală. Canapele şi şezlonguri, un candelabru la o înălţime considerabilă.

— Ei, poate mai încolo, mormăi colonelul.

Doamna de la recepţie se apropie de noi; era îmbrăcată într-o rochie albastră, de mătase. Ţine în mână vârful unei batiste cu care îşi tamponează uşor fruntea.

— *Ah, mon dieu, guten Abend,* dar ce se-ntâmplă aici? exclamă. Unde sunt prietenii dumneavoastră, *les messieurs* soldaţi?

— Ofiţerii îşi aruncară priviri pline de subînţeles.

— Căldura, Madame, seara asta frumoasa. Omul preferă să stea afară, la aer curat.

— Ce tot vorbiţi acolo, *M'sieur l'officier?* Toţi soldaţii plecaţi la Rusia, ieri-noapte, cu trenul.

— Ce mama naibii, interveni colonelul. *Je vous assure, Madame,* niciun soldat nu părăseşte Parisul pe drumul spre est. Cine o fi născocind vorbele astea de doi bani?!

— Sper, răspunse tânăra Madame puţin mai uşurată. *Encore deux jours comme sa, et je dois congedier les filles*[22]. Batista zburătăci în faţa sânilor ei. *Quelle horreur cette guerre de Russie*[23]. Germanii se pare că au multe victime.

— Ba deloc, Madame. Colonelul adoptă un ton caustic. *Il faut garder votre sang froid, je vous en prie*[24]. Pierderile germanilor nici nu se compară cu cuceririle lor de-a lungul istoriei universale. Şi cu asta îi întoarse spatele matroanei, traversă salonul acompaniat de ţăcănitul tocurilor cizmelor şi dispăru spre bar. Convoiul nostru i se alătură.

Civili de la ambasade, unul cu cizme lungi, albe. În rest, escroci, paraziţi şi proxeneţi. Puţini de la *Wehrmacht.* Cei cu capetele de morţi ne salutară scurt dând din cap, fără prea multe amabilităţi. Chelnerul ne indică cele mai bune locuri, la doar un braţ depărtare de scenă. Am ezitat înainte de a mă aşeza. Prietenos, Leibold îmi făcu semn cu ochiul.

— Stai jos! se auzi din spatele meu.

Mi-am tras un scaun de la masa alăturată. Pe scenă, balerinele ne prezentau o scenă cu animale. Purtau măşti înfăţişând oi şi lei, în rest, aproape nimic. Se auzea o muzică bucolică. În timpul ţopăielilor, colonelul comandă două sticle de băutură.

— Oare şampania o fi la fel de insipidă? întrebă.

Sceneta se termină cu o coaliţie între oi şi lei. Cei de la *Wehrmacht* începură să chiuie.

— Cam uşor de mulţumit. Ofiţerul cel mare privi în jur, blazat.

Fetele dispărură fără să facă plecăciuni. Acum, se auzi un marş. Pianistul se ridică şi, într-o germană stâlcită, ne anunţă că vom viziona opere de artă cu nuduri vii.

— Pentru asta, am nevoie de-un şnaps! exclamă colonelul. Nu-l lăsă pe chelner să deschidă şampania, îl trimise după comandă. Locotenentul scoase dopul cu mare fast. Mâna lui Leibold atârna lângă scaun, aproape de genunchiul meu. Bătea darabana pe piciorul scaunului meu. Am luat un pahar plin şi m-am retras puţin într-o parte.

— Nuduri vii! se schimonosi locotenentul când fetele de pe scenă s-au poziţionat în formă de pod. Un tânăr îmbrăcat în prinţ păşi peste pod şi acordă suficientă atenţie fiecărui pilon dezvelit. Colonelul înclină paharul.

— E mai rău ca-n poveştile fraţilor Grimm!

— Ei, dar cea cu coc e un exemplar superb, nu credeţi? Locotenentul bea şi şnaps, şi şampanie. *Podul către fericire* dispăru. Acompaniată de un

solo de vioară, următoarea operă de artă se înfăţişă pe scenă. Am simţit clar mâna lui Leibold pe carâmbul cizmei.

Trei femei jucau *Judecata lui Paris.* Zeiţele goale ale Greciei Antice se învârteau lasciv cu însemnele lor. Hera cea cu sânii rotunzi purta o togă. Afrodita se juca stingheră cu frunza de smochin şi îşi acoperea pe rând membrele goale. Cea de-a treia era Pallas Athena.

Am uitat de mâna lui Leibold care îmi atingea protector genunchiul, fiindcă în rolul zeiţei războiului am descoperit-o pe Chantal. Purta coif şi o armură atât dedecupată, încât i se vedeau sânii. Asemenea colegelor sale, îşi întindea mâna spre mărul de aur şi se învârtea în acelaşi timp. Părul roşcat-brun strălucea în lumina reflectoarelor. Faţa ei era imobilă, complet lipsită de expresie.

— Ajunge, domnilor! Colonelul sări în sus. Mă duc să apelez *les dammes.* Se întoarse în salon.

Încet, amorţit, m-am ridicat, holbându-mă în continuare la scenă. Mâna lui Leibold se întinse după portţigaret. Paris cel machiat cu pudră aurie se pregătea să întindă Afroditei mărul, dar agitaţia din faţa scenei îl deranja. Mărul căzu şi se rostogoli în spatele instalaţiei de iluminat, spre amuzamentul general al zeiţelor. Fără să încheie scena respectivă, dispărură după o perdea transparentă. Se auzi *Liebesleid,* lumina de pe scenă se stinse. Eram în continuare înmărmurit. Chantal, ajutorul frizerului — fusese acolo cu adevărat?

Leibold mă cercetă.

— Care dintre graţii v-a plăcut cel mai mult? Cea tinerică? Avea chipul neted, cu broboane de sudoare pe frunte.

— Deci, care-i situaţia? întrebă colonelul.

Leibold indică spre salon, unde o sonerie ţârâia pentru a doua oară. Am pornit printre mese fără să-i răspund. Leibold mă urmă cu paharul în mână.

Când am intrat, madama bătea din palme, grăbindu-şi angajatele. Fetele intrau pe toate uşile. Lumina candelabrului inunda încăperea. Colonelul aştepta să verifice sortimentul de pe canapea. O fată înaltă în tunică albastră se postă în mijloc, ca un catarg, grupându-le şi pe celelalte. Cea de-a doua, cu o expresie ofensată, ridică fusta scurtă şi ne arătă fundul. O slavă cu ochi gălbui şi dinţi mari. O fată în cămaşă verde, foarte slabă, cu umeri ascuţiţi. Veneau tot timpul altele noi, cu feţele obosite, camuflându-şi căscatul. Foşnetul mătăsii, scârţâitul sandalelor. Privirea mea sărea de la o uşă la alta. Oare de unde avea să apară Chantal?

— Ce vrea faţa aia de dragon cu colţii de carnaval? râse colonelul. Au mobilizat rezervele, pare-mi-se!

O fată de la marginea rândului îşi desfăcu chimonoul. Sânii atârnau letargic, depărtaţi unul de celălalt. Mi-am dat seama că niciuna din ele nu părea prezentă în totalitate. Zâmbetele, ca trasate cu scuipat. Se formase un rând şi, în spate, încă unul.

— Am avut impresia că n-au mai mult de zece femei, dădu din cap impresionat ofiţerul corpolent.

Locotenentul se uită la lungana îmbrăcată în tunică. Când s-a completat şi cel de-al doilea rând, cele venite mai târziu s-au înghesuit în faţa colegelor lor. Sprâncene ridicate, feţe serioase. Ochii lui Chantal nu erau printre ele.

— Atenţie, poză de grup, rânji colonelul. Se descheie la ultimul nasture şi începu să scuture crucea de merit. Locotenentul aştepta ca cei de rang superior să-şi aleagă o femeie ca să poată să dispară în sfârşit cu lungana. De parcă ceea ce se întâmpla nu l-ar fi privit deloc, Leibold lenevea într-un fotoliu. Se făcu linişte, era timpul alegerii.

— *Mesdames,* oferta *surpasse le...* cum se zice la cerere? se întoarse spre mine ofiţerul.

— *Demande,* am răspuns, atrăgând atenţia asupra mea.

Matroana ne aduse vin spumant. Aplecându-se înainte, îi arătă colonelului un înger durduliu.

— *Vous connaissez* Flora[25], noua apariţie?

— Ei, nuuu. Flora nu era pe placul ofiţerului. Cea din spate, din rândul doi. A patra din stânga, cea cu gura aia vulgară. Am mai avut plăcerea. *Alors, Monsieur*, dădu din cap matroana. Flutură batista în direcţia fetei alese.

— Eh, asta e, marfa de acasă, eterna poveste germană, reflectă uriaşul în timp ce aleasa lui păşi spre el cu ochii-n pământ. Păi, da, oftă de parcă nu i-ar fi reuşit gluma. Locotenentul se aruncă asupra fetei în tunică puţin cam avid, ca şi când s-ar fi temut să nu i-o fure cineva. Aceasta nici măcar nu-i zâmbea.

— Ce, v-a pierit apetitul? Leibold venise lângă mine. Am simţit parfumul apei de colonie de calitate.

— De fapt, eu nu aveam de gând să...

— Dacă doriţi, putem să mergem şi altundeva. Apucă marginea de brocart, atingându-mi gâtul cu braţul. Am privit chipul palid, imobil. În faţa noastră, încă stăteau două duzini de femei. Madama se juca plictisită cu cruciuliţa de pe piept. După expresia feţei, mi-am dat seama că nu prea mai avea răbdare cu noi. În rândul al doilea, o fată cu tunsoare bob căscă, gura i se lăţi. Îşi trecu mâna peste pleoape, bijuteriile ei zornăiră.

— O vreau pe ea, am spus şi i-am întors spatele lui Leibold.

Cu un *pardon* abia sesizabil, cu umerii înguşti aduşi în faţă, fata cu tunsoarea bob despărţi rândul colegelor sale. Lui Leibold nu-i dispăru zâmbetul nici măcar o secundă şi se retrase pur şi simplu spre bar.

Fetele făcură stânga-mprejur, cele care stăteau întinse se ridicară, mânecile fluturară, capetele cordoanelor zburătăciră; apoi camera cu covor gri-verzui se goli. Pe scări, tinerele nealese începură să sporovăiască de parcă ar fi fost într-un cămin de

fete. Cea cu tunsoarea bob mă aştepta. Îşi acoperi gura cu inâna. În tot acest răstimp, am continuat să sper c-o voi zări pe Chantal printre fetele care părăseau încăperea. Dar părul roşcat-brun nu era pe nicăieri. Fata librarului. Cea care îl judecase pe Paris.

— *Veuillez monter?*[26] mă încurajă matroana.

Fără s-o ating, am urmat-o pe fata cu tunsoarea bob, care, conform aşteptărilor, s-a prezentat drept *Yvette.* Ştiam că Leibold mă priveşte din uşă, aşa că nu m-am mai întors.

Camera era mal mare decât m-aş fi gândit; m-am lăsat pe pat. Yvette îşi scoase capotul verde.

— *Seulement un moment*[27]*,* i-am spus.

Nu înţelegea şi s-a lăsat în genunchi în faţa mea.

— *Je pars tout de suite.*[28] Am căutat nişte bancnote în buzunarul de la piept. Am plătit-o şi m-am ferit de atingerea ei.

— *Mais qu'est-ce que t'as ? Tu me voulais.*

— *Oui, tu me plais beaucoup. Je suis fatigue.*[29]

— M-am uitat la ceas. Oare Chantal mai era aici? Cum o fi ajuns noaptea din *Pigalle* în Rue Gaspard? Undeva, în spatele pereţilor, se auzi râsul locotenentului. Fata îşi puse capul în poala mea. Adormi în timp ce-mi mângâia mâna.

8

— În seara asta! Te rog!

Hirschbiegel bătu la uşă tunând şi fulgerând, iar acum stătea în prag.

— Azi mergem şi ne plimbăm! strigă cu ochii larg deschişi, încercând să mă distingă în întuneric.

Hirschbiegel cântărea în jur de nouăzeci de kilograme. Avea picioarele groase ca nişte butoaie şi era puternic ca un taur. Cu toate că îşi comanda

uniforma de locotenent la croitor, arăta caraghios când se îmbrăca în ea.

— *Cherchez la femme!*[30] strigă. De data asta, nu mă păcăleşti!

Hirschbiegel era din Munchen, provenea dintr-o familie bogată. Mi-a povestit că aveau un apartament chiar şi în Paris. Juniorul considera războiul un fel de excursie. Singurul lucru de care se temea era să se ducă singur în bordeluri. Îi era ruşine să le abordeze pe *grisettes*[31] şi voia să-i suflu eu în vâsle.în seara asta, nu mă duc nicăieri. Am tras cearşaful pe piept.

— Of, Dumnezeule mare care eşti! Stai şi zaci acolo! Păşi lângă fereastră şi smulse perdeaua într-o parte. Părul lui blond şi creţ strălucea de la broboanele de sudoare. Întorcându-se, înmărmuri.

Anna Rieleck-Sostmann pusese piciorul pe marginea patului şi îşi rula un ciorap.

— Aoleu, măiculiţa mea, pardon! Confuz cum era, s-a împiedicat şi s-a lovit de perete. Din cauza întunericului, se scuză şi se uită lung la femeia pe jumătate dezbrăcată. Nu ştiam că ai contact cu inamicul, spuse rânjind. Nu mă prezinţi? Devenise din nou acelaşi glumeţ pe care-l cunoşteam. Poate am putea să ieşim în trei la...

— Ieşiţi din cameră când se-mbracă o doamnă.

Tonul lui Rieleck-Sostmann îl nimeri pe Hirschbiegel din plin, fiind la fel de sigur ca atunci când răsuna în biroul ofiţerilor.

Acesta se sperie la auzul limbii materne.

— Aaah, e de-a noastră! spuse spontan, fără să se gândească.

— Afară, domnule locotenent. Nici o secundă nu ridică tonul.

— Dac-aş fi ştiut...! Mii de scuze, domnişoară! Mâna lată ca o lopată bâjbâi după uşa din spatele său. În retragere, locotenentul se împiedică de pat, drept pentru care Rieleck-Sostmann se îndreptă ameninţător. Paşii greoi se îndepărtară imediat.

— Îmi pare rău. I-am atins spatele.

— N-ai ce să-i mai faci. Oricum, la tine în hotel nu e aşa de complicat ca la mine. Îşi aranjă şi cel de-al doilea ciorap, apoi mă privi.Vrei să ieşi cu grăsanul? Părul blond îi acoperea faţa pe jumătate.

Am luat o ţigară de la ea.

— Poate.

Începu să-şi prindă părul.

— Nu te mănâncă să faci pe francezul din când în când?

Am aprins chibritul.

— Cine ar avea de suferit dacă aş face-o?

— Şi dacă te denunţ drept *deserteur amoureux?* Nu-mi dădeam seama niciodată când glumeşte şi când vorbeşte serios. Mi-a privit ochii iluminaţi de flacăra chibritului. Apoi, ca şi când i-ar fi venit o idee genială, se ridică, deschise şifonierul şi scoase sacoul în carouri. Îşi puse haina râzând. Îmbrăcată ca un bărbat, se întoarse şi se aplecă peste mine. Am fost nevoit să-i tolerez mângâierile dureroase. Apoi se ridică şi lăsă sacoul să alunece pe podea, îşi aranjă părul în faţa oglinzii pentru a doua oară. Mi-am pipăit buza inferioară cu limba, acolo unde mă muşcase.

În secundele în care Rieleck-Sostmann se strecură pe coridor, nu mi-am mai dorit altceva decât o slujbă normală, departe de Paris, un birou undeva şi nişte propoziţii pe care să le traduc în germană. Cu toate acestea, mi-am dat seama că nicăieri n-aş fi fost atât de menajat ca aici.

Rieleck-Sostmann plecase. M-am holbat minute-n şir la sacoul de pe covor. Mi se făcuse dor de Monsieur Antoine. De tânărul care-şi dădea pălăria pe spate şi care se plimba prin oraş cu tălpile moi. Parizianul necunoscut; saluta şi oamenii îl salutau la rândul lor. Îi plăcea să se încarce cu căldura zilelor de vară.

Până azi, n-am îndrăznit să iau în derâdere avertismentul lui Rieleck-Sostmann. N-am mai mers spre Rue Jacob nici în uniformă, nici îmbrăcat în civil. Am vrut să mai merg cu maşina

până la Turachevsky; dar n-am reuşit să mă mobilizez. M-am lansat de multe ori în tot felul de ipoteze referitoare la motivul pentru care Chantal ar fi lucrat acolo. Un lucru era sigur: îi ura pe cei care-i ocupaseră ţara. Şi atunci, de ce se prezenta goală pe scenă pentru amuzamentul lor?

În săptămânile astea, devenisem iritabil şi prost dispus. Interogam un bărbat din Gascogne, suspectat că ar fi organizat atacul cu bombă din arondismentul al nouălea. Vorbea eliptic, sucit ca rădăcinile unui copac, se ascundea în spatele dialectului din provincia din care provenea. De multe ori, eram nevoit să-l întreb de două ori ca să-mi dau seama ce spunea. Leibold îl lăsă pe mâna şefilor de divizie. Deşi era ca şi când ar fi lovit în piatră seacă. Gascognezul avea nişte umeri puternici pe care-i ridica ori de câte ori începeau să-l lovească. Îi lăsa să-i bage capul în cazan şi să-l ţină sub apă la infinit. Când îl ridicau, nu spunea nimic. Îl împiedicau să doarmă; stătea acolo cu pleoapele grele şi cu maxilarele întinse înainte şi vorbea verzi şi uscate, astfel încât a trebuit să-mi dau cu adevărat silinţa ca să-l înţeleg.

— Asta ne toarnă numai gogoşi, spuse Leibold mai târziu, pe coridor. Sunt sigur că tipul e un manipulator. Peste câteva zile, îl las să plece. Apoi pun cinci câini pe urma lui; de acum încolo, n-o să mai fie singur nicio clipă. Cândva, tot o să reia contactul.

Uneori, îmi închipuiam că am devenit din ce în ce mai insensibil la metodele şefilor de divizie şi la toate audierile astea. Alteori, mi se părea că nu le mai suport. Ecoul ţipetelor mă trezea în fiecare noapte. Îl abordasem pe Leibold în privinţa remiterii; i-am spus că, oricum, fusesem transferat doar temporar. Să nu-mi fac griji — acesta fu răspunsul lui.

— Aţi mai fost prin Turachevsky? Evitaserăm subiectul de când cu ultima vizită. Micuţa cu tunsoare bob s-a ridicat la nivelul aşteptărilor

dumneavoastră? în privirea lui Leibold răsări o lumină rece, libidinoasă.

Zilele din Rue des Saussaies, gimnastica sexuală cu Rieleck-Sostmann, dorinţa de-a o vedea pe Chantal — mă simţeam prins în capcană în triunghiul acesta trist.

Deasupra mea, se auzi apa curgând. Hirschbiegel intrase în cadă. Eu mă holbam în continuare la sacoul de pe podea. Închipuirea că în secunda următoare o să aud din nou *Ma Pomme* îmi dădu impulsul necesar. Am luat pantalonii de pe pat şi m-am îmbrăcat repede.

Cu toate că se însera, era la fel de cald ca în timpul zilei. M-am transformat în Monsieur Antoine. M-am înarmat cu La Fontaine, ca şi prima dată. Cu cartea mă simţeam mai în siguranţă. N-am zăbovit deloc în partea nordică a malului, am traversat prin Pont Royal şi am luat-o spre Rue Jacob. Am găsit o masă la umbră la Lubinsky. Am băut prima *creme* pe ziua respectivă. Am aşezat cartea în faţa mea, ca şi când aş vrea să citesc fără să fiu deranjat. Vremea se încălzise de pe o zi pe alta. Aerul se încinsese deasupra asfaltului, deasupra frontoanelor atârna un nor de vapori. Oamenilor le făcea plăcere, îi auzeam discutând despre furtuna care avea să se abată asupra oraşului în noaptea aceea. M-am aplecat ca să-mi leg şireturile. Şi atunci am observat o umbră.

Stătea aplecată deasupra mea şi mă privea cu o expresie serioasă. Purta rochia cu picăţelc roşii. Nu se uita la mine, cerceta cartea din faţa mea. O maimuţă ferocecălărea spatele unui peşte-monstru, în jurul lor, marea tulbure, în tonuri închise, verzi. Literele gravate din titlu deveniseră oarecum spălăcite de când am intrat. Degetele îui Chantal atinseră mustăţile monstrului marin.

— Doar dracul-de-mare arată aşa, spuse. Niciun alt animal nu seamănă cu ăsta. Vocea ei era mai

groasă decât mi-o aminteam, ca ceea a unui adolescent.
— N-am văzut niciodată un *drac-de-mare.* Pronunţam cuvântul pentru prima oară.
— Bunicul meu a prins deja aşa ceva de câteva ori. Afară, la ţară, răspunse Chantal.
— Staţi la ţară?
O privire mirată.
— Ştiţi prea bine că nu. Se aşeză atât de brusc, încât îmi vărsă cafeaua.
— *Une grenouille vit un beouf, qui lui sembla de belle taille*[32].
Deschise cartea.
— *Boul şi broasca,* am dat din cap. Vă place fabula asta?
— E o poveste comună.
— Broasca dornică să crească la fel de mare ca boul?
— Nu. Oameni care se umflă până când crapă. Strigă după chelnerul care trecu grăbit pe lângă noi şi-i dădu comanda. Nu v-am mai văzut pe aici de mult. Îşi adună rochia între genunchi. Privirea mea se opri asupra triunghiului format în poalele ei.
— M-aţi reţinut?
— Cei mai mulţi străini de aici poartă uniformă. Dumneavoastră nu, spuse după o mică pauză.
Eu nu. Aşteptam următoarea replică. O rafală de vânt flutură paginile. Cartea se deschise acum la *Maimuţa şi leopardul.* Chelnerul aşeză paharul cu limonadă verde în faţa lui Chantal. Bău, sorbind, înghiţituri mici. M-am uitat adânc în gura ei.
— Cu ce vă ocupaţi? mă întrebă spontan.
Am tras de timp, închizând cartea cu fabule şi vârând-o în geantă. Ar fi fost prea riscant să mă dau drept librar. Fiica librarului mi-ar fi putut pune destule întrebări incomode. Ştiam că Sorbona e închisă. Dar universităţile din provincie? Pauza ameninţa să se întindă prea mult.
— Sunt student.
— Aşa şi arătaţi. Îmi zâmbi pentru prima oară.

— Şi dumneavoastră, *Mademoiselle*? Mă săturasem de interogatoriu. Vă ocupaţi doar de măturarea părului?
— Cum adică? Firicele de păr pe buza ei superioară.
— Ştiu câte ceva despre dumneavoastră. Am pocnit din degete şi am arătat înspre ceaşca goală. Chelnerul dădu din cap. M-am uitat la Chantal. Vă plac fluturii.
— De unde...? mă întrebă realmente surprinsă.
— De câte ori vedeţi un fluture zburând mai departe, vă cuprinde o umbră de tristeţe.

Se făcu linişte. Am simţit că inima îmi sare din piept, în clipa aceasta, aş fi fost capabil de orice, aş fi făcut chiar şi echilibristică pe firul electric de deasupra cafenelei.
— De unde ştiţi? privirea ei era cât se poate de serioasă,
— Dansaţi? Am auzit râsetele înfundate din vocea mea. Sunt sigur că ştiţi unde se dansează în seara asta.
— Avem interdicţie.
— Unde se dansează după perdele trase.
— Şi interdicţia de ieşire?
— Fritz ăsta n-are cum să fie chiar peste tot.

Paharul ei era gol. Scotoci în geantă după mărunţiş.
— Mă confundaţi cu cineva. Trebuie să plec.
— Îmi permiteţi? Am tras spre mine farfurioara cu nota.
— Cunoaşteţi fabula cu vulpoiul îndrăgostit? Chantal se ridică. Vulpoiul vrea dragostea unei fete. Aceasta îi promite să-l iubească, dar îi pune o condiţie. Trebuie să-şi taie ghearele şi e nevoit să-şi pilească şi dinţii. Vulpoiul îndrăgostit face tot ce i se cere. Acum, că nu se mai poate apăra, fata asmute câinii asupra lui.

Am aşezat mărunţişul pe farfurie.
— Vreţi să spuneţi că un vulpoi nu trebuie să se lase niciodată domesticit de o fată?

Fără să-mi răspundă, s-a strecurat printre mese şi a plecat. Mi-am pus pălăria şi am urmat-o. Chelnerul din Lubinsky se uită mirat după clientul care-şi plătise cafeaua, dar nu băuse deloc din ea.

Chantal o luă pe Rue Jacob, îndreptându-se spre sud.

— Trebuie să vă întoarceţi deja acasă? Am ajuns-o din urmă imediat.

Dinspre est, se auzi bubuitul primului tunet.

— Ce mai ştiţi despre mine? Iuţise pasul.

— Seara, vizitaţi chioşcurile cu presa şi citiţi noutăţile. Nu scăpaţi nici măcar pagina de gardă din *Je suis partout.* Cumpăraţi fructele de la Maillard şi pâinea, două case mai încolo. Deschideţi poarta neagră şi dispăreţi pe aleea ascunsă. Uneori, staţi pe piatra care trebuie c-a picat din cer.

Chantal se opri. Undeva, departe, un fulger despică cerul lăptos, colorându-l în albastru şi alb.

— Tata mi-a spus că un bărbat a întrebat de mine. Dumneavoastră eraţi?

Următorul tunet se auzi dinspre arondismentul cinci. Se întunecă brusc. Aerul se încărcă de miros de sulf. Întunericul neaşteptat despică în două chipul lui Chantal. O rafală de vânt ameninţa să-mi fure pălăria.

— Dac-o să vă vadă cu La Fontaine, tata o să vă facă sigur o ofertă.

— Nu e de vânzare.

Fulgeră deasupra acoperişurilor. Vântul răscoli praful şi lipi rochia de şoldurile lui Chantal. Mi-am scos sacoul şi i-am acoperit umerii. Primele picături îmi stropiră cămaşa.

— N-ar trebui să mai stăm aici.

Am alergat având în faţă furtuna, care nimicea totul în calea ei. Părul lui Chantal se încâlcise.

— Să vă conduc până acasă?

Praful îmi intra în gură, am scuipat. Chantal întoarse capul. I-am cuprins umerii şi, împreună, ne-am proptit împotriva vântului. Perdeaua de

ploaie ne-a surprins la intersecţia de la bulevard. Chantal mă trase brusc spre o străduţă plină de gropi. Asfaltul era crăpat ca după cutremur. După vreo duzină de paşi, am dat de o tavernă. Era plină de oameni care se refugiaseră acolo din cauza ploii. Stăteam strâns lipiţi unii lângă alţii.

— Alb sau roşu? Hangiul ne observase.

Am privit chipul înroşit al lui Chantal. Îşi scutura buclele şiroinde. Am închis ochii în faţa perlelor de apă.

— Roşu, două! strigă către hangiu.

Paharele se dădeau din mână în mână. Chantal le preluă.

— Unde staţi?

La întrebarea asta nu mă aşteptam. N-aveam cum să-i spun despre hotel. Mi-am amintit de Hirschbiegel.

— La un amic, i-am spus. Îmi descrisese cândva apartamentul. Era bine dotat, puteam să invit şi femei. Se afla în arondismentul al doilea.

Am ciocnit. Chantal sorbi din pahar.

— Şi unde e apartamentul ăsta?

— În doi.

Îşi bău vinul fără să mai spună nimic. Din părul ei se ridicau aburi fini, praful de molii din sacoul meu răspândea un miros ciudat. Ultimii întârziaţi se refugiaseră dinaintea ploii, apa curgea în şiroaie pe geam. Chantal se moleşise. Umărul ei se sprijini de al meu. I-am cuprins mijlocul. Am întors-o puţin spre mine şi mi-am pus mâna după ceafa ei. Închisese ochii. I-am atins buzele; acestea s-au deschis încet, i-am simţit respiraţia. Înfipsese vârful degetelor în spatele meu. Cel de lângă noi ne avertiză să nu ne mai sprijinim de el. Pleoapele lui Chantal se ridicară, pupilele ei se colorară în gri şi violet. Îmi mângâie gâtul. Undeva mai departe, cineva îşi scutura jacheta udă, o femeie râdea. Miros de vin şi de oameni.

— Ce faceţi atunci când nu citiţi fabule? mă întrebă Chantal.

În faţa mea, se ivi camera în care se ţineau interogatoriile, apărură victimele legate fedeleş. Bărbaţi care încercau să cadă ia învoială cu Leibold, ca să scape de chinuri. Cei lipsiţi de tărie, care dezvăluiau totul pentru ca apoi să fie torturaţi cu dispreţ. Cei rezistenţi, care se înfrăţiseră cu durerea şi care, cu toate acestea, se frângeau ca şi restul.

— Mă plimb prin Paris, i-am spus.

Când am ieşit, norii se risipiseră deja. Zidurile dogoreau de la căldura zilei. Chantal păşea lângă mine fără să mă atingă. Am ajuns în dreptul porţii negre.

— Ce faceţi mâine? am întrebat.

Îmi întinse sacoul.

— Mâine nu lucrez la salon.

— Preţ de o clipă m-am gândit la Turachevsky, la apariţia ei în rolul Athenei. Mi-am dat seama însă că se referea la salonul *de Coiffure*.

— Ne vedem în Lubinsky?

— Nu ştiu. Mă privea în ochi, întrebător.

— Sau mai bine la iarbă verde?

— N-o să-ngheţaţi? întrebă.

I-am deschis poarta; se strecură înăuntru. Înainte să fi ajuns la felinar, în jurul meu se stinseră toate luminile. Am luat-o la fugă bucuros pe străzile întunecate, ca de coşmar. Monsieur Antoine petrecuse o seară cu Chantal. Fără măşti, fără ascunzişuri — fusesem eu însumi!

9

În seara aceea, ajuns la hotel, am urcat la etajul superior şi am intrat în timp ce bateam încă la uşă. Cizmele fuseseră deja aruncate în colţ, la gramofon se auzea *Ma Pomme.* Hirschbiegel se întorsese acasă.

— Hirschbiegel, eu sunt. Se auzi susurul apei, vecinul meu era în baie. Am ocolit patul şi am bătut la uşă.

— Hei, Hirschbiegel!

Am împins uşor uşa. Era întins în cadă. Corpul masiv încăpea cu greu în vană. Pieptul păros se umfla sub apă, stătea cu ochii închişi.

— Hei, locotenent!

M-am ales cu un ţipăt fioros şi cu o pereche de ochi înspăimântaţi.

— Ce te furişezi aşa ca un hoţ? Părul creţ era decorat cu perle de apă. Se sprijini pe marginea căzii, voia să se ridice. Cada începu să pocnească şi să scârţâie din toate încheieturile.

— Niciun duşman la orizont, Hirschbiegel. M-am aşezat pe taburetul minuscul.

— S-a mai calmat doamna de ieri? îşi sprijini capul, bărbia rotundă fu împinsă într-o parte. De care unitate aparţine?Ne-am cunoscut întâmplător. Nu voiam s-o amestec în discuţie pe Rieleck-Sostmann.

— Şi-n rest, cum stai cu damele?

— În prezent, cam prost.

— Domnişoara de ieri nu părea deloc proastă, spuse pe un ton admirativ.

— Iubire camaraderească.

Hirschbiegel izbucni în râs.

— Un lucru minunat, camaraderia asta! Burta îi valsa în toate direcţiile. Când mă iei şi pe mine în oraş?

— Nu-mi mai place să mă duc în casele alea, i-am spus ridicând din umeri. Îţi piere tot cheful.

Chipul înroşit mă aprobă.

— Omul caută compania cuiva, dar rămâne totuşi doar un străin. Brusc, plesni marginea căzii cu palma. Ţi-am spus doar! strigă. Nu ţi-am spus de atâtea ori că poţi să foloseşti apartamentul ăla?

Am privit modelul de pe faianţă.

— Da, mi-ai spus tu ceva.

— Dacă m-ai ajuta şi tu puţin..., se milogi.

— Cum se face că ai tăi au cumpărat casa asta înainte de război?

— Un vis din tinereţe de-al lui taică-meu, răspunse Hirschbiegel. Tot timpul şi-a dorit să picteze ceva. Bătrânul şi pictura! Nu s-a lăsat influenţat de poveştile despre duşmanii noştri tradiţionali şi şi-a cumpărat aici un apartament; încă pe vremea republicii. Afacerea s-a derulat printr-un negustor evreu; şi-n prezent e înregistrat sub numele de Wasserlof. Un Hirschbiegel ar fi sărit imediat în ochi în Châtelet. Locotenentul închise robinetul cu dinţii. Se făcu dintr-odată linişte.
— Aşa, deci, şi apartamentul zici că e gol? am întrebat pe un ton nevinovat.Nu-i aşa că e păcat? Se prinse în joc. Nu e mare, dar ajunge cât să te amuzi acolo. Când vrei să ţi-l arăt?
— Poate mâine? am răspuns puţin cam repede.
Se ridică făcând un tărăboi de nedescris.
— Ce e? Fântâni arteziene străluceau pe colos. Mai întâi nu aude omul de tine cu zilele şi acum te grăbeşti? Se întinse după prosop.
— Nici războiul ăsta n-o să dureze la nesfârşit. Am privit pe fereastră.
Se holbă la mine cu un picior încă în cadă.
— Ai dreptate. Culege floarea înainte de a se ofili. Dar mâine nu pot. Discuţii strategice, seara bridge cu generalul. Ieşi din baie şiroind.
— Poate mă uit... singur, totuşi? m-am ridicat încet.
— Fără mine? Mă privi iscoditor, ca şi când ar fi bănuit ceva.
— Doar ca să văd dacă mai e nevoie de ceva... ca să avem tot ce ne trebuie. L-am urmat.
Trase sertarul şi scoase o cheiţă delicată.
Argintată, cu cap cizelat.
— Jos poţi să intri oricând. Dar *concierge*[33]-ul nu te cunoaşte. Nu se ştie dacă ar deschide unui duşman.
M-am gândit dacă ar fi bine să-i povestesc despre Monsieur Antoine.
— Cu asta deschizi uşi de vitrine, i-am spus însă, nu uşi de apartamente.

Îmi puse cheia în mână cu un gest nesigur.

— Te-ai gândit deja la cineva cu care...? Părea plin de speranţă.

— Găsesc eu pe cineva. M-am dus spre uşă.O clipă! Veni după mine înfăşurat în prosop. Nici nu ştii unde e.

Am reţinut adresa.

Şi încă ceva, Hirschbiegel. Am arătat spre gramofon. Te rog, mai cumpără-ţi şi tu un disc nou.

10

În seara următoare, mi-am lăsat numărul de identificare în camera de hotel, fără niciun scrupul. M-am transformat în Monsieur Antoine, mai atent decât de obicei. Am cumpărat un trandafir în apropierea podului. Am traversat pontonul şi am înfipt floarea în rever. Am întors zâmbetul celor două doamne care se plimbau la braţ. N-am luat-o pe ruta obişnuită, m-am apropiat de Rue Jacob făcând un ocol. Firmele hotelurilor mi se păreau nişte promisiuni. Dar eu mă aflam în posesia a ceva mult mai valoros: cheia de la apartamentul lui Hirschbiegel era la mine. O purtam în căptuşeala jachetei.

Am ajuns la Lubinsky printr-o străduţă lăturalnică şi m-am îndreptat spre terasă. Cu inima ticăind, m-am aşezat astfel încât să dau de înţeles că faţada strălucitoare a frizeriei nu prezintă pentru mine niciun interes. Chantal nu lucra miercurea; deşi ştiam asta, am încercat să trag cu ochiul prin geam. Mi-am imaginat că mă va descoperi şi ea şi va apărea din clipă-n clipă.

Terasa era plină de oameni. Discutau despre faptul că forţele armate respectau acordul de încetare a focului, nu şi SS-ul însă. Una dintre superbele ferestre ale hotelului Louis XV fuseseră spulberate în noaptea precedentă. N-am mai vrut

cafea, am comandat pastis[34] şi am diluat lichidul uleios. Gustul îmi amintea de dentistul ineu din copilărie. Beam pastis de dragul lui Chantal. Trebuia să devin şi mai francez decât păream, voiam să-i fiu pe plac, s-o fac să râdă, să-i dovedesc nobleţea mea. Am încercat să rememorez corpul ei. Mâinile mele îşi aminteau de mijlocul ei, de muşchii încordaţi. Îi mirosisem părul, dar oare ce gust avea gura ei? Spatele era drept, picioarele puternice. În tot acest timp, privirea mea se plimba în sus şi-n jos de-a lungul străzii. Ridicam capul ori de câte ori se apropia o rochie verde. Dar niciodată nu era Chantal. După ce am comandat şi cel de-al doilea pahar, m-am dus înăuntru şi am cercetat fiecare încăpere, fiecare nişă. A trecut o oră, apoi am plătit. Am traversat pe partea cealaltă a străzii cu paşi nesiguri. În salon, frizerul tundea o fată. În rest, numai bătrânelul cu ziarul în camera semiobscură.

Două femei se apropiau din direcţia opusă.

— La doişpe ani n-au cum să te trimită in lagăr, spuse una din ele. Cealaltă nu se lăsa înduplecată:

— Michel are paişpe ani.

Mă observă în vitrina care reflecta imaginea. M-am întors şi am mirosit trandafirul. În clipa imediat următoare am zărit-o pe Chantal pe partea cealaltă, la Lubinsky. Venise, luase în serios întâlnirea noastră! O maşină cu remorcă îmi blocă vederea. Preţ de o secundă am pierdut-o din ochi. De parcă nu m-ar fi observat, Chantal se strecură printre mese şi părăsi cafeneaua. Am strigat după ea, dar nu s-a întors. Am crezut c-o ajung din urmă cu câţiva paşi întinşi — dar Chantal mări tempoul. Cu cât încercam mai mult s-o ajung din urmă, cu atât se îndepărta de mine. Dacă rămâneam în urmă, încetinea şi ea. Am luat-o la fugă ca să pun capăt acestui joc absurd. Chantal dispăru după colţ, pe o străduţă. Mi-a luat ceva ca s-o găsesc din nou. În felul acesta inexplicabil, ne apropiam de Rue de Gaspard, fără să fi schimbat vreun cuvânt. A

deschis poarta şi a intrat. Înainte să se închidă, am intrat şi eu, am trecut pe lângă magazinul cu vechituri şi am zărit-o pe Chantal dispărând în librărie. De ce m-a adus tocmai aici?

Am ajuns lângă stâncă, m-am uitat spre intrare, înăuntru, Joffo servea doi sergenţi; îşi cumpărau cărţi poştale. Am aşteptat să iasă, apoi am intrat animat de curiozitate.

Patronul stătea lângă tejgheaua din spate şi aranja nişte cărţi în două teancuri. Nici urmă de Chantal. Am lăsat clopoţelul să sune şi am dat bună seara. În timp ce mă apropiam de el, Joffo păşi într-o parte. Preţ de o clipă, nu i-am văzut faţa. Am aruncat o privire spre depozitul din spate în care bănuiam că s-ar fi refugiat Chantal.

Cineva mă apucă de braţe şi le suci la spate. Nişte mâini puternice mă ţintuiră pe loc. Atacul mă luă prin surprindere într-atât, încât m-am lovit cu capul de tejghea. Am gâfâit, am încercat să mă întorc; strânsoarea părea de fier. Doi bărbaţi mă ridicară, apoi mă îmbrânciră. Aproape inconştient, l-am recunoscut pe Joffo. El şi celălalt tip mă târâră în depozit. M-am proptit cu picioarele în podea, apoi am încercat să-mi eliberez picioarele. Trapa unei uşi subterane stătea deschisă. M-au împins pe scări, am vrut să ţip; m-au îmbrâncit, mi-am pierdut echilibrul, m-au ţinut, văzând c-aş putea să cad. Am dat cu capul de grinzi, picioarele s-au ridicat, m-am împiedicat, apoi am simţit pământul de sub picioare. Pământ bătătorit, o pivniţă. M-au împins pe un scaun. Acum l-am recunoscut şi pe al doilea — era frizerul din Rue Jacob. Cu mişcări iscusite, îmi legă mâinile la spate, în timp ce Joffo închise trapa. Am simţit o durere acută în încheieturi, M-am ridicat, m-am holbat la lumina unui bec care pâlpâia.

— Bine ai venit, spuse Joffo, îşi trase un scaun şi se aşeză. Azi ai trecut cam des pe strada asta.

Aveam gâtul uscat, tâmplele îmi zvâcneau.

— Ce vrea să-nsemne asta, Monsieur?

— Cine eşti? Ce vrei de la noi?

În ciuda legăturilor, am încercat să-mi îndrept spatele.

— Cum adică?

Frizerul îmi scotoci prin buzunare. Umbra alungită a nasului se întinse peste gura mea. Negăsind nimic, îşi retrase mâinile.

— Unde-ţi ţii documentele?

În clipa aceasta mă vedeam de undeva, din afară, în postura celor pe care-i văzusem în fiecare zi. Legat fedeleş pe un scaun, cu lumina orbitoare în ochi. Şi întrebările, pentru care nu exista niciun răspuns corect.

— Le-am pierdut.

— Cine eşti?

— Sunt francez, ca şi dumneavoastră,

— Francez şi colaborator, ripostă frizerul.

— Cine v-a spus aşa ceva?! Nervos, m-am smucit pe scaun»

— Care sunt oamenii tăi de legătură? Vichy? Cei din Gestapo?

Am reflectat. Adevărul era mai grav decât şi-ar fi imaginat. Nu colaboram, aparţineam de duşman. Eram primul care afla totul, fiind martor absolut la toate schimburile de informaţii deţinute de cei din SS. Dacă mă gândeam mai bine, în clipa aceasta mă aflam faţă-n faţă cu duşmanul. Capul meu vuia de frânturi de gânduri. Muncitori comunişti, preoţi curajoşi, veterani de război — toţi făceau parte din Rezistenţă. Existau maşini de multiplicat în pivniţe, mâzgălituri pe pereţii caselor şi pe garduri, unul dintre angajaţii de la curăţenie adunase informaţii din sediul comandamentului. Băiatul care furase carburatorul ca să saboteze un transport de prizonieri. Doar cazuri izolate, nu părea să existe nicio organizaţie, nicio ierarhie, arme puţine. Ăsta să fi fost duşmanul pe care Leibold şi subordonaţii săi încercau să-l anihileze cu orice preţ? Un librar bătrân şi un frizer temperamental?

— Şi pe unde v-aţi pierdut actele? întrebă joffo.

— O razie, nemţii, i-am răspuns.
— Eşti un spion, scutură din cap librarul.
L-am privit indignat.
— Păi, nu spionii au cele mai bune documente?
Joffo îşi netezi sprâncenele stufoase.
— Povesteşte-ne, cum ţi-ai pierdut paşaportul?
Am încercat să-mi reamintesc interogatoriile din Rue des Saussaies. Când îi credea Leibold pe delincvenţi? Când se resemnau, se milogeau — sau când se revoltau şi protestau? L-am privit pe Joffo drept în ochi.
— Au oprit trenul spre Paris, i-am răspuns indispus.
— Unde?
— Aproape de Thiers. Se pare că şinele fuseseră scoase pe o bucată. Am fost nevoiţi să coborâm cu toţii. Soldaţii mi-au confiscat cartea de identitate pentru verificări. Nu mi-au mai dat-o înapoi.
— Ce fel de soldaţi?
— Ăia cu capul de mort. Nu-l scăpăm din ochi pe librar.
— De ce s-ar interesa cei din SS tocmai de tine? Frizerul se apropie de noi.
— Habar n-am. Două nopţi m-au ţinut închis.
— În care închisoare? Ochii de şoim ai bătrânului mă cercetau cu atenţie.
— Nu era închisoare. Era un lagăr într-o pădure.
Detalii — liste cu lagăre, planuri cu deportări, raporturi despre sabotaje — în capul meu se învârteau toate.
— A treia zi, l-am auzit pe unul dintre ofiţeri spunând că urma să ne întâlnim cu o maşină pentru transport. Am tras de legături. Dar n-aveam chef să mă expedieze în Germania ca să le fac lor grenade!
— Ai fugit? mă întrebă frizerul pe un ton sceptic.
— Cum? Joffo se aplecă înainte.
— Trebuia să ne ducă într-un lagăr comun. Drumul trecea printr-un munte. Trenul înainta încet, aşa că am sărit. Am coborât privirea.

Era linişte. Simţeam că cei doi se privesc întrebător.
— Hm, spuse Joffo. Nimic din ce-ai spus nu se poate dovedi.
Frizerul se ridică în faţa mea.
— Te-am putea obliga să spui adevărul!
M-am gândit la cazanul cu apă, la membrele rupte, la comandanţii bătăuşi. *Maitre* nu lăsa impresia că glumeşte. Dar omuleţul fragil nu părea să aibă experienţă în bătăi.
Bătrânul se făcu comod.
— Rămâi aici până când ne spui tot.
Aşa ceva era imposibil. Până la miezul nopţii, trebuia să scap de acolo. Un caporal care nu era acasă când se dădea stingerea putea să scape nepedepsit. Dar să nu apară la serviciu în Rue des Saussaies nu mai era doar un păcat cavaleresc.
— Ce-i cu apartamentul în care stai? mă întrebă Joffo. Apartamentul din doi.
Am simţit că mă înţeapă ceva în inimă. Am înţeles totul. Chantal! Ea fusese cea care l-a anunţat pe Joffo, pe tatăl ei. Nu. Nu pe tatăl ei, pe şeful acestei celule, într-un moment de clarviziune, mi-am dat seama că Chantal fusese cea care mă abordase atunci. Fabulele erau un mod de a-mi câştiga încrederea. S-a plimbat cu mine toată seara, mi-a trezit interesul. Mi-am blestemat credulitatea, m-am blestemat pe mine însumi că am înghiţit momeala.
— Apartamentul, repetă Joffo.
Mi-am amintit de cheia din sacou. Dacă m-ar percheziţiona mai atent, ar găsi-o cu siguranţă.
— E casa unui prieten, am răspuns.
— Tot un spion? întrebă frizerul.
Într-o fracţiune de secundă, mi-am amintit că Hirschbiegel îmi vorbise despre un inter media tor. Cum îl chema?
Am râs.
— *Isaak Wasserlof,* spion pentru germani?
— E evreu, întrebă frizerul uluit.

Cei doi se sfătuiră în şoaptă.
— Şi dacă stai în doi, ce tot cauţi în zona noastră? spuse Joffo.
— Credeam că v-aţi dat seama între timp. Zâmbetul meu era mai fals decât mi-aş fi dorit.
— Chantal? întrebă tatăl. De ce? Sunt mii de fete pe lumea asta.
— Am ridicat din umeri.Ei bine, Monsieur...
— Nu cred că vii până aici doar pentru Chantal, se amestecă frizerul. De unde eşti?
Am inventat nume. Părinţi şi bunici, am descris străzile pe care am copilărit, am amintit prietenia dintre mine şi Wasserlof, care mă invitase să stau la el în Paris. Venisem în speranţa că Sorbona se va deschide din nou şi că voi putea să mă înscriu acolo în semestrul din toamnă. Numai că, între timp, s-a întâmplat chestia aia cu actele.
— Ai făcut cerere ca să ţi le refacă? mă întrebă frizerul. Arată-ne cererea — şi confirmarea.
Am izbucnit într-un râs chinuit.
— Ştiţi câte ore am stat deja la cozi? Niciodată nu am reuşit să intru!
În mod curios, au înghiţit povestea. Şicanările nemţilor, aşteptarea ce dura zile sau chiar săptămâni întregi pe coridoarele registraturii; imposibilitatea de a primi un certificat de identitate nou: aceasta era realitatea pariziană. Preţ de o clipă, erau dispuşi să accepte posibilitatea de a avea în faţă un tânăr francez care se îndrăgostise de fata librarului. Am profitat de schimbarea de atmosferă şi l-am rugat pe Joffo să-mi dezlege mâinile. S-a uitat la încheieturile mele umflate. Apoi i-a făcut semn frizerului. Acesta veni în spatele meu şi începu să-mi desfacă legăturile.
— Din ce trăieşti? întrebă bătrânul.
— Mă descurc cum pot.
Înclină capul.
— Data trecută, ai plătit cu o bancnotă mare.
Am simţit că legăturile nu mai erau atât de strânse.

— Wasserlof mi-a dat nişte bani.
— Bancnota era tipărită recent. Tonul lui Joffo devenise din nou sceptic.
— Şi ce dacă? Mi-am eliberat mâinile.
— Nu ştiam despre povestea cu banii, spuse tânărul maître.

M-am ridicat, am făcut un pas spre scară.
— O clipă, prietene! Dintr-o dată, m-am trezit în faţa ţevii unui pistol de armată. Dintr-o săritură, am ajuns la ultima treaptă şi am aruncat sfoara în urma mea.
— Stai!

Am urcat alergând, fără să mă uit în urmă. În spatele meu, dreptunghiul întunecat. Am ridicat trapa împingând-o cu umărul. Am simţit o lovitură peste picior şi, în clipa aceea, am auzit pocnitura. Deşi zgomotul era să mă dărâme de pe picioare, am ajuns cu bine la ultima treaptă. Am dat trapa la o parte, am trântit-o de podea. Mă aflam în librărie, în spatele meu apăru capul frizerului.
— Stai pe loc!
— Am spus tot ce ştiam!

Se mai auzi o bubuitură, glonţul se înfipse undeva aproape de mine, în cărţi. Am alergat prin librărie, am sărit după un raft şi m-am apropiat de ieşire. Frizerul ţinti de după tejghea. Am deschis uşa lăsat pe vine, clopoţelul răsună. Întorcând capul pentru ultima oară, am observat că librarul împingea într-o parte mâna frizerului.
— Nu aici, spuse Joffo.

Am ieşit şi am luat-o la sănătoasa pe scările librăriei. Am trecut de stâncă şi am traversat prin Rue de Gaspard, am observat privirea uluită a vânzătorului de vechituri, am deschis poarta neagră, am ajuns la stradă, apoi la bulevard. M-am amestecat în mulţime, respiraţia mea se linişti. Am trecut încet şi de Lubinsky. Ajuns la Pont Royal, am privit în jur. Se pare că nu mă urmărise nimeni.

Se lăsa întunericul. Abia acum simţeam durerea din picior. Apoi am văzut pata închisă de pe

pantaloni care devenise deja foarte mare. Glonţul smulsese o bucăţică de carne din gambă. Am ajuns la ruine, mi-am sfâşiat cămaşa şi am înfăşurat rana. Am pus sacoul în carouri, pantofii comozi şi pălăria în traista pentru haine murdare. Am tras fermoarul de parcă n-aş fi vrut să-l mai deschid niciodată.

Roth, soldat al forţelor armate, Paris, vara anului 1943. Fiecare om are naţionalitatea lui, mi-am spus pe drumul spre casă. Şi aceasta este definitorie pentru el. Uniforma gri, crucea prelungită într-un cârlig ghimpat, steagul. Atâta timp cât dura războiul, aceasta era realitatea mea. Uşurat într-un mod neaşteptat, bucuros c-am ieşit totuşi teafăr şi aproape nevătămat din aventura asta, m-am întors la hotel şchiopătând. Am dus traista în cameră şi am urcat la Hirschbiegel. Voiam să-i propun locotenentului o seară plăcută, ca-ntre băieţi. Doi nemţi într-o ţară străină, inamică.

11

Două săptămâni mai târziu, m-am întâlnit cu Leibold pe hol, în faţa biroului.

— Am avut dreptate! îşi scoase chipiul neobişnuit de vesel şi îşi scărpină chelia. Gascognezul m-a condus la gaura de şerpi.

Abia acum mi-am dat seama că nu-l văzusem de zile întregi pe delincvent. Îmi aminteam de răbdarea incredibilă cu care-l interogase Leibold — fără vreun rezultat notabil însă. Tipul refuzase să mai dea declaraţii, stătea gârbovit ca o piatră năpădită de muşchi, nu-l mai impresionau nici măcar practicile comandanţilor.

— L-am eliberat, spuse Leibold cu un aer afabil. Îi aveam deja pe cei din magazin în vizor. E o frizerie.

Pentru moment, am avut senzaţia că holul drept s-a înclinat şi c-o să mă prăbuşesc. Mergând mai

departe însă, Leibold mă forţă să ţin pasul cu el.
— Amicul nostru se crede deştept, zâmbi sub mustaţă. S-a tuns, a plătit şi a plecat. Peste puţin timp însă, s-a strecurat înapoi printr-o casă vecină.

Mă atinse o rază de lumină neaşteptată; afară, era o vreme de zile mari.
— Şi... aţi profitat de ocazie? Orbit de lumină, m-am oprit în faţa căpitanului.
— Nu ne grăbim. Ajunseserăm la birou. Oamenii mei îi ţin sub observaţie pe cei care intră sau ies de acolo. În câteva zile, îi atacăm. Leibold apucase clanţa. Şi-atunci îl bărbierim pe frizer cu lingura!
— Unde e frizeria asta? am sărit imediat să întreb.
— În şase, pe lângă chei. Leibold se întoarse. Cunoaşteţi zona?

M-am prefăcut că mă gândesc. Fără să aştepte să-i răspund, dispăru în camera lui.

M-am uitat lung la cubul părăsit. Am observat un locotenent atât de târziu, încât l-am salutat abia după ce a trecut de mine. Mi-am scos încet chipiul şi am înghesuit traista sub braţ. În faţa mea, un soldat din trupele SS deschise uşa brusc, mai-mai să ne ciocnim. Am intrat şi am salutat. M-am ales cu un ,,'neaţa" amărât de la toate mesele. Mi-am scos caietul, am ascuţit creionul. Rieleck-Sostmann mă privi provocator. Arăta diferit. Într-o parte şi alta, părul ei stătea bombat, făcut permanent. Era noua modă la franţuzoaice; nu i se potrivea deloc unei nemţoaice bine făcute. Am dat din cap, semn c-am observat schimbarea, drept pentru care îşi aranjă buclele zâmbind. Fără să-i spun ceva, m-am dus mai încolo. M-am aşezat la masa mea micuţă. Comandanţii asudau deja înainte de-a se lansa în activitate. M-am uitat la carâmbii cizmelor lui Leibold, în timp ce trecu pe lângă mine cu paşi egali. Am reuşit să evit privirea fiecărui delincvent.

În pauza de masă, Rieleck-Sostmann se apropie de mine şi-şi mâncă sendvişul cu pâine neagră în compania mea.

— Cum mai stai cu plimbăricile franţuzeşti? mă întrebă.

Stăteam cu ochii închişi şi mă prefăceam că mă bucur de razele soarelui.

— Le-am pus la păstrat, i-am răspuns, conform adevărului.

— Fără excursii, deci?

Mi-era imposibil să nu mă gândesc la Chantal. La mersul vesel, săltăreţ cu care se îndepărta de mine pe străduţe, Ultima privire pe care mi-o aruncase înainte să cad în capcană. Mirosul ei, singura dată când îşi deschisese gura pentru mine.

Seara, zăceam în braţele energice ale Iui Rieleck-Sostmann şi o atingeam în acelaşi timp pe Chantal. Nemţoaica observase schimbarea şi-mi aţâţa şi mai tare pasiunea frenetică. Ţipase atât de tare, încât vecinul cu telefoanele bătu în perete. Nu reuşeam să mă agăţ prea mult de Chantal; rămâneam blocat cu Rieleck-Sostmann. Acum, tăia felii dintr-un ştrudel pe care-l primise de acasă. Mâneam stafidele întins în pat şi mă uitam la femeia masivă în timp ce se îmbrăca. La etaj, gramofonul începu să cânte. Am mişcat buzele mimând versurile din *Ma Pomme* zâmbind la gândul că Hirschbiegel era singura mea rază de speranţă. Locotenentul gras cu închipuiri copilăroase despre femei îmi devenise prieten.

— Ce-i aşa de amuzant? Rieleck-Sostmann fixă portjartieruL

— Coafura asta îţi stă bine. M-am uitat într-o parte.

După ce a plecat, am vrut să urc la locotenent. Pe coridor am întâlnit privirea admirativă a vecinului meu.

Hirschbiegel terminase deja cu baia.

Azi e seara cea mare, exclamă exaltat. Steaua mea norocoasă îşi arată faţa, ai să vezi! închise nasturele de la pantaloni, ţinându-şi respiraţia.Coniacul era călduţ, Hirschbiegel turnă apă rece, am băut.

— Apropo, ce zici de comoara mea? Luă o mapă maro de pe masă şi scoase din ea un disc strălucitor. L-am cumpărat ieri!
— Ah, cu asta îţi dublezi colecţia, am zâmbit. Ce e?
Se auzi o orchestră de oboaie. Mi-am mai turnat nişte coniac şi m-am făcut comod pe patul lui Hirschbiegel.
Cânta Maurice Chevalier. Iubise o fată în aprilie, vara o părăsi pentru alta. Fata era tristă. Chevalier o consola, spunându-i că ea era fata lui de aprilie. Anul următor avea să vină din nou. *Avril prochain — je reviens!*
— Ce-o să se-ntâmple la anul, în aprilie? am întrebat.
Am ascultat melodia până la sfârşit fără să mai spunem nimic.
Când am ieşit din hotel, Hirschbiegel mirosea a violete şi îşi netezise părul cu briantină.
— Hai să le vedem pe păpuşelele alea dansând. Faţa lui strălucea plină de speranţă.
Ne-am plimbat spre Sena, am luat masa pe malul râului şi ne-am îndreptat spre sud, de-a lungul cheiului. Locotenentul era interesat de vederea din spate a unei florărese plinuţe; a urmărit-o până la cel de-al doilea pod. El a cumpărat un bucheţel, dar n-a avut curajul să-i facă avansuri. Se întoarse la mine cu florile în mână.
— E un început, zâmbi ruşinos.
Era o seară molatică. Vara nu se arăta încă, dar o simţeam în aer. Frunzele castanilor se uscau din cauza zăpuşelii. În grădinile sălbăticite de pe malul râului, femeile munceau aplecate sau în genunchi. Ardeau buruienile, culegeau cartofii. Rândurile înguste de flori erau năpădite de urzici. La umbra unui copac, un cărucior pentru copii, lângă el, o mamă îmbrăcată în negru, târându-se în genunchi; o alta cosea iarba. Un muncitor trecu pe lângă noi pe o bicicletă care scârţâia din toate încheieturile.

Pusese peste ghidon o legătură de crengi groasă cât braţul, un teanc de lănci care se legăna la un metru de el. M-am uitat la umbra mea care mă urma cu umerii lăsaţi.
— Ei, frate-meu, ce-i? locotenentul îmi blocă drumul.
— Ce să fie? Cald. Mi-am îndreptat privirea către umbrele noastre.
— Eşti o scârbă ordinară, ştiai? se încruntă. Stai pe loc şi spune-mi ce ai.

Am încercat să-l ocolesc în direcţia râului.
— Nimic, absolut nimic.
— Capetele de morţi, nu-i aşa? Mă urmă cu paşi greoi. Prizonierii ăia? Te afectează prea tare?

Mi-am trecut mâna peste frunte. În Rue des Saussaies lucrurile scăpaseră de sub control. Din ce în ce mai mulţi prizonieri erau interogaţi. Închisorile erau supraaglomerate. Fuseseră construite lagăre noi. Noaptea, se auzeau împuşcături. Leibold era sub presiune, devenise mai nemilos, le permitea comandanţilor din ce în ce mai des să apeleze la exerciţiile lor de subjugare. Clădirea de marmură mişuna de Gestapo. Concediile se anulau, în fiecare zi oamenii păreau mai nervoşi. Dar nu asta era problema mea.
— Cei de la unitatea ta vor să se mute? l-am întrebat pe Hirschbiegel ca să-i distrag atenţia.

Dădu din cap:
— Aşteaptă ordinul din oră-n oră. Pe mine nu mă afectează însă cu nimic. Comandantul îmi datorează o mie la bridge. Şi-i vrea înapoi.

Văzând că nu mă poate îndupleca prin cuvinte, locotenentul mă trase într-o parte.
— Opreşte-te odată... Nu-mi place să te văd aşa de abătut. Tu eşti un om de viaţă.

L-am privit surprins pe individul ăsta binedispus. Urme de transpiraţie peste tot pe haina uniformei, omul masiv asuda peste măsură.

— Unul ca tine se descurcă în orice situaţie, spuse. Eşti un norocos, Roth, ştiai asta?

Am oftat.

— Ce să fie oare? am răspuns încet.

— O femeie?! izbucni el într-un râs zgomotos. E ultimul lucru la care m-aş fi gândit! Tocmai tu, preferatul femeilor! E franţuzoaică?

Am dat din cap.

— Măritată?

— Mai rău.

— Mai rău nu se poate.

— Mă consideră un porc.

— Pe tine? se opri uluit. Atunci nu te merită deloc. Sau i-ai provocat neplăceri?

Am tăcut. Tâmplele începură să-mi zvâcnească din nou.

— Ce s-a întâmplat între voi? mă pisă Hirschbiegel.

— M-am prezentat drept francez.

M-am uitat precaut în ochii lui. Mă dădusem pe mâna lui. Ideea părea atât de deplasată, încât Hirschbiegel a înţeles situaţia doar după un şir lung de explicaţii. Fără să mai spunem nimic, am luat curba pe sub un pod.

— Ştii c-aş putea să-ţi trag un glonţ în cap?! îşi puse mâinile în şolduri.

Mai întâi, se întâmplă ceva, am mormăit. Ceva, orice. Apoi se întâmplă şi următorul lucru, şi tot aşa. Sub bolta umedă, cuvintele mele răsunau a gol. Una după alta, şi te afunzi din ce în ce mai mult.

Pietrele reflectau unduirea apei.

— O iubeşti? mă întrebă.

Am încercat să detectez urmele ironiei în ritmul respiraţiei sale.

— Asta nu e vreme pentru iubit.

— Şi atunci? îşi linse sarea de pe buza superioară.

— E mai bine să te gândeşti doar la ziua următoare, i-am spus. Fiecare filă de calendar ruptă e un câştig.

— Vrei să te mai întâlneşti cu ea?
— Ca ce? Ca francez, ca german, ca traducător pentru SS?
— Ca tine, răspunse Hirschbiegel.
— Nu mai am ce face. Tremuram la umbră. Acum rup foi de calendar.
— Şi eu joc bridge, spuse grăsanul. Ce război ciudat.

Ne-am continuat drumul, eu am ascultat ecoul sincronizat al paşilor noştri. Am urcat pe următoarele trepte de pe mal şi ne-am întors pe stradă.

12

Mi-am pus uniforma de gală şi m-am privit în oglindă. Mi-am potrivit cureaua. Caporalul forţelor armate, un tânăr cu ochi speriaţi.

N-o făceam din cauza grijilor, aşa cum am încercat să mă conving la început. N-o făceam ca să mă protejez pe mine însumi de marea demascare. O făceam ca s-o revăd.

Am mâncat încet şi gânditor într-un local de pe colţ. Apoi am băut trei pahare de vin roşu, ceea ce nu era deloc stilul meu. Drumul l-am făcut pe jos. Am depăşit câteva clădiri de pe Avenue de l'Opera, am trecut de maşinile parcate ale forţelor armate. În faţa comandamentului, paznicul stătea cu fruntea transpirată, alb ca varul, părea pe punctul de a leşina în orice clipă. M-am îndreptat spre nord. Pereţii furnalelor vechi asudau, reziduurile umpluseră cuptoarele până la refuz. Un locotenent SS înalt ca o prăjină, cu o femeie blondă, lipsită de orice chef. Stătea aplecat asupra ei, cu umerii aduşi în faţă. Trei caporali discutau într-o sileziană stridentă, îmbrăcaţi în nişte uniforme care picau prost, cadre de rezervă, probabil. Îi vedeam din ce în ce mai des prin oraş, trupele angajate în luptă dispăruseră spre est. Bărbaţii aveau braţelepline de pachete, de aceea îşi salutau superiorii doar din

priviri. Două parizience se plimbau pe promenadă, obrajii lor păreau scobiţi, buzele, pometţii păreau ieşiţi în afară. Când am trecut pe lângă ele, îşi aranjară coafura cu degete febrile.

Mă apropiam de Trinite. La ora asta, în mod normal, patiseria era închisă, dar, de data asta, programul fusese prelungit din cauza cozii de afara. Un ofiţer administrativ se strecurase în mijlocul cozii; nişte femei mărunte îi dădeau coate în burtă. Cineva cobora deja jaluzelele, tăbliţa apăru în geam. Ofiţerul plecă înjurând, la fel şi gospodinele. Nişte afişe vesteau sosirea la Paris a Operei din Berlin. Capul palid al unei primadone, cu un buchet de flori.

Când am ajuns în cartierul Pigalle, am simţit nevoia să mă odihnesc. De fapt, încercam să câştig timp ca să scap de teama care mă paraliza. Am băut un pahar de absint, ţinându-mă de mâneca hainei, ca şi când aş fi vrut să mă asigur de prezenţa mea în situaţia respectivă. Am plătit şi am luat-o din loc.

Mai aveam doar câteva străzi de străbătut. Printre frontoane, un tunet înfundat; în spatele norilor, se dezlănţuise furtuna. În noaptea aceasta nu va ploua. Am trecut pe lângă Scheherezade, portarul îmi făcu semn să intru, dar am menţinut ritmul.

Turachevsky părea o clădire părăsită, din altă lume. M-am oprit la câţiva metri de uşă. Mă strângea gulerul; fruntea îmi transpira. Un grup de soldaţi binedispuşi trecu pe lângă mine; m-au strigat să mă duc cu ei. Am intrat cu ei. Ne-a deschis uşa chiar matroana.

— Cam devreme, domnii mei, spuse cu un zâmbet profesionist.

Canapelele şi fotoliile erau pline. Fete şi femei; pentru soldaţi, purtau salopete albe, chimonourile îşi făceau apariţia abia după miezul nopţii — pentru plăcerea ofiţerilor. Mi-am vârât chipiul sub braţ şi am aruncat o privire în jur.

— Şi tu, copile? Madame desfăcu evantaiul. Ne cunoaştem, *n 'est ce-pas?* Ştiu că preferi — stai aşa, să mă gândesc. Afacerea trebuia să meargă ca pe roţi, iar cei nedecişi încetineau ciclul.

Anticipându-i oferta, am dispărut în bar. Mi-am comandat absint şi m-am aşezat la o masă din spate. Tenorul apăru pe scenă, înconjurat de femei în frac. Cântă despre mica diferenţă. Gri-verzuii aplaudară balerinele. Atmosfera era mai degajată, mai lejeră decât atunci când fusesem cu ofiţerii. Clienţii consumau băutură ieftină; unii îşi făceau curaj înainte de a intra în salon. *Ma Pomme,* fetele dansau pe melodia atât de populară de care nu mai scăpăm; un pas la stânga, trei la dreapta, urale printre blonzi, tipul de la pian încerca să menţină ritmul. Se împiedicau, picioarele fetelor se încrucişau, mica orchestră cânta încrâncenată.

Ce cald şi moleşeală era înăuntru! Am lăsat licoarea verde să-şi facă efectul, m-am descheiat ia nasturii uniformei. Mi-am privit degetele care băteau darabana pe ritm. Teama era încă acolo, dar se ascundea. Am aşteptat.

Fetele îmbrăcate doar pe jumătate foloseau un pitic pe post de stropitoare. Micuţul ţipa pe o voce stridentă:

— Udaţi legumele! Nu-mi lăsaţi floricelele să se usuce! Râsete. Un dresor de porumbei îşi convinsese protejaţii să sară printr-un cerc şi să tragă o caleaşcă drăguţă. Spectatorii se despărţiră de el huiduind în glumă, fiindcă artiştii îşi făcuseră nevoile pe fracul lui. Contorsionistul apucă muzicuţa cu degetele de la picioare şi cântă un marş german.

Balerinele apăreau în tot felul de costumaţii; Chantal nu era niciodată printre ele. Pluteam într-o ceaţă verde. Motivul vizitei mele se evaporase în sfere îndepărtate. Îl urmăream pe pianist, îi admiram capacitatea de a acompania tot ce se întâmpla pe scenă şi talentul cu care se descurca la fiecare şlagăr. Avea în jur de cincizeci de ani. A

studiat conservatorul, mi-am imaginat. Şi-a întrerupt studiile din cauza războiului din paişpe-optâşpe, apoi au urmat concerte în oraşe mai mici, căsătoria cu o cântăreaţă. Aceasta şi-a sacrificat cariera de dragul copiilor, el a susţinut financiar familia. Cabarete, baruri şi, la final, bordelul din Pigalle. Îl plăteau cu ora. Cu cât zdrăngănea mai mult, cu atât ducea mai mult mălai acasă. Uneori, câte-un maior beat îi strecura chiar şi-o bancnotă de o sută, doar ca să-i cânte *Rozmarin frumos sau Buzele tac.*

Chantal apăru în rolul soţiei preferate a unui sultan. Celelalte fete purtau peruci negre; o încercuiau pe Chantal cu talgere mici. Aceasta îşi dădu părul natural pe spate şi îl salută pe sultan. Mă simţeam animat de un zâmbet frivol. Pianistul cânta paşi de cvint, suna mai degrabă a muzică arabă sau chinezească. Paşa de pe scenă îi ordonă lui Chantal să danseze dansul voalului pentru el, în timp ce restul îşi prezentau nurii cu gesturi submisive. După ce a căzut şi ultima textilă, Chantal părăsi scena. Soldaţii aplaudară. Am sfâşiat voalul şi m-am urcat pe podium. Uitasem cu desăvârşire de pericolul pe care mi-l imaginasem în tot acest răstimp. M-am împleticit în direcţia orchestrei.

— *Acces interdit, Monsieur!* strigă pianistul, fără să întrerupă muzica de harem. M-am uitat la el cu privirea înceţoşată, am zâmbit şi am dispărut după bordură. M-am ciocnit cu tenorul. În lumina orbitoare a unui reflector, mi-am dat seama că era un om bătrân. Ochii apoşi mă cercetau, peruca neagră ca tăciunele acoperea părul alb.

— Te-ai pregătit pentru un duet, soldat? Avea buzele date cu ruj în formă de inimioară, un strat gros de pudră acoperea eczema de pe faţă; îşi aruncase o eşarfă în jurul guşii. L-am dat la o parte, poticnindu-mă şi luând-o spre coridorul îngust. Cizmele cu talpa bătută în cuie făceau un zgomot de nedescris.

— *Vous allez ou, Monsieur*?[35] Regizorul de scenă luă o riglă de pe masa cu rechizite, dinspre scenă pătrunse o lumină bombastică, violet.
— Chantal, m-am repezit înainte, lăsându-l în urmă.
Pe coridor, lumină albastră, frânturi de conversaţie şi râsete în spatele unor uşi. M-am oprit clătinându-mă, neajutorat. Dinspre scenă, răsună cântecul toreadorilor. Am strigat-o pe Chantal. Vocile amuţiră pentru moment, apoi reluară discuţia. Acorduri finale, ropot de aplauze sufocat.
— Ieşi afară, Chantal! Forţa propriei voci m-a împins într-un perete de hârtie, tapetul începu să se mişte. Balerinele trecură pe lângă mine grăbite, se ciocniră de mine, am auzit înjurături scurte.
Sultanul se postă în faţa mea.
— *Quittez la scene, le boche!*[36]
Un biceps musculos se încolăci după gâtul meu, obligându-mă să mă încovoiez.
— *Georges, t'es fou?* Fetele, practic goale, îl îmbrânciră pe patriot. Strânsoarea dispăru din jurul gâtului meu, femeile mă încercuiră. *Tout va bien, Monsieur. Vous vous amusez? On peut aider*[37]
Nu mai primeam aer.
— Chantal!
— *Qu'est-ce qu'il veut? Ca vous dit qu'elque chose, Chantal?*[38] şuşotiră în jurul meu. Pe fundal, tenorul începuse cântecul despre infidelitatea unei *froufrou*[39]. Fetele înjurară: *Leonard ă deja commence. Putain!*[40] îmi întoarseră spatele, răsturnară în fugă nişte recuzite, apoi săriră pe podium.
Ajunsesem la capătul coridorului. O uşă. Scârţâia la colţuri, era bombată în afară. O curte interioară, năpădită de iederă, luminată de luna timpurie de vară. Lângă gard, se înălţau pereţii casei, în colţ stătea ghemuită Chantal. M-am sprijinit de cadrul uşii. Chantal ridică privirea. I-a

luat câteva secunde ca să-mi recunoască faţa, având în vedere uniforma. Se sperie atât de tare, încât, ridicându-se, începu să-i tremure tot corpul. Îşi pusese un capot şi-l lăsase descheiat. Briza de vară se juca în părul ei.
— Chantal. După toate variantele de întâmpinare la care mă gândisem, nu-mi veni în cap alt cuvânt. Am vrut să mă apropii de ea, tocurile cizmelor răsunau pe pământul bătătorit. Am venit să te avertizez.
— Satană, spuse pe un ton scăzut. Eşti Satana. Îşi legă cordonul cu gesturi pripite.

Te-am căutat, Chantal. Voia să treacă de mine. Curtea era îngustă, i-am sărit în faţă şi i-am blocat calea, atingând-o.Se feri, vru să dea cu piciorul în mine, scuipă. Absintul îmi dăduse curaj, îmi conferise putere. Nu reuşea să scape.
— Chantal, ascultă-mă! i-am strigat în germană.
— Porc neamţ! Lasă-mă!

Mă lovi cât putu de tare peste faţă, îmi trase un pumn în stomac. M-am izbit de perete, m-am împleticit. Dintr-o săritură, ajunse la ieşire, lemnul vechi scârţâi când trânti uşa. Am urmat-o, apăsându-mi stomacul cu cotul.
— Trebuie să te avertizez, Chantal!

Vizavi, într-o nişă, se deschise o uşă. La vederea uniformei, piticul se retrase grăbit. Pe coridor, întuneric. Paşii îmi răsunau ca bătăile unui ciocan. Am urmărit-o în lungul şi-n latul labirintului din Turachevsky. La un moment dat, i-am zărit poala mantiei dispărând după colţ. Artiştii uluiţi săriră într-o parte, fetele în chimonouri care fumau se lipiră brusc de perete.

Într-un final, se ivi salonul. M-am împiedicat de marginea covorului, m-am dezechilibrat şi am căzut chiar sub candelabru. Femeile de pe canapele începură să chicotească, matroana se înfăţişă şi ea. Înainte să apuc să dau explicaţii, în faţa mea apăru o pereche de cizme. Ridicând privirea dincolo de carâmb, am recunoscut chipul locotenentului.

Afişă acelaşi râs schimonosit. În spatele lui, preocupat să-şi aprindă o ţigară, colonelul îmi aruncă o privire surprinsă. M-am ridicat în picioare nesigur, cu mişcări precipitate. Zâna cea verde dispăruse. Am luat poziţia de drepţi.

Pe loc repaos, mârâi colonelul. Nu suntem la parada militară. Faţa lui se destinse în urma unui rânjet cărnos. Văd că băieţii se joacă deja de-a prinselea pe-aici. Locotenentul chicoti.Ochii mei o căutau febril pe Chantal. Nenumărate uşi, o perdea în faţa unui coridor intermediar, nici urmă de scări.

Ţigara ardea, colonelul nu mă mai băgă în seamă, dispăru împreună cu însoţitorul său la bar. Stăteam singur sub lustră. Mi se făcuse rău. Istovit, mi-am luat încet chipiul de sub braţ şi l-am pus pe cap. Salutul matroanei răsuna de undeva departe. Am păşit afară, în aerul de noapte.

Stricasem lucrurile şi mai mult. Îndoiala lui Chantal se transformase în certitudine; eram duşmanul, porcul de neamţ. N-aveam cum s-o ajut. M-am târât cu paşi grei prin piaţă. Zâna cea verde lăsase în urmă nişte arsuri fără foc, simţeam nevoia să beau apă. Ajuns la hotel, am deschis robinetul şi am băut direct de acolo, ca un bivol. Luna strălucea. Am dormit neîntors. Nu mi-am scos nici măcar cizmele.

13

În septembrie, canicula se mai întoarse o dată. Ordinea de zi din Rue des Saussaies ne permitea să rămânem în cămaşă. Leibold nu-şi îngăduia însă acest lux. Haină, cataramă, cruce care indica rangul, totul încheiat riguros pe sub bărbie. Dădea impresia de om căruia-i e frig tot timpul.

— Azi, spuse.

Trecuseră mai multe zile de când fumaserăm ultima oară lângă fereastră. Sub geam, iarba ofilită crescuse până la genunchi şi se ofilise, nimeni nu

se mai ocupase de ea. Mi-era dor de grădinarul olog.
— Azi sunt programat la frizer. Leibold zâmbi discret. Până la urmă se pare că celula asta e destul de mare.
— Salonul de coafură? Am privit platanii ale căror frunze căpătaseră o culoare roşiatică.
— De pe Rue Jacob, aprobă el, dând din cap. M-am uitat fix la crucea care despărţea bucăţile de sticlă şi care îşi pierduse conturul în lumină.
— Cunoaşteţi locul?
Mi-am dres glasul.
Sunt sigur c-am trecut pe-acolo.Se apropie de mine.
— Din seara asta, n-o să mai existe.
Am luat ţigara întinsă. Îşi continuă ideea abia după ce am suflat primul nor de fum.
— Gascognezul o să fie şi el prezent. Fluturaşi, probabil. Presupun că tiparniţa e ascunsă în pivniţă.
— Noaptea asta? am întrebat.
— Nu neapărat, scutură capul Leibold. Parizienii trebuie să ne vadă că luăm măsuri. Balansă scrumul, îndreptând ţigara. Probabil că mâine o s-aveţi mult de lucru.
— Am înţeles, domnule căpitan.
— Vă simţiţi bine? Faţa lui se apropie de-a mea.
— Cum adică? Am îndreptat crucea.
— În ultimul timp, păreţi cam absent, stimabile. Am observat de mai demult.
Am tresărit. Nu voiam sa ies în evidenţă. Voiam să-mi fac treaba. N-aveau voie să mă ţină sub observaţie.
— Nu sunteţi mulţumit de prestaţia...
— Nu e nimic legat de serviciu, dădu din mână. Scrumul nimeri pe mânecă. Acum, ca de la bărbat la bărbat: ce vă trece prin cap?
— Nimic, domnule Leibold, căpitane... Am luat poziţia de drepţi. Am să-mi dau mai mult silinţa de acum încolo.

— M-aţi lămurit, domnule caporal, spuse bărbatul chelios. Pot să vă ajut cu ceva? Am simţit că e sincer şi ştiam cât de periculoasă poate deveni o astfel de apropiere. Luaţi-vă liber în după-amiaza asta. Leibold aruncă ţigara pe jos şi o stinse cu talpa. „Să nu faci nicio concesie", mi-am spus. „Vorbeşte normal, păstrează distanţa."
— De ce nu mergeţi la ştrand? Pentru ultima oară, probabil, anul ăsta. Îşi şterse capul cu o batistă albă. Am ciocnit călcâiele mult prea târziu, uniforma neagră dispăruse la capătul coridorului.

Niciun zgomot de nicăieri. De parcă m-aş plimba într-un hotel părăsit. Nimeni nu trecea pe coridoare, nimeni nu dădea telefoane. Lumea era încă la serviciu. Doar eu zăceam pe pat şi trăgeam cu urechea. De undeva de departe, se auziră maşinile trecând. Un strop de apă singuratic, picurând în baie. Aveam impresia că sunt singura vietate din casă. Cu fiecare minut ce trecea, posibilitatea de a mai face ceva scădea. În schimb, şansa mea de a supravieţui creştea. Trebuia să mă decid, să întreprind ceva; în loc să fac asta, am continuat să zac în pat. Mi-am îndesat perna sub cap, holbându-mă la modelul cu păstoriţe. Griul-verzui al perdelelor îmi amintea de ochii lui Chantal.

De parcă tocmai m-aş fi trezit, m-am ridicat şi am aruncat o privire în oglindă. Am deschis şifonierul şi m-am aplecat spre traistă. În această poziţie am rămas câteva secunde. Până la urmă, am apucat toarta şi am aşezat traista pe pat. Apoi m-am întors spre perete. Acolo agăţasem calendarul; nu rupsesem încă foaia cu data de azi. Voiam s-o fac seara când m-aş fi întors de la birou. Când am simţit materialul sacoului printre degete, totul se opri.

Lucrurile rămăseseră neschimbate. Faţada casei în ruine era înclinată periculos de mult spre trotuar, camerele goale mă primiră binevoitoare în

răcoarea lor. Mi-am pus uniforma pe jos mai grijuliu decât de obicei. Am împăturit frumos pantalonii şi cămaşa, am înghesuit cizmele în traistă cu un aer gânditor. Îmi scosesem deja tăbliţa de identificare, cântăream lănţişorul în palmă. Răzgândindu-mă în ultima clipă, nu-mi dau seama de ce, am pus-o la gât şi am simţit metalul rece pe piept. Apoi am încheiat rapid nasturii cămăşii de civil.

În seara aceasta, Monsieur Antoine era o versiune autoimpusă. Jucam un rol. Am pornit pe stradă cu ochii în pământ. Drumul mi se păru mai lung decât de obicei. Pont Royal era scufundat într-o tăcere suspectă. De ce se holbaseră la mine soldaţii ăia? N-am luat-o spre bulevard, cum o făceam de obicei, m-am furişat pe străduţe înguste, am trecut prin ganguri pustii, m-am apropiat de Rue Jacob pe drumuri întortocheate, de ocol.

Chelnerul din Lubinsky mă invită să iau loc. N-am încetinit însă. Treptat, cafeneaua dispăru în urma mea. Doi sergenţi dădură colţul; m-am lipit de perete. Ajunsesem la magazinul de mărunţişuri al evreului. În spatele său, frontonul de sticlă strălucea. Agil, dar şi speriat, m-am asigurat că drumul e liber. Să fie oare trupa de intervenţie deja pe poziţii? Pe cine o fi trimis Leibold: pe cei din trupele de elită sau pe nişte oameni în civil? Se ascundeau oare după porţile caselor şi ţineau frizeria de mult sub observaţie?

Dacă aş traversa acum, dacă aş ajunge până la următorul colţ şi m-aş întoarce la existenţa mea gri-verzuie, toate acestea ar putea rămâne la fel. Aş mai rupe o filă din calendar ca în orice altă zi. Dacă mă opresc şi deschid uşa asta, în faţa şi-n spatele meu se va căsca un abis.

Clanţa din alamă. Clopoţelul de deasupra uşii răsună.

— *Bonjour Monsieur,* vă servesc imediat.

Ca de obicei, bătrânul stătea pe scaun şi-şi citea ziarul. O clientă în fotoliul cu braţe late, cu părul

umezit, pieptănat pe frunte. Chantal stătea lângă casa de marcat, în clipa următoare, soarele dispăru după un nor singuratic. Frizerul se întoarse.Nimeni nu spuse nimic.

Am început. Am încercat să vorbesc cât se poate de corect.

— A fost odată un animal. Animalul ăsta avea un cap de urs, dar picioarele din spate erau de zebră. Când îl vedeau din faţă, oamenii spuneau că-i un urs. Cei care se uitau la el din spate însă susţineau că-i o zebră. Şi, fiindcă niciunul nu-l vedea din spate şi din faţă în acelaşi timp, oamenii ajunseseră să se certe. Animalul nu ştia de ce, fiindcă el se considera întreg aşa cum era.

Ultimele fraze le rostisem întors spre Chantal. Ochii ei erau întunecaţi din cauza confuziei. Se sprijinise cu mâinile pe casa de marcaj.

— Despre ce vorbeşte? sâsâi frizerul. Ce vrea?

Clienta îşi dăduse părul la o parte ca pe o perdea şi mă privise în oglindă în timp ce vorbeam.

— Închideţi frizeria, Monsieur, i-am spus frizerului. Dacă s-ar putea, chiar acum.

— Aţi înnebunit? se apropie de mine.

— Trebuie să plecaţi. M-am întors spre casa de marcaj. Şi tu, Chantal.

— Ce ştii tu despre asta?! o întrebă tânărul *maître* pe un ton arţăgos.

— Nimic. Chantal nu se clinti.

Dintr-odată şi pentru prima oară de când veneam în salon, bătrânul lăsă ziarul în jos. Parul alb ieşea în evidenţă, ca şi ochii de un albastru luminos. Mă cercetă.

— Tu eşti acel hochei mă întrebă,

— Da. Eu sunt acel *boche*.

Liniştit, bătrânul îşi puse mâinile pe ziar.

— Şi tu eşti zebra şi ursul ăla?

— Aşa este, Monsieur.

Bătrânul i se adresă frizerului.

— Ia aminte de ce ţi-a spus, Gustave. Apoi împături ziarul şi se ridică.

— De ce, papa?
— Fă-o. Bătrânul îşi luă pălăria din cui. Deschise uşa şi păru să cerceteze starea vremii. Înlemni pentru moment în soarele de afară, apoi o luă încetişor în jos pe Rue Jacob.
— Să mergem în spate. Gustave indică o perdea din mărgele de sticlă. Durează doar o secundă, Madame, se întoarse spre clienta care îl privi uluită.

Am păşit prin şiragurile de mărgele. Chantal intră ultima. O bucătărie minusculă, o masă micuţă, rotundă. Frizerul îmi arătă singurul scaun din încăpere. Perlele de sticlă se ciocniră unele de altele.
— Aşteptaţi un gascognez, am spus după un moment de tăcere.

Acesta se uită la Chantal.
— Pe cine?

L-am descris.
— Nu-l cunoaştem.
— Eu am tradus în timp ce-l interogau, am spus. A fost eliberat. I-a adus pe toţi pe urma voastră. Când ar trebui să apară?

În ciuda tăcerii încordate, a confuziei celor doi, nu puteam să mă abţin să nu mă uit la Chantal. Respiraţia agitată îi ridica pieptul.
— Nu aşteptăm pe nimeni, minţi frizerul.
— La şase jumate, interveni Chantal. Frizerul se uită la ea mirat.
— La şase jumate, am repetat. Mi-am amintit de clopotul pe care-l auzisem la ora şase, când am traversat podul. Atunci, nu prea mai avem timp.

Ţineam pumnii încordaţi pe genunchi şi încercam să vorbesc cât se poate de liniştit. Mă adresam mai mult lui Chantal. Şiragurile perdelei blocau lumina de afară.
— Tu poţi să ne-ndrugi acum verzi şi uscate, spuse abrupt frizerul.
— De ce faceţi asta? Chantal îşi dădu părul după urechi. Sunt oamenii dumneavoastră.

Am ridicat din umeri.
— Şi cui i-ar folosi dacă vă arestează?

Brusc, frizerul se năpusti spre ieşire şi trase cu ochiul printre mărgele. În semiobscurul după-amiezii, am văzut botul unei maşini trăgând în faţa frizeriei. Dinspre stânga, se apropia o a doua maşină. Nicio emblemă, şi, cu toate acestea, toată lumea cunoştea acest gen de maşini.

Gustave înălţă capul.
— E o capcană! Se postase lângă mine.
— Mai bine nu vă spuneam nimic! M-am ridicat de pe scaun.

Afară se auzi clopoţelul de deasupra uşii. Femeia dădu să părăsească salonul. Trecu pe lângă bărbaţii în uniformă care coborau din maşină. Unul dintre ei îi verifică actele.
— Dispăreţi odată! am sâsâit.

Chantal îi făcu semn cu capul lui Gustave. În faţa uşii, bărbaţii ascultau dispoziţiile unui sergent-şef. Cu gesturi disperate, frizerul dădu la o parte nişte cartoane care camuflau o uşă joasă.
— Şi cu dumneavoastră ce se-ntâmplă? mă întrebă Chantal în timp ce acesta descuie uşa.
— Dac-or să mă prindă, n-or să facă nicio diferenţă între mine şi voi.Stătu în cumpănă preţ de-o secundă, apoi îmi arătă coridorul întunecat. M-am aplecat. Înaintea mea, paşii grăbiţi ai frizerului. Chantal era ultima.

Am trecut printr-un hol strâmt, apoi am urcat câteva scări. Din pivniţă, se deschidea o uşă cu gratii. Am simţit miros de vin şi de răşină de la butoaie. Ajunseserăm într-un soi de depozit. De sus, o rază de lumină, o gură de canal din curtea de deasupra noastră. Tânărul *maître* ne conduse la o scară în spirală. Chantal îşi adună rochia ca să poată alerga mai repede. Am ajuns la un coridor cu pământ bătătorit.
— Attention!

Se auziră şoapte din subsolul unei locuinţe. Un bec, sub el, o schelă. Frizerul se opri într-o curte

interioară. Am remarcat privirile curioase dinspre balcoane. O femeie îşi legăna copilul, se auzi radioul, emisiunea în limba germană pentru Franţa. Încă un coridor închis, apoi, în spatele următorului gang, apăru strada. Ocoliserăm întregul complex de clădiri. Frizerul se apropie de portal.

— Haina! strigă Chantal.

Moşmondi cu nasturii, aruncă cât colo halatul alb.

— Staţi aşa! Am spionat ieşirea. Le cunoşteam tactica. Prima dată, soseau uniformele, ca să alunge vulpea din ascunziş. Apoi stăteau la pândă în spate, în civil. Am scos capul de după marginea din cărămizi. Soare roşu de după-amiază, zgomot de pe străzi, normalitate. O maşină parcă pe partea opusă, o alta stătea acolo cu motorul pornit, ambele, modele franţuzeşti. Lângă ele, un tip în costum gri, cu o cravată banală, fumând. Am strâns ochii, în ciuda prafului de afară, avea pantofii perfect lustruiţi.

— Sunt acolo, le-am şoptit. Mai e vreo ieşire?

Chantal se întoarse spre curte.

— Pivniţa. Dar atunci ai trebui să ne întoarcem.

— Nu. Mai bine fugim! frizerul îşi vârî mâinile în buzunare.

— Cu pantofii ăştia? Chantal ne arătă tocurile.

M-am uitat la Gustave.

— De obicei, postează oameni la fiecare colţ.

Strigăte, uşi trântite. Momentul potrivit trecuse. O pereche de cizme se poticni într-un obstacol. Frizerul făcu doi paşi înapoi, îşi muşcă pumnul. Prima salvă de focuri, un lacăt sări de pe loc. Ţipete de protest, replici în germană. Undeva, plângea un copil.

Gustave se apropie de lumină.

— Ne despărţim!

Chantal dădu din cap.

— Baftă!

O luă la fugă. Ţâşni din gangul întunecat şi luă curba. Bărbatul cu pantofii lustruiţi se aruncă

imediat în maşină. Costumele închise la culoare se iviră de peste tot. M-am uitat la ei cum alergau pe lângă portal, la doar câţiva metri de noi. Pietonii înmărmuriră. O împuşcătură. Strada amuţi. Cineva se aruncă la pământ. Împuşcături, de data aceasta de departe. Chantal trăgea cu urechea, cu un deget între buze. Apoi nu se mai auzi nimic. Trecură câteva secunde lungi. Strada se întoarse la ritmul ei normal. Bărbatul întins se ridică, scutură praful de pe pantaloni. Un biciclist fu claxonat şi se clătină. Două femei împingeau un cărucior.
— Şi acum? Chantal stătea lipită de mine.

În spatele nostru, se auzeau voci, agitaţie. Cizme răsunând pe podul de metal. Stăteam în umbra zidului protuberant. De jos, cineva strigă în germană:
— Am găsit tiparniţa!
— Au pus mâna pe maşina voastră de tipărit, am tradus.Şi-acum, ce facem? înălţă capul.
— Chantal? Privirile ni se intersectară.
— Da?
— Ştii să râzi? Am luat-o de mână.
— Să râd? Se retrase.
— Toate astea nu sunt decât o mare glumă.

Pe poartă, ieşi un tânăr îmbrăcat într-un sacou în carouri. În spatele lui, o femeie frumoasă într-o rochie cu dungi albastre. Râdea din toată inima. Bărbatul înaintă, femeia grăbi pasul ca să-l ajungă din urmă. A trebuit s-o ţină fiindcă se încovoiase de râs.
— *Arrete, ca suffit*[41]*,* spuse el.
— *Il a... il... il a jete sa chaussure*[42]. Dădu capul pe spate, nu reuşea să se ţină pe picioare, hohotea, râsetul ei umplu toată strada. Peste tot, oamenii întorceau capul după ea.
— *Calme-toi, ils regardent tous*[43]. Tânărul se jena din cauza ei.
— *La chaussure! Il a jete sa chaussure* Se ţinea de coaste. Pe bărbie îi curgeau firicele de salivă. Bărbatul o luă de mijloc.

— *Oui, sa chaussure, j'ai compris.*[44]

Cascada următoare de râs ţâşni din nou, ca şi când cuvintele lui ar fi gâdilat-o. Părul ruginiu îi căzu pe frunte.

Tânărul încercă s-o convingă să meargă mai departe.

— *Allons. Il est tard*[45]. Îşi ceru scuze de la trecători, zâmbind pe sub mustaţă.

Perechea ciudată trecu pe lângă o maşină neagră în care stăteau doi bărbaţi în costum. Coborâseră geamurile. Unul din ei privi în urma lor, celălalt se molipsise de la râsetul fetei.

— Da' bine se mai distrează, spuse.

La următoarea intersecţie, stătea o maşină militară de transport. Era goală. Un soldat din trupele de intervenţie se sprijinise cu picioarele încrucişate pe capotă şi îşi rula o ţigară.

— Domnişorica a-nghiţit o pastilă de râs, remarcă zâmbind.

— Pardon, Monsieur? Tânărul nu înţelesese replica lui.

Soldatul scuipă firicele de tutun.

— Drăguţică, dar cam fliu-fliu, spuse după ce perechea dispăru după curbă. Din când în când, râsetul răsuna anemic.

Chantal privi în jur.

— Ne urmăresc?

I-am mângâiat şoldurile.

— Şi-acum, încotro?

— Spre dreapta.

— Păi, aşa ajungem iar spre Jacob.

— Ai încredere în mine.

Am ajuns în Rue de Seine. Un vehicul negru se apropie din faţă încet, de parcă ar fi spionat pe cineva. Am recunoscut prea târziu maşina de serviciu a lui Leibold. Chantal sesiză ezitarea mea. Îndărătul parbrizului, două siluete, ambele purtau chipiuri.

Am tras-o pe Chantal spre mine, am întors-o spre stradă şi am sărutat-o pe gură. Mâinile mele

alunecaseră pe umeri, pe spatele ei. I-am strâns fesele şi am ţinut-o captivă. „Staţi acolo", mă gândeam. Uitaţi-vă la fundul el! Chantal scoase un sâsâit.

Maşina ajunse în dreptul nostru şi încetini. Am ridicat puţin capul. Am văzut faţa lui Leibold în oglinda retrovizoare. Cu buzele apăsând gura lui Chantal, privirile ni se încrucişară. Dar ochii lui Leibold nu trădau nimic. Căpitanul privea doar o scenă obişnuită. Un tânăr săruta o tânără franţuzoaică. Ochii lui Leibold se opriră asupra noastră, pentru mine păru o eternitate. Apoi maşina alunecă mai departe, se îndepărtă alene pe Rue de Seine şi dispăru după un camion cu zarzavat.

Strada era animată de oameni care se refugiaseră la umbră şi discutau agitat. Alţii se grăbeau. O sărutam pe Chantal. Ne sărutam. Undeva, departe, o sirenă, paşi răsunând pe asfalt, cuvinte rostite în germană după colţul următor. Pe trotuar, zarva serii se întoarse încet-încet.

14

Depozite şi magazii, ganguri umbrite de marchize, vopsea întinsă pe ziduri unsuroase. Râgâieli cu iz de vin roşu dinspre casele alipite. Ne-am afundat în stomacul de piatră al Montmartre-ului. În umbra cartierelor de nord, un deal cu vie, centrale pe gaz şi hale lungi, locomotivele trenurilor fluierau în vale, ciupercile furnalelor se întindeau până la cer. Orizontul se ascundea în ceaţa saturată de praf.

Nu mai vorbiserăm de când am părăsit Rue Jacob. Rochia lui Chantal se legăna lângă mine, dungile albastre adiau în vânt. Încercam să uit expresia lui Leibold.

Mă privi.

— De ce aţi făcut asta?

În jurul nostru, oameni care beau. O duzină de soldaţi de la Luftwaffe, înarmaţi cu aparate foto.

Un puşcaş hrănea vrăbiile. Când pasărea zbură cu firimitura în cioc, se uită în jur cu mândrie.
— Sunt oamenii dumneavoastră, mă presă Chantal.
— Da.
— Şi-atunci?
Nu ştiu.Dinspre coroanele copacilor se auzi un zumzet, în uşa restaurantului îşi făcu apariţia un violonist care-şi vârî vioara sub bărbie. Pe drumeag, o fântână. Mi-am suflecat mânecile şi am băut. M-am uitat la Chantal.
— Şi tatăl dumneavoastră e căutat.
Curbura udă de transpiraţie a gâtului ei mă ispitea s-o ating. Mi-am şters mâinile de cămaşă.
— În seara asta, e în siguranţă. Privi automat în urmă. Mâine ne întâlnim la... Se opri.
Am zâmbit.
— Nu-mi spuneţi. Eu sunt doar un *boche.*
— Sunteţi un *boche,* repetă ea.
Ajunseserăm la o terasă mare, mai sus nu aveam unde să mergem. În urma noastră, muntele de marmură se înălţă la cer. Pe deal, se îngrămădiseră sute de oameni. La picioarele noastre, oraşul părea să umple universul până la ultimul cotlon. Doi sergenţi împungeau văzduhul cu degetul şi exclamau ori de câte ori recunoşteau o clădire. Una după alta, ne-am sprijinit mâinile pe balustradă. Simţeam că soarele îmi înroşise ceafa.
— Locuinţa aia, spuse Chantal. Există cu adevărat?
Nu mă gândisem de mult la apartament. Nu-l mai menţionase nici Hirschbiegel. Mi-am pipăit discret buzunarul de la piept — şi l-am găsit. Toate săptămânile astea purtasem cheiţa în buzunar; am scos-o, privind-o mirat. Un beţişor argintiu cu mici înflorituri.
— Da, există, i-am spus.
— Apartamentul evreului din doi. Chantal privi în zare. Unde e? Arătă în jos.

— Hirschbiegel menţionase adresa o singură dată. Eram sigur că n-am reţinut numele. *Faillard,* se ivi dintr-odată din neant.
— Rue Faillard, numărul doisprezece, am spus fără să ezit.

Chantal dădu din cap şi îmi întoarse spatele. Se ciocni de un caporal; acesta se scuză neîncetat.

Am coborât spre est. În mers, am strâns cheia în pumn. Şi dacă apartamentul e plin de gunoaie germane? Imaginea Fuhrer-ului, conserve germane, o carte poştală din Heidelberg? Strada dădu spre Rue Clignancourt. Ceea ce, de sus, părea un drum întortocheat şi interminabil, se dovedi a fi un labirint uşor de dovedit. Ajunserăm la La Fayette şi ne-am aruncat în vâltoarea din Saint-Denis. Chantal nu întrebă nici măcar o dată direcţia. „Antoine o însoţeşte pe fiica librarului în apartamentul locotenentului", m-am gândit.

La marginea arondismentului doi, germanii puseseră baricade şi-i dădeau afară pe oamenii din metrou.
— Afară, afară! urla unul cu cască de oţel chiar lângă mine.
— *Peut-etre une bombe en cadeau*[46]*,* zâmbi Chantal. Înaintă printre parizienii reţinuţi. Străzile se goleau. Încetini, se uită în repetate rânduri în sus.

Faillard. Aşa scria deasupra capetelor noastre, cu literele antice. Nouă, unsprezece, am traversat pe partea cealaltă, numărul doisprezece. Am zărit butonul soneriei. Chantal apăsă cu degetul. M-am rugat la Dumnezeu să-l trimită jos pe portar. Secundele treceau. Se auzi un mârâit, uşa se crăpă, Chantal strecură mâna înăuntru. Am trecut înainte ca cineva să scoată nasul din cabină.

Am urcat scările încet, am citit numele de pe uşi pe semiîntuneric. Nume franţuzeşti vechi. Cum se numea intermediatorul lui Hirschbiegel?Etajul patru, ultima încercare. Exista vreo yală în care să se fi potrivit cheiţa argintie? La ultimul nivel, am

descifrat un nume gravat pe o plăcuţă aurie: *Wasserlof.* De parcă mi s-ar fi luat o piatră de pe inimă, m-am oprit în faţa uşii respective.
— Şi prietenul dumneavoastră? întrebă Chantal după ce am introdus cu grijă cheia în gaură.
— Nu-i acasă. Vârâsem cheia prea adânc, aşa că am mai mişcat-o puţin, lăsându-mi degetele să descopere soluţia. Nu se mai învârtea deloc. Chantal aştepta în spatele meu. Am lins sudoarea de pe buze. Am încercat cu cealaltă mână, mi-am sprijinit fruntea de uşă. Zimţii se agăţau de marginile găurii, cheia se plimba într-o parte şi alta, dar nu se întâmpla nimic.
— Lăsaţi-mă pe mine. Chantal mă dădu la o parte cu un gest energic, şterse cheia uleioasă de sacoul meu şi deschise fără probleme. Uşa se dădu de perete, de parcă ar fi stat sub presiune de mai mult timp. Rlatul de lemn scârţâia, parchetul se umflase pe alocuri. Chantal îmi dădu cheia înapoi şi îmi cedă trecerea.

Întuneric. Două încăperi, camera de zi dădea spre stradă. Mobilă de care nu mai văzusem niciodată. Totul părea făcut la comandă. Lemn închis la culoare, comode, balamale. La prima vedere, nimic de origine germană, nimic ce să-i fi amintit lui Chantal de duşman. Ziare vechi, franţuzeşti. În nişa în care se afla bucătăria, ceai rusesc.
— Prietenul dumneavoastră e marinar? Stătea în mijlocul camerei, soarele care apunea străbătea prin rochie.

Mi-am dat seama că încăperea era decorată ca o cabină. Lemn de *teak*[47]**,** strâns înşurubat, de parcă cineva s-ar fi aşteptat la furtuni de mare în Rue Faillard. Era mobilier de vapor.

Jos se auziră paşi, am înlemnit, în timp ce Chantal se apropie liniştită de fereastră. Cu un etaj mai jos, cineva deschise o uşă. Ocupantul apartamentului se îndepărtă. De undeva, un sunet de acordeon. Jaluzelele erau lăsate, Chantal ridică

una, lăsă aerul să pătrundă în cameră. Am păşit în spatele ei, Chantal se întoarse. Cu capul plecat, centimetru cu centimetru, se lăsă pe pieptul meu. Bărbia ei se odihnea pe umărul meu; am cuprins-o cu precauţie. Stofa foşni.

— Ce-i asta? Degetele ei se opriră pe spatele meu.

Mi-am amintit de plăcuţa de identitate. Nume şi număr, caporal al Wehrmacht-ului.

— Nimic. M-am încordat.

— Ba da, am simţit ceva. Încerca să găsească din nou locul cu pricina.

— O amuletă, pentru noroc.

— Şi de ce-l purtaţi în spate?

M-am retras.

— Sunt transpirat.

Am ieşit din cameră. Pe hol, aveam de ales între două uşi. Am deschis uşa debaralei pentru mături, am închis-o la loc, m-am dus în baie şi am pus cârligul.

Săpun, praf pentru dinţi, pudră — numai mărci nemţeşti. Am deschis robinetul. Am adunat obiectele, am deschis fereastra pătrată ce dădea spre curtea interioară şi le-am aruncat pe geam. Jos se auzi un zăngănit. Cureaua mea se încăpăţânase să nu se deschidă, nasturii îmi păreau prea mici. Mi-am lepădat cămaşa cu un gest precipitat, am scos lanţul cu plăcuţa şi l-am ascuns în coşul cu rufe murdare. M-am spălat. Pe uşă, atârna un halat de baie din mătase.

— Antoine! strigă Chantal din cameră.

— Da?

— Cum vă numiţi, de fapt?

Am îmbrăcat halatul.

— Mă numesc Antoine! Am legat cordonul. În oglindă nu se mai vedea nimic german.

Când am ieşit, am zărit-o pe Chantal în dormitor. Stătea aplecată peste o saltea. Compactă şi stabilă, fusese adusă cu siguranţă din Imperiu. Ridicându-se, zâmbi la vederea halatului. Mi-era prea scurt.

— Vreau să aud acum, spuse. De ce-aţi făcut-o?

Am tăcut. Tremuram de la atingerea mătăsii răcoroase.

— Poate — mă privi dintr-odată batjocoritor — fiindcă, de fapt, în adâncul inimii, sunteţi francez? Se aşeză pe marginea patului. Sau fiindcă, pur şi simplu, nu vă place războiul?

— Războiul n-are nimic special, i-am răspuns abrupt. Război e tot timpul.

— Atunci ne rămâne doar soluţia franţuzească. Preţ de o clipă, păru să se întristeze. Aţi făcut-o pentru o femeie.

Am întors capul spre fereastră. Afară, obiectele se coloraseră în albastru. M-am gândit la Leibold. Poate tocmai se întinsese pe un pat similar, doar că salteaua lui era franţuzească; se scufundase pe la mijloc. Acum se holba la un tavan asemănător. Azi a avut ghinion, dar, la un moment dat, o să-şi amintească de imaginea cuplului care se săruta. Poate o să-şi dă seama pe cine văzuse de fapt. Dacă se gândeşte mai mult, o să-şi dea seama cu siguranţă. Cât timp îmi mai rămânea?

M-am aşezat lângă ea şi m-am uitat la pliurile pielii acolo unde halatul nu mă acoperea. Ne ţineam de mână. A ei era bronzată şi musculoasă. Nu reuşeam să savurez clipa, nu puteam să mă intoxic cu momentul acesta.

— Unde eşti? Chantal îşi trecu mâna prin părul meu.

Umerii ei, plafonul albastru. Aerul de seară se îngreună. Am vrut să mă mai ridic o dată ca să trag jaluzelele. Însă nu-mi mai dădu drumul.

Noaptea, m-am trezit brusc. Încercam să-mi dau seama de ce. Auzeam sunete, nemuzicale, imaginare. Piciorul lui Chantal se odihnea pe al meu. Am mângâiat-o uşor pe coapse, apoi pe genunchi. Corpul frumos, relaxat, respiraţia ei regulată. Când şi-a întors capul şi părul i-a căzut peste obraz, l-am dat la o parte încet. În clipa

următoare se ridică, trezindu-se din somnul adânc la realitatea neclară.
— Vin? Se trase de lângă mine şi se ridică. Voiam s-o trag înapoi. Sprijini spatele de spătarul patului. Cât e ceasul?
Am arătat spre geam, afară nu se luminase încă.
— Chantal...
— Da?
— Nu-mi amintesc de un cântec.
— Un cântec? îşi scutură capul în întuneric.
— O melodie.
— Şi de ce...?
Am alunecat mai aproape de ea.
— Dacă nu-mi amintesc, n-o să reuşesc să adorm la loc.
Mă mângâie uşor pe claviculă.
Eşti cel mai nebun *boche* pe care l-au trimis aici. Păi, şi cum e melodia aia?Am fredonat câteva tonuri.
— Este vorba de o fată de care cineva se îndrăgosteşte în luna aprilie. Şi vara rămâne din nou singură.
Chantal dădu din cap.
— În aprilie, repetă pe un ton serios.
— *Avril prochain — je reviens,* mi-am amintit dintr-odată. Tonuri adânci, scurte. Îl ştii?
Chantal cântă c-o voce de adolescent. Rezultă o melodie nouă, greoaie. Am alunecat sub pătură, simţindu-mă doborât din nou de oboseală. Chantal, în schimb, se însufleţise. Nu mă lăsă să adorm pe pieptul ei. Îmi adulmecă subsuorii şi burta. Alunecă peste mine. Ovalul ombilicului se legănă în sus şi-n jos.
Chantal îşi spăla subsuorii, apoi sânii. Eu stăteam pe capacul toaletei şi fumam. Ferestrele erau deschise. Era atât de devreme, încât dinspre oraş soseau doar semne de viaţă izolate.
— De ce lucrezi în Turachevsky? am întrebat.
Mâna ei încetini mişcările cu cârpa.
— Nu mai veni acolo. Continuă să stea cu spatele.

— Pentru bani? Simţeam că întrebarea o înstrăina de mine.

Îşi legă părul, răsucindu-l pe ceafă într-un coc. Îşi acoperi pieptul cu braţele şi se întoarse.

— Nu vreau să mă mai vezi acolo.

— Aşa ca ceilalţi *boche*?

— Da.

M-am ridicat.

— Aici e singurul loc în care ne putem întâlni.

Mă privi cu nişte ochi obosiţi, senzuali.

— În seara asta? am întrebat-o.

Poate chiar în seara asta.Am aruncat ţigara în veceu.

— Ce faci acum?

— Mă duc să-l caut pe Gustave. Simt că nu l-au prins.

M-am uitat la noi în oglindă. Chantal îşi puse cămaşa, apoi mă îmbrăţişă. În faţa clădirii, se auzi un claxon. Am tresărit amândoi.

Chantal dădu să plece prima.

— Te aştept în casa scărilor înainte de opt, spuse.

Nu ne-am mai sărutat. Am rămas în urmă în casa străină, zăbovind confuz printre piesele de mobilier de vapor. La lumina soarelui care răsărea, am scos emblema Wehrmacht-ului din şort. Am închis grijuliu şi am pupat cheia de parcă mi-ar fi fost un aliat. În timp ce coboram scările, m-am gândit dacă am timp să duc hainele murdare ale lui Monsieur Antoine la spălătoria din hotel, înainte de a pleca la serviciu.

15

Am aşezat traista sub birou. Un comandant ridică puţin privirea, apoi se aplecă din nou asupra listelor lui. Masa cea mai mică, cea mai îndepărtată de geam era a mea. Deocamdată nu mă chemase nimeni. M-am aşezat, am scos protocolul interogatoriului de ieri şi am început să traduc.

Jumătate de oră mai târziu, Rieleck-Sostmann ieşi din camera lui Leibold. Speram să-mi arunce o privire, un gest care să trădeze starea barometrului din acea cameră, însă Rieleck-Sostmann trecu mai departe.
— Te aşteaptă, spuse cu spatele ia mine. Când m-am întors, îndosaria deja nişte documente.

Mi-am luat caietul şi creionul, am bătut la uşă şi am intrat. Leibold era în toiul unei conversaţii telefonice. Am luat poziţie de drepţi; căpitanul zăbovi. Până la urmă, închise.
— Cum vă mai e? Se încheie la nasturele de sus. Aţi fost la înot?

Am apucat crucea.
— La înot, domnule căpitan?

A fost o zi superbă. Se postă în faţa ferestrei astfel că nu reuşeam să-i disting expresia feţei. Ta razia de ieri, am murit de cald.Mi-am ţinut respiraţia.
— Şi ce-aţi făcut c-o seară atât de frumoasă de vară? Clipi spre razele de lumină.
— Nimic special. Am ieşit cu un prieten.

Leibold se întoarse spre uşă, apucă mânerul şi aşteptă.

Vrea un nume, mi-a picat fisa.
— HirschbiegeL E locotenent în divizia domnului colonel Schwandt.
— Tanchist? Căpitanul mă privi nemişcat.
— Exact. Am raportat unitatea la care servea Hirschbiegel.
— Şi ce treabă aveţi cu el? Îşi roti tocul cizmei pe parchet.
— Locotenentul stă în acelaşi hotel cu mine.
— Am înţeles. Deschise uşa dintre cele două încăperi, în sala de interogatorii, comandanţii unităţilor se aflau deja pe poziţii.
— Ieri nu i-am prins pe toţi, spuse Leibold cu un zâmbet vag. Oricum, eu sunt mulţumit.

Aveam senzaţia că un cep de fier îmi strânge gâtul. Am coborât privirea, prefăcându-mă că

deschid mapa la paginile care mi se cer.
— Fiţi atent, spuse căpitanul.

Podeaua biroului părea să se scufunde cu mine. Am încordat două degete pe creion; simţeam că mai are puţin şi-o să se frângă. În sfârşit, Leibold trecu în camera de dincolo. L-am urmat şi mi-am aranjat locul unde aveam să stau.

Îl conduseră înăuntru pe frizer.

Fusese bătut, deasupra ochiului drept avea o rană deschisă. Îl aşezară pe un scaun. Leibold le ceruse comandanţilor să-i citească datele de identificare. *Gustave Thierrisson, domiciliat în Rue Jacob 31, proprietar al unui salon de coafură.*

Încă nu mă văzuse.
— Deţineţi frizeria de mult? începu Leibold.
— *Vous l'avez depuis longtemps, le salon*? am întrebat pe un ton scăzut.

Gustave se îndreptă, cătuşele se ciocniră. Nu felul în care arăta mă şocă, ci lipsa oricărei umbre de speranţă din ochii lui. Se holbă la mine.
— *Propriete de familie*, răspunse până la urmă c-o voce întretăiată.
— Proprietate familială, am spus.
— În proprietatea ta familială se regăseşte şi o licenţă pentru tipărit?

Am zăbovit mai mult decât era normal.
— Spuneţi-i odată! se răţoi Leibold.

Mi-am strâns genunchii şi am tradus. Frizerul voia să vorbească. Dar n-au mai aşteptat până atunci. Iar de data aceasta, căpitanul nu-mi dădu voie să ies.

Îl loviră pe Gustave peste faţă. Nu urlă, gemu, se încordă în aşteptarea rafalei următoare. Însă comandanţii lui Leibold reluară bătaia abia după ce se mai atenuă durerea, îl îmbrânciră pe podea, dându-i şuturi în părţile moi ale corpului. Leibold nu-i întrerupea, nu punea întrebări, le lăsă timp să se desfăşoare. Până la urmă, îl târâră înapoi pe scaun şi-l descheiară la prohab. Unul dintre ei îşi puse o mănuşă. Gustave mă privi năucit; sângele

picura deasupra sprâncenelor lui. Se uită la mănuşa care se apropia de organele sale genitale. Comandantul le înşfăcă. Gustave scoase un ţipăt slab; se feri, încercând să scape de strânsoarea celuilalt. Cineva îi trase umerii în spate. Cel cu mănuşa îşi slăbi strânsoarea abia la semnalul lui Leibold. Corpul lui Gustave se cutremură, cuprins de convulsii. Continua să ţipe, dar de undeva de departe. Treptat, ţipătul se transformă în scâncit. Un firicel de salivă i se scurse pe pantaloni, pică apoi pe podea, lângă pantof.

— De acum încolo, vreau numai răspunsuri exacte, spuse Leibold. Un cuvânt care nu-mi place, şi le zic să continue.

Am tradus. La subsuori şi pe spate eram leoarcă de transpiraţie.

— E a ta tiparniţa asta? întrebă Leibold.

Am pus întrebarea.

— *Dis le vite*[48] am adăugat dintr-o răsuflare.

Leibold mă privi atent, fără să mă întrerupă însă. Faţa zdrobită, nasul rupt. Gustave recunoscu că era proprietarul maşinăriei.

— În salonul tău lucrează şi-o femeie, spuse căpitanul. Cum o cheamă?

Am tradus. Gustave ridică puţin capul. Privirile noastre se încrucişară.

— Cum o cheamă?! repetă Leibold. Comandanţii se pregăteau de atac.

— Chantal, răspunse Gustave abia perceptibil.

— Şi mai cum?

— Joffo. Tăcu. *Elle n'en a rien a foudre.*

— Femeia n-are nicio legătură cu treaba asta, am spus. Privirea lui Leibold se plimba de la prizonier la mine şi înapoi.

— Vom vedea. Începu să se plimbe din nou.

Înainte de amiază, frizerul îşi pierdu cunoştinţa. Comandanţii au încercat să-l trezească udându-l cu şuvoaie de apă. Văzând că asta nu ajută la nimic, Leibold îi lăsă să-l ducă în celulă. Îl târâră ca pe un mort, picioarele îi atârnau pe podea.

Am coborât în curte şi am fumat departe de ceilalţi, îl vedeam pe Gustave, îi vedeam rănile deschise. Înc-o anchetă ca asta şi va dezvălui totul.
— Ar trebui să dormi mai mult. Din umbră, ieşi Anna Rieleck-Sostmann.
— E cald, atâta tot. Am zâmbit oarecum fals.
Se aşeză cu picioarele întinse spre un loc însorit.
— Spune-mi dacă pot să te ajut cu ceva.
— Crezi că am nevoie de ajutor?
— Îl cunoşti pe frizerul ăla, nu-i aşa? îşi dădu capul pe spate.
Privirea mea terifiată m-a trădat imediat.
— De unde ţi-a venit ideea asta?
— Nu te juca cu mine. Rieleck-Sostmann alungă o muscă de pe fruntea ei.
— Am fost cândva pe la el, ca să mă tund. Intenţionam să vorbesc cât mai degajat. I-ai spus ceva lui Leibold? I-am atins mâna cu degetele.
— De ce i-aş fi spus ceva? Scoase o ţigară din pachetul meu. I-am aprins-o. Îţi faci tu rău şi singur, n-ai nevoie de ajutorul meu.
Clipi când o scânteie zbură prea aproape de ochii ei.
— Te rog, Anna...
— Azi aş avea ceva timp liber. Pe la şapte, să zicem? Mă privi dintr-o parte. Nu-ţi uita traista sub birou. Apoi se ridică şi plecă.
M-am holbat minute-n şir la raza de soare care atinsese mai întâi pantofii, apoi gambele mele. Începuse să mă ardă prin pielea carâmbului. Nu m-am clintit până când căpitanul nu m-a chemat înăuntru.

16

M-am spălat. M-am frecat cu o cârpă aspră pe picioare şi genunchi, mi-am spălat până şi părul cu o bucată grosolană de săpun. Am evitat să mă privesc în oglindă. La sfârşit, m-am clătit cu apă rece ca gheaţa. Închisesem uşa după Rieleck-

Sostmann cu câteva minute în urmă. Încercam să-mi şterg din memorie acel ceas care trecuse. Pulpele vajnice, gâtul înroşit. Am sărit din pat şi am rupt trei file de calendar. Mi-am pus uniforma cea nouă, am cumpărat de la femeia de serviciu o sticluţă de parfum şi mi-am umezit gâtul şi tâmplele.

Nu se vedea nicio stea, pe stradă nu umblau nici măcar civili. Am păşit în noaptea ceţoasă. Amestecul obişnuit de ofiţeri şi soldaţi plimbăreţi care căutau surse de amuzament. La un moment dat, mi s-a părut c-am auzit paşi în spatele meu, dar trotuarul era pustiu.

Am ajuns la Rue Paillard fără să ocolesc. În faţa casei, mi s-a făcut frică. Aveam mâinile transpirate, mi le-am trecut prin păr de două ori înainte să apăs soneria. Portarul rămăsese în continuare o fantomă în spatele uşii cu geam opac. Doar tuşea slabă semnalizase prezenţa unui om. Am rostit numele lui Chantal în şoaptă, pe coridor — niciunrăspuns. Am aşteptat în faţa uşii apartamentului. Poate a reţinut-o cineva. După o jumătate de oră, mi-am dat seama că nu vine. Mi-a luat ceva timp să deschid uşa; zgârie din nou podeaua umflată. În ziua aceasta, casa părea mohorâtă şi nelocuită. Doar pernele şi cearşaful aminteau de noaptea trecută. În bucătărie, am găsit o sticlă de vin. Fără să aprind lumina, m-am aşezat pe canapeaua „vaporului" şi am băut. Mai târziu, mi-am turnat din coniacul lui Hirschbiegel. Am luat înghiţituri mari.

Când s-au golit ambele sticle, am deschis fereastra şi m-am plimbat prin casă. Anxietatea, gândul că nu poţi face nimic. Mi se făcu rău, am vărsat şnapsul acid şi m-am repezit spre uşă. M-am împleticit pe scările alunecoase, tocurile cizmei mi se păreau insuportabil de zgomotoase. Am trecut în fugă pe lângă cabina portarului, îndreptându-mă spre râu. Am încetinit abia când am pus piciorul pe dalele de piatră ale podului şi mi-am continuat

drumul, salutând doi sergenţi. Nu m-am apropiat de Rue Jacob, ci am luat-o pe străduţe lăturalnice.

Când am ajuns la poarta cea neagră din Rue de Gaspard, orologiul bătu ora opt. În jurul meu se lăsase întunericul. Magazinul de vechituri fusese baricadat, de parcă l-ar fi părăsit pentru totdeauna. Am ajuns la librărie, m-am aşezat pe piatră ca să-mi trag sufletul. Pe sprâncenele mele şiroia transpiraţia. Brusc, ceva în întuneric mă făcu să mă ridic. Oare magazinul se afla sub observaţie? Oare stăteau ascunşi în întuneric ca să atace în orice moment? Ce inconştient am fost când am venit aici! Era periculos şi-n ceea ce o privea pe Chantal. Am sărit peste trepte. Am bătut la uşă. Am tresărit când se deschise scârţâind. Butonul soneriei lipsea. Abia acum am observat geamul spart. Chiar dacă distingeam doar contururile obiectelor, mi-am dat seama că lucraseră meticulos. Rafturile fuseseră dărâmate, sute de cărţi fuseseră împrăştiate pe jos. La lumina pâlpâindă a unui chibrit, am privit locul prăduit. M-am plimbat prin încăpere, am stins flacăra. Mişcase cineva pe străduţă. Preţ de câteva secunde, am stat nemişcat şi am tras cu urechea. Apoi mi-am făcut loc printre cărţi şi am păşit lângă tejghea. Registrul fusese sfâşiat şi zăcea pe podea, laolaltă cu nişte documente, poze şi dosare. În magazie, aceeaşi poveste. Făcuseră un morman din caietele cu inventarul contabilului. M-am aşezat epuizat pe grămăjoară şi mi-am scos chipiul. Am blestemat situaţia în care mă aflam, faptul că orice făceam, îi puneam pe oamenii aceştia în pericol. Mă învinovăţeam pentru soarta lui Chantal. L-aş fi putut împiedica pe frizer să-i rostească numele? Oare mâine o voi întâlni în sala de audieri?

Nici pâs, doar foşnetul hârtiilor. Chipiul îmi alunecă din mâini şi căzu pe podea. L-am ridicat şi am descoperit colţul unui covor, acoperit cu cărţi. M-am îndreptat de spate. Am luminat podeaua cu un chibrit. Am bocănit cu piciorul. Suna a gol. Am

tras cu urechea în direcţia tejghelei — nu se auzea nimic. Am găsit o lumânare şi am aprins-o. Am început să ridic rafturile, am împins cărţile lângă perete. Am eliberat treptat covorul plin de praf şi l-am tras într-o parte. Cu vârful cizmei, am căutat o margine sau o adâncitură. Rămăsesem fără aer, aşa că mi-am scos haina.

Crestătura din podea era aproape invizibilă, chiar şi după ce am luminat-o cu lumânarea. Ceara îmi picură pe mână. Scândurile păreau neîmbinate. Un singur loc c-o despicătură, de parcă cineva ar fi construit ceva peste podea. M-am uitat după o rangă. Am observat cuptorul din fier forjat, un vătrai fusese sprijinit de perete. Mânerul se îngroşa într-un loc, apoi, în mod ciudat, se alungea pe la capăt. Am pus jos lumânarea, am înclinat mânerul, agăţând scândura din podea şi m-am lăsat pe el cu toată greutatea. Brusc, trapa cedă. Am zărit o crăpătură îngustă. Mi-am amintit cum fusesem târât acolo jos cu câteva săptămâni în urmă. Am pus piciorul pe ultima treaptă, am coborât cu grijă. Am păşit pe pământul bătătorit şi m-am învârtit cu lumânarea în cerc. Ziduri de cărămidă roşie, lângă un perete, cutii cu cartofi şi mere.

— Ţintesc drept în inimă, spuse o voce din întuneric.

M-am dat înapoi.

— Stai pe loc! strigă.

— Joffo? Am suflat în lumânare. Niciun răspuns. Sunt singur.

— De ce te-aş crede?

Am dat să aprind un chibrit. Am scăpat cutia, am pipăit pământul reavăn. În clipa următoare, lumânarea se aprinse între mine şi librar. Părea terifiat.

— De când sunteţi aici? l-am întrebat.

— Au apărut dintr-odată, n-am reuşit să evadez de aici, răspunse Joffo.

— Pivniţa asta are şi-o a doua ieşire?

— Nu.

— Şi cum voiaţi să urcaţi?
— Am încercat deja. Dar trapa aia e prea grea pentru mine.
— V-aţi fi sufocat.
— Nu. Joffo îmi arătă pistolul la lumina lumânării. Nu şi cu ăsta. Urcă. Se vor întoarce.

L-am urmat.
— Chantal unde e?
— A plecat.Unde?

Stăteam unul lângă altul, el închise trapa şi trase covorul peste ea.
— N-o s-o mai vedeţi niciodată pe fiica mea, Monsieur.
— Nu sunt eu de vină pentru ce s-a întâmplat!

Joffo puse vătraiul la loc.
— Sunt nevoit să-mi abandonez cărţile. Iar pentru asta, dumneavoastră sunteţi cel vinovat.

Suflă în lumânare şi mă conduse la tejghea. Ne-am îndreptat spre uşă bâjbâind. Înainte să plec, i-am povestit ce se întâmplase cu frizerul. Partea cu tortura o trecusem sub tăcere. Joffo se aplecă, ridică soneria smulsă. Aceasta scoase un sunet gol.

Nu încercaţi să ne găsiţi, Monsieur. Privi pentru ultima dată populaţia decimată de cărţi. Am ieşit în stradă fără să-mi iau rămas bun. Pentru o clipă, m-am oprit lângă piatra pe care o zărisem pentru prima oară pe Chantal. Oare ce carte citea?

17

În noaptea aceea, am distrus tot ce era german în garderoba mea. Am eliminat etichetele cu numele mărcilor, am mâzgălit peste inscripţii. Am scobit cu cuţitul până şi mărimea pantofilor de pe tălpi, numerotate după sistemul german.

A doua zi, l-am rugat pe Leibold să-mi aprobe transferul. Nu stăteam, ca de obicei, lângă geamul de pe coridor, de data aceasta eram în birou. Eram caporalul Forţelor Armate, i-am spus, şi voiam să mă întorc la unitatea mea de dinainte.

— Nu vă mai place în Rue des Saussaies? Tonul lui Leibold rămase prietenos, dar, cu toate acestea, am detectat şi ceva ascuns.

Zvonurile privind eventuale invazii alertaseră Rezistenţa. Prin departamentul nostru treceau zilnic zeci de oameni arestaţi; de cele mai multe ori, interogatoriul era doar preludiul unei execuţii. I-am mărturisit lui Leibold că anchetele mă epuizau psihic.

Oamenii ăştia sunt duşmanii Imperiului! Căpitanul accentuă fiecare cuvânt. Dac-aţi fi pe front, ar trebui să-i omorâţi pe duşmani cu propriile mâini. În liniştea carese lăsă, se auzi un camion trecând. Vreţi asta, domnule caporal?

Soarele trasă o cruce neagră pe peretele zugrăvit în alb. M-am holbat la pata de lumină din spatele căpitanului.

— Vă rog să-mi aprobaţi transferul, am repetat. Vocea mea părea a unui străin.

— Am să vă anunţ. Se aplecă peste birou.

În ziua aceea, am tradus ancheta a două franţuzoaice care pătrunseseră fraudulos într-un lagăr ca să-şi vadă bărbaţii. După-amiaza târziu, când am plecat de la birou, Rieleck-Sostmann discuta cu un sublocotenent. Acesta îi ppvestea că frizerul murise din cauza rănilor.

— Grecia, dac-o să ai noroc, spuse Hirschbiegel. Stăteam unul lângă celălalt pe pat. Poate România. Să ai grijă să te trimită undeva în munţi. Îşi frângea mâinile trandafirii printre genunchi.

Afară, se anunţa o seară plăcută de toamnă. În spatele frontoanelor rămase întregi, cerul strălucea, aerul se răcise.

— România? încercam să-mi amintesc harta Balcanilor pe care maiorul meu o adusese de acolo. Făcuse pe ea însemnări cu creionul: *Corpurile de Armată Jossip* sau *Divizia Armată XII*. Balcanii păreau câmpul de luptă împotriva bandiţilor.

Am tăcut; niciunul nu amintise de Rusia. De ce s-ar feri Leibold să mă trimită acolo?
— Nu vrei s-o revezi înainte să pleci? m-a întrebat Hirschbiegel.
— Au plecat de mult, i-am spus. La ţară, probabil.
— Rue Faillard e pustie, oftă locotenentul. Ce păcat.
Am băut coniac.
Mai pune-mi o dată melodia aia, i-am spus.Hirschbiegel scoase o doză de briiantină din cutie şi o întinse în palme. M-am ridicat şi m-am dus spre etajeră.
— La anul, în aprilie, sunt sigur plecat din Paris.
— Un accident, pardon, spuse când am găsit mapa maro.
Am scos discul. Era rupt în două.
— M-am aşezat pe el. Hirschbiegel îmi ceru scuze din priviri.
— Mai ştii melodia? Am ţinut jumătăţile lipite una de cealaltă. Cum era?
Locotenentul îşi masă scalpul.
— E doar un şlagăr, de ce te interesează atât de mult?
Am citit titlul întrerupt. *Avril prochain.* Nu reuşeam să-mi mai amintesc linia melodică.
Mai târziu, ne-am plimbat înspre Sena, însoţiţi de parfumul de violete al lui Hirschbiegel. Deasupra platanilor verzi şi parţial îngălbeniţi, cerul se răcise, brusc se lăsă întunericul. Am inhalat aerul moale. Puţinii nori deveniseră nişte pete maronii. Bărbaţi în pulovere leneveau în geamurile de la etaj. O cafenea deschise cu doar câteva minute în urmă, *gargon*-ul mătura. Se auzeau diferite tipuri de muzică din toate direcţiile, viori îndepărtate, tonuri de trompete nemţeşti, Seemann nicht erschuttern[49]. În restaurantul de vizavi cânta o formaţie feminină. Ne-am apropiat.
Hirschbiegel fusese atras de graţioasa violonistă. Franţuzoaică tipică, agita arcuşul ori de câte ori îi venea rândul. Femeia de la violă, exact opusul ei.

Cărnoasă, bine făcută, de câte ori inhala, pieptul ei ridica instrumentul. La sfârşitul unui vals, violoncelista îmi aruncă o privire tristă.Hirschbiegel mesteca o bucată de pâine albă.
— Nu vrei să ne prezinţi domnişoarelor?
— La toate patru?
— Pe matroana dc la pian o trimitem acasă! strigă râzând.

După câteva pahare, uită de ele,
— Petrecerea adevărată-i afară! Locotenentul se împletici, ieşind spre bulevard.

Ne-am amestecat în roiul de oameni care se înmulţea cu cât se întuneca mai tare. Vuietul vocilor, mii de paşi şi copite de soldaţi. Mustăţi stufoase, dinţi de aur care se ivesc din gurile râzânde. Feţe palide, în ciuda urmelor de bronz, în faţa unei vitrine sărăcăcioase, stăteau câţiva soldaţi cu armele pe spate. Nu prea luau în serios obligaţia de a saluta, în fond, pe stradă nu se plimbau prea mulţi ofiţeri. Un sergent mărunţel îmi atrase atenţia pentru că traversa aceeaşi intersecţie pentru a patra oară, dându-şi importanţă, de parcă ar fi întârziat de la o întâlnire. Când, de fapt, era doar un singuratic rătăcit.

Erau mai multe femei decât soldaţi. Hirschbiegel vedea în fiecare o prostituată, chiar dacă femeia respectivă umbla doar cu gambele dezvelite.
— E una din alea! sâsâia la fiecare doi metri.

Tălpi de lemn, sacouri atârnate peste umeri. Populaseră strada, plimbându-se în doi, în patru, râzând cu capetele apropiate. Auzeam frânturi de conversaţie în germană — atunci când fetele intrau în vorbă cu soldaţii. *Pab mal uff— auf Widdersen*[50]**.** Râsete, obrăznicii, nimic serios. Adevăratele profesioniste păreau nişte cai de cursă printre ponei: tocuri înalte, haine de blană pe umeri. Seexpuneau şi permiteau să fie privite, cântărite din ochi, apoi treceau mai departe dezamăgite. Un băiat îmbrăcat cochet, pe care

chelnerul unei cafenele îl opri la intrare: *„Mais j'ai douze ans.“*[51] Am trecut de o femeie bătrână înfofolită într-un şal verde de lână, care stătea gârbovită în umbra unui chioşc de ziare.

Am decis să beau o cafea în Quai de la Toumelle, o cafenea cu vedere spre Notre-Dame.

— Şi acum? Hirschbiegel cercetă nerăbdător clienţii localului.

— Aşteptăm să ne pice norocul de undeva.

Se uită morocănos la perechile din jurul nostru. Îl deranja să stea doar, fără să încerce să abordeze pe cineva.

— În ultimul timp, am petrecut prea mult timp în compania bărbaţilor, mârâi.

Savuram briza dinspre apă. Puţin mai târziu, apărură două femei. Fuste cuminţi, bluze apretate, pălărioare drăgălaşe pe cap. După un schimb scurt de replici, au decis să ia loc în cafenea. Hirschbiegel se arătă imediat interesat, văzând că se aşază la masa de lângă noi. Îşi trecu mâna peste fruntea lucioasă.

— Îmi place tipa masivă, cu plămânii dezvoltaţi, şopti. Te-ai mulţumi cu aia mai firavă?

Am dat din cap, fără să mă-ntorc în direcţia respectivă.

— Ce-or fi, croitorese? Două învăţătoare? Profesioniste nu sunt, asta se vede de la o poştă. Când te duci să vorbeşti cu ele?

Am lăsat să treacă zece minute, fără să fac nimic.

— O să ni le fure cineva, mă presă.

Într-adevăr, de la o masă apropiată se apropie un francez elegant şi începu să se converseze cu fetele.

— Franţuzul ăla ne-a luat-o înainte! Hirschbiegel se foia pe scaun. Aia mai mare mi s-ar fi potrivit de minune!

Femeile îl refuzaseră politicos pe francez. Acesta se retrase la masa prietenilor săi, ridicând din umeri.

— Hai acum, camarade! mă îmbrânci Hirschbiegel.

M-am aplecat spre masa de lângă mine.

— *Excusez-moi, MesdemoiseUes. On a pas encore dine*, *mon copain et moi. Nous sommes pas d'accord, quel restaurant prendre.*

— *Mais il y a d'excellentes occasions autour*[52], răspunse fata firavă.

— Ce? Ce spune? Hirschbiegel se aşezase într-o poziţie ce amintea de o statuie ecvestră.

— *Les desmoiselles n'auraient pas un petit faim par hazard?*[53] am întrebat.

— *Un tout petit faim toujours*[54], râse cea bine făcută.

— Uite cum râde, exultă locotenentul.

I-am explicat că fetele nu-şi puteau permite un local scump.

— Spune-le că plătesc totul! se agită el. Numai ce-i mai bun! Hirschbiegel izbucni într-un acces de bucurie copilăroasă, bătu din palme după garţon şi insistă să plătească şi nota domnişoarelor. Acesta ne recomandă un restaurant elegant.

Interdicţia de ieşire intrase de mult în vigoare, când am părăsit şi restaurantul. Cu o atitudine de şef şi-n ace-laşi timp, timid, Hirschbiegel propuse să mai bem un pahar în Rue Faillard. Fata masivă, muncitoare într-o fabrică de nasturi, se agăţă de braţul lui. Cea subţirică păşea tăcută pe lângă mine.

Ajunseserăm la străduţa întunecată, la clădirea în care se afla apartamentul lui Hirschbiegel. Încercam să inventez o scuză care să nu strice seara prietenului meu. Nu voiam să urc acolo sub nicio formă. Locotenentul luă mâna însoţitoarei sale şi apăsă soneria cu degetul ei. Se auzi foşnetul bine cunoscut. Înainte să deschidă uşa, am observat ceva mişcându-se în semiîntuneric. Am tresărit; începând cu după-amiaza aceea petrecută în Rue Jacob, devenisem paranoic.

Se auziră paşi apropiindu-se. Chantal rămase pe marginea bordurii. Se uită curioasă la femei şi la bărbatul în uniformă.
— Antoine? mă chemă timid.
Nici nu ştiam ce să fac de bucurie. M-am dus spre ea, m-am oprit.
— N-ai plecat încă din oraş?
Purta o haină groasă, în mână avea o geantă.
— Nu eşti singur?
— Ba da, ba da, m-am bâlbâit. M-am întors către Hirschbiegel.
Locotenentul se apropie.
— Ea e? întrebă curios.
— Prietenul meu, i-am explicat lui Chantal. Proprietarul apartamentului.
— Evreul? În ciuda situaţiei neobişnuite, Chantal zâmbi. Putem să vorbim? Se uită către femei. Nu durează mult.
— Unde vreţi să mergeţi la ora asta? întrebă Hirschbiegel.
Oriunde. Mă privi.Grăsanul îşi făcu loc între noi.
— Acolo. Dând din cap binevoitor, îmi întinse cheia argintie.
— Şi tu? L-am apucat de mână.
— Există destule hoteluri. Făcu o plecăciune stângace şi se întoarse la cele două femei. L-am auzit spunând că trebuiau să plece într-un alt loc. Răspunsuri şi râsete, apoi paşii celor trei se îndepărtară.
— De ce ai rămas în oraş? am întrebat.
— Plec mâine.
Zăpăcit, cuprins de îndoieli, fericit — aşa stăteam pe marginea bordurii.

18

— Chantal, te iubesc, am spus cu o voce răguşită.
— Nu, şopti în întuneric.

— Nu mai rămân mult în Paris. M-am apropiat de chipul ei.
— De ce?
— Am cerut să fiu transferat.
— Desigur. Mi-a atins obrazul. Cineva care vorbeşte limba noastră aşa de bine...
— Acolo unde-o să mă trimită, n-o să am nevoie de franceză.

Mă cuprinse cu o expresie nedumerită. Ne-am sărutat. Descheie rochia şi o lăsă să alunece pe podea. Ne-am întins pe pat. Îmi luă limba între dinţi. I-am mângâiat coapsele lungi, bronzate. Bazinul ei se mişca încet. Mă lăsă să mă pierd în ea. Sânii moi, i-am încâlcit părul des. Am alungat toate gândurile negre. Noaptea aceasta se ridica deasupra tuturor. Însemna timp luat cu împrumutul. Mai târziu, ne-am turnat nişte vin şi i-am vorbit despre vremurile care aveau să vină. Despre Franţa cea liberă.

Chantal râse cu pleoapele lăsate.

— Tatăl meu are o slăbiciune pentru împărat.
— Napoleon? I-am mângâiat spatele.
— Papa nu e monarhist. Mă privi, Dar, înainte de război, era împotriva a tot ce însemna subversiune.
— Şi tu? Am zăbovit asupra fiecărei vertebre de pe spinarea ei.
— Pe-atunci, aveam părul scurt, zâmbi. Seara, papa stătea deseori împreună cu Bertrand în depozitul de cărţi. Bertrand e tatăl lui Gustave. Mai demult, el era frizerul.
— Cel cu părul alb şi cu ziarul?

Dădu din cap.

— Un adept înfocat al coaliţiei. Încercase să-l coopteze şi pe papa. Dar el îi spunea mereu: oamenii ăia care fac pe democraţii în faţa Bastiliei ar fi mai deştepţi dacă ar profita de ziua de duminică şi şi-ar scoate familiile la plimbare.

Stând gol pe pat, am încercat să-i descriu viitorul de după război. De parcă l-aş fi putut înfăptui gândindu-mă doar la el. Am uitat de

Europa prăduită şi am prezentat o insulă de normalitate. Judecând după capul întors şi după răspunsurile seci ale lui Chantal, mi-am dat seama că nu credea într-un astfel de viitor. Pentru ea, prezentul era prea stringent ca să se gândească mai departe de o zi. Chiar şi acum, când războiul îi mai domolise pe nemţi, nu vedea altceva în oraşul ei decât uniforme străine. La ţară, era ceva mai bine. Acolo unde bunicul ei deţinea nişte pământ, ajunseseră doar câţiva membri ai forţelor ocupaţionale.

— Satul nu poate fi subjugat, şopti. Satul e mai rezistent decât tancul care trece prin el.

De undeva de jos, se auzi un cântec german, ca dintr-un vis rătăcit. Am luat-o în braţe pe Chantal şi i-am povestit că Gustave murise. Nu spunea nimic, înmărmurise. Abia după câteva secunde mi-am dat seama că plângea.

M-aş putea face nevăzut, am spus dintr-odată.Râse printre lacrimi.

— Să dezertezi — tu?

Mă enerva că nu lua niciodată în serios ideea asta.

— Nu eşti francez. Doar visezi că ai fi. Îşi trecu mâna prin părul meu.

Mi-am retras capul şi i-am explicat că aveam de gând s-o las baltă cu facultatea. În vremuri atât de tulburi, era nevoie de lucruri mai simple. Lemn sau piatră, nu conta, plănuiam să apelez la talentul meu în lucru manual. Iar astfel de abilităţi erau la mare căutare chiar şi-n Paris.

— Unde vrei să pleci, Chantal? Respiraţia noastră se sincronizase, apoi se despărţi din nou.

— Departe de Paris.

Gândul că stăteam unul lângă celălalt pentru ultima dată îmi paralizase mintea. M-am uitat pe fereastră. Dimineaţa îşi anunţa sosirea prin zgomotele ei specifice. Un cuvânt să-mi fi spus şi-n noaptea asta aş fi urmat-o oriunde ar fi mers.

Îşi înveli picioarele.

— Nu mai veni în Turachevsky, orice s-ar întâmpla.
— Nu ne-am fi revăzut niciodată dacă nu m-aş fi dus acolo.
— Promite-mi,
— N-o să mai am ocazia, oricum.
— Promite-mi totuşi.

Mi-am pus două degete pe gură şi am jurat.
— Mai ştii fabulele? Se dădu mai departe ca să mă poată privi. Toate sunt scrise în fabule.

Am dat din cap. Îl simţeam greu,

Mi-am amintit de imaginea cu vulpea şi strugurii. Am mai deschis ochii o dată şi am văzut că zâmbea. Afară, se lumina încetişor de ziuă.

19

Decembrie se dovedi nemilos. Mă căţăram pe mormane de zăpadă adunate într-un loc, am intrat pe Rue des Saussaies şi am urmărit cu ochi goi cum îmi controla paznicul documentele, la fel ca în fiecare zi. Am urcat treptele de marmură, am intrat în biroul departamentului şi m-am aşezat pe locul meu. Am salutat-o pe Rieleck-Sostmann.

Discutau despre Est, reţinuţi, în jumătăţi de propoziţii. Mai nou se vorbea despre redistribuţie şi momente de respiro. În curând avea să-nceapă circul şi în Vest. Rommei sosise pe optsprezece în Fontainebleau, pe post de conducător al defensivei Zidului Atlantic[55]. Cei din Rue des Saussaies erau îngrijoraţi de mersul lucrurilor. Nu luam parte la discuţii şi nu-mi cerea nimeni părerea. Ceilalţi ştiau că primisem ordinele de relocare.

Gata cu comportamentul dubios, cu serviciul care, în ultimele săptămâni, devenise din ce în ce mai brutalşi mai lipsit de sens. Aprobarea fusese semnată, Leibold trebuia să completeze doar data plecării. Zona de graniţă dintre Serbia şi Muntenegru, zonă necunoscută, companie nouă, alţi colegi. Zilele se scurgeau.

Fără să vreau, am văzut un raport anual într-un dosar lăsat deschis.

*1. Ofensiva rusă împotriva grupului de armate Ucraina de Sud. 2. Capitularea Bulgariei***.** *3. Ordin privind retragerea din Grecia şi din Marea Egee. 4. Abandonarea progresivă a Bastionului de Sud, trecerea spre apărarea irevocabilă a liniei fortificate Save-TheiB.* Cuvântul irevocabilă fusese subliniat.

Mă uitasem pe hartă la zona muntoasă. Frontul şerpuia ca un vierme rătăcit printre carsturi. Aşteptam. Perioada care-mi rămăsese până la transfer mi se părea insuportabilă, dar nu i-am zis nimic lui Leibold. Se apropia Crăciunul. Speram să plec totuşi din Paris anul acesta.

Îmi omoram timpul trăind prin poveşti. Mă apucam de citit imediat ce plecam de la serviciu. Romane, povestiri, tot ce găseam. Îl căutam zilnic pe *bouquinist***,** cumpăram şi înfulecam cuvintele, uneori, seara, puneam pe raft câte două cărţi. Îmi plăceau mai ales cele în care era vorba despre cinste şi sarcini măreţe. Noaptea, încercam să-mi închipui cum trăia Chantal la ţară, ce făcea în zilele acestea scurte şi întunecate. Ce fel de îmbrăcăminte purta, ce mânca. Mă încăpăţânasem să cred că nu ne luasem rămas-bun pentru totdeauna.

Deschideam rar, când apărea Hirschbiegel, de obicei seara târziu. Grenadierii lui fuseseră transferaţi; acum, lucrau la Zidul Atlantic. Trei sferturi din an luase războiul drept joacă, iar acum trebuia să lupte tocmai împotriva trupelor de invazie. Locotenentul se bucura că îl trimiseseră în Vest, în Normandia, şi nu în tranşeele de la Calais, acolo unde se anticipa confruntarea. Făcea băi din ce în ce mai lungi; îşi camufla nervozitatea prin glume bavareze. În puţinele seri în care ieşeam cu el, mă simţeam stingher şi mă întorceam devreme în hotel. Îi spusesem *adieu* oraşului, Paris făcea

deja parte din trecut. Tocmai de aceea m-a mirat invitaţia primită.
— Petrecerea de dinaintea Crăciunului, spuse Leibold.

Stăteam lângă fereastra noastră preferată. Iarba de toamnă necosită fusese pusă la pământ de zăpadă. În ultimul timp, Leibold fuma neîntrerupt. Degetele galbene de nicotină nu se potriveau cu mâna lui îngrijită.
— Şi cu ocazia asta, ciocnim pentru transferul dumneavoastră. Scutură scrumul zâmbind.
— Da, mi-a venit şi mie vremea? Am întrebat atât de bucuros, de parcă Leibold m-ar fi anunţat că pot pleca acasă în vacanţă.

Îmi spuse numele localului.
— Ne întâlnim devreme. Colonelul vine din Chartres şi trebuie să se întoarcă în noaptea aceasta.

Am promis c-o să fiu în Trinite în jurul orei opt. Puteam să aduc un invitat? Leibold dădu din umeri; cu mâinile la spate, se întoarse în birou.

După ce m-am schimbat în hotel, am urcat la Hirschbiegel şi i-am povestit de invitaţie.
— N-am chef. Grăsunul cercetă dacă are totul pregătit pentru baie.
— Nu durează mult. În noaptea asta, se întorc deja la Chartres.

Am o antipatie faţă de capetele de morţi, răspunse. Dacă află comandantul c-am fost la petrecerea de Crăciun al celor de la SS, o s-o-ncurc. Hirschbiegel îşi scoase şortul de mărimea unei paraşute.Mi-am sprijinit fruntea de geam.
— Leibold nu-i chiar aşa de ticălos, am murmurat.

În timp ce locotenentul se înmuia în apa fierbinte, i-am lăudat localul şi damele cu care s-ar fi putut întâlni acolo. Treptat-treptat, se obişnui cu gândul. Am ieşit pe la şapte jumate. Pe drum, Hirschbiegel îmi arătă un afiş cu poza colaboratorului germanilor, pe nume Henriot.

Peste gura şi nasul francezului, cei din *Resistance* lipiseră o bandă cu sloganul: *A la Population!*

— N-ar trebui să raportezi chestiile astea? Hirschbiegel mă îmbrânci mustăcind. Mi-am vârât mâinile în buzunar.

La masa lui Leibold, stăteau doi comandanţi decoraţi, împreună cu adjutanţii lor. Colonelul li se alătură, ridicându-se de la masa agenţilor de securitate.

Ajunşi la intrare, Hirschbiegel mă opri.

— Mă-ntreb de ce nu l-au adus şi pe Himmler? Pufnind, mă urmă la masa camarazilor.

Leibold făcu prezentările.

— Dac-o să fie nevoie de franceză, caporalul Roth o să ne fie de mare folos, le explică domnilor care, în mod normal, n-ar fi tolerat un rang atât de mic la masa lor. Leibold îmi oferi locul de lângă el. Hirschbiegel se aşeză între negri. Îmi aruncă priviri ucigaşe, fiindcă în local nu era nici urmă de femeie.

Restaurantul se dovedi a fi o dezamăgire. Domnii din Chartres erau revoltaţi; vinul li se părea o dovadă de impertinenţă din partea personalului. Chelnerul-şef se scuză, rezervele lui de calitate fuseseră confiscate într-o razie.

— Dumneata eşti de vină că n-ai ştiut să le ascunzi mai bine! râse colonelul.

O luarăm din loc. Domnii se îndreptară spre zona de localuri obişnuită, din jurul Senei. Discutau despre zvonurile privind eventualele invazii, dar toate acestea pe un ton glumeţ, de parcă ar fi vorbit despre cele mai mărunte lucruri. A patra divizie de tanchişti spre vest, ca să asigure liniile de comunicare, apărarea antiaeriană, de-a lungul liniei Marne. Bine-ar fi fost dacă Goring[56] s-ar fi aliniat celor de la Uniunea Tinerilor cu producţia.

— Spaţiul aerian rămâne un *Casus knaxus*[57]**,** Şi cu asta, teoretic, cazul părea rezolvat.

— La noi, găteşte un francez, spuse colonelul puţin după ora zece. Mi-a recomandat o prăvălie, cu un nume polonez, parcă. Emil, mai ştii numele?

Încă de la începutul serii, comandantul Emil încercase să se converseze cu mine în franceză; făcea paradă de cunoştinţele Iui lexicale. Emil era din Detmold şi era un tip rigid dar amiabil. Spre mirarea mea, cunoştea fabulele. Când ne-am îndreptat spre maşină, rămase lângă mine şi cită din memorie:

— *Măgarul ascuns în pielea leului fu cuprins de teamă, crezând c-o să i se simtă mirosul. El, un animal care, de altfel, nu se temea de nimic, se uită cum tremurau toate înaintea lui.*

— Deci există un bordel polonez pe la voi ori ba? ne întrerupse colonelul.

— Roth? Leibold se întoarse către mine. Aţi fost şi data trecută în Turachevsky?

Decizia era luată. Chiar dacă Chantal nu mai era în oraş, ideea de vizita din nou locul acela îmi aţâţase fantezia.

În maşină, nu prea am mai vorbit. Mă uitam pe geam spre cerul întunecat sau, uneori, la mâinile puternice ale lui Emil. Mă prefăceam că nu observ privirea lui Leibold aţintită asupra mea. Când coborârăm, Hirschbiegel veni lângă mine.

— Ăştia-s mai răi decât se zvoneşte, mormăi. Te rog, rămâi lângă mine.

Leibold apăsă butonul soneriei, în salon, poposiseră mai multe fete. Ostentativ de politicoasă, madama veni să ne întâmpine. Prejudiciile domnilor din Chartres se evaporaseră la vederea ofertei generoase. Ca să mai degajeze atmosfera, Leibold propuse să mergem la bar. Madama ne conduse în încăperea alăturată. Găsirăm o masă în apropierea scenei; destul de ciudat, având în vedere că aceste locuri se ocupau tot timpul primele. În faţa noastră, baletul prezenta aceleaşi prostii. Emil dădu să se aşeze lângă mine, dar, de data aceasta, Leibold fu mai rapid.

Nemulţumit, Hirschbiegel scrâşni din dinţi şi se înghesui între doi adjutanţi.

Şampania răcită sosi. După ce domnii din Chartres aplaudară balerinele, unul dintre gărzile de corp vru să facă pe deşteptul şi începu să spună bancuri. Rădea tot ce era pe masă, şampanie sau şnaps, nu conta.

— Îl ştiţi pe ăla cu păstrăvul curcubeu?!

Hirschbiegel se încrunta din ce în ce mai mult. După ce explodă prima poantă, se scuză, îmi aruncă o privire şi dispăru în salon. Domnii izbucniră în râs după plecarea lui şi făcură observaţii referitoare la membrul supraponderal şi temperamental al *Wehrmacht-ului.*

În timp ce Hirschbiegel se uita în urmă, am observat pe cineva pe coridor. O femeie cu părul ruginiu; îmbrăcămintea ei nu se potrivea cu locul. Pantaloni închişi la culoare, o haină grea, cenuşie; ducea o geantă. Femeia semăna cu Chantal. În secunda următoare, dispăru.

— Pe ăsta tre' să i-l povestesc şi bătrânei! croncăni un adjutant.

— Asta dacă nu-i prea surdă ca să-l audă! colonelul se simţea în elementul Iui.

M-am ridicat încet. Lui Leibold nu-i scăpa nimic.

— Cineva cunoscut? mă întrebă.

M-am scuzat cu jumătate de gură, dar vocea mea se pierdu printre râsete. Am luat-o pe cel mai scurt drum şi am păşit în salon. Femeia cu haina dispăruse. În încăpere nu prea mai erau fete. Doi soldaţi se plângeau că ar mai fi avut o jumătate de oră liberă, dar nu le-a mai venit rândul. Nici urmă de Chantal. Între timp, eram convins că mă înşelasem. Cu toate astea, am întrebat o grecoaică în chimono; nu cunoştea pe nimeni cu numele ăsta. Alergă în sus pe trepte; nu înţelegeam de ce se grăbeşte aşa. În jurul meu, gri-verzui, în rest, în mod ciudat, salonul părea pustiu. M-am dus spre

uşă, am aruncat o privire spre străduţa îngheţată. Confuz şi irascibil, m-am întors la bar.

Trei dintre cei cinci muzicieni se ridicară în clipa aceea şi îşi adunară instrumentele. Şeful de orchestră începu să cânte singur; Offenbach, un marş din *Viaţa pariziană.* Doar tipul de la baterie îl acompania dedicat; mecanismul pentru picior scârţâia. I-am văzut pe ceilalţi muzicieni dispărând după o uşă lăturalnică.

Domnii din jurul lui Leibold râdeau în continuare. Cizme întinse pe sub masă; ofiţerii respirau sacadat, scâncind şi nechezând. Insignele lor săreau în sus şi-n jos. Cel din trupele de gărzi de corp se încinsese şi mai tare.

Şi uitase să-i cumpere neveste-sii flori de ziua ei...!Leibold mă observă lângă bar şi mă invită înapoi cu o expresie nedumerită. M-am prefăcut că-mi aştept băutura deja comandată. Muzica se rotea în sală, marşul se repeta. Bateristul îi aruncă pianistului priviri nerăbdătoare. Bărbatul cu părul grizonant vru parcă să ţină locul unei orchestre întregi, folosindu-şi simultan toate degetele. În spatele meu, algerianul aşeză două pahare pe raft şi aruncă prosopul de bucătărie peste umăr. Am luat un braţ de sticle goale şi m-am dus înapoi în salon.

Am privit agitat prin încăpere. Fata drăguţă care vindea ţigări, romånca bătrână care ieşea de obicei din toaletă dând din cap pe ritmul muzicii — nu zăream pe nimeni. M-au trecut toate apele, intuind ceva rău. La mese stăteau mai ales membri ai *Wehrmacht-ului.* Puţinii francezi prezenţi erau oameni de afaceri, lichele, parizieni din lumea cealaltă. O remarcă îmi trecu prin cap fulgerător. Nu spusese colonelul că Turachevsky le fusese recomandat ofiţerilor din SS? — femeia în haine de bărbat, traista de sub braţ.

Offenbach-ul se termină la mijlocul bătăii. Vocile care adineauri se străduiau să acopere muzica izbucniră în liniştea subită. Un mârâit scurt

de voci bărbăteşti. Toboşarul se grăbi înspre ieşirea de pe scenă. Şeful de orchestră îşi adună liniştit partiturile şi închise capacul pianului.

M-am strecurat printre cei aşezaţi.

— Pot să vorbesc puţin cu dumneavoastră? Mâna mea, pe umărul lui Leibold. Acesta ridică mirat privirea. Ceilalţi se cocoşaseră de râs, doar prietenosul Emil mă observă.

— *Asseyez-vous*[58]**,** îmi zâmbi.Domnule căpitan, eu... O privire spre pian. Bărbatul grizonant se îndepărta grăbit, fără să privească în urmă. Nu mai aveam timp. L-am forţat pe Leibold să se ridice. Se uită la mine neîncrezător.

— Ei? Mă urmă încet.

Ca să ajung la coridorul din mijloc, a trebuit să sar peste picioarele colonelului. Se aplecă într-o parte, nu voia să scape din ochi audienţa râzândă.

— Şi când se înfăţişează cu buchetul de flori, ca îi spune...

Săgeata roşie iluminată care indica direcţia spre toalete îmi sări în ochi de parcă ar fi ascuns un înţeles nebănuit. Mai erau doar câţiva paşi până acolo. Şeful de orchestră tocmai dispărea în spatele draperiei de catifea. Vocile din sală răsunară strident. Cineva strigă: „Ce-i cu muzica?!" Lângă mine, căpitanul care stă ascuns. Nimeni nu ne blocase calea.

Ceva se rupse. N-am auzit bubuitura. O durere în urechi. Înainte să mă fi aruncat pe podea, am văzut săgeata explodând ca un foc de artificii. Ceva mă nimeri în ochi. Am orbit. Lumina luase forma unui nor; în ea se învârteau tot felul de obiecte. Simţeam un soi de linişte, deşi în aer plutea exact opusul. Blatul rotund al unei mese, cioburile candelabrului, suportul de fier, bucăţi dintr-un scaun. Scârţâia totul, camera se cutremura, dintr-odată goală; deasupra lucrurilor, o strălucire caraghioasă.

Leibold fu aruncat peste mine; se uita în jur nedumerit. Corpul moale cedase de tot; Leibold

zăcea peste mine ca o pătură. Apărură şi flăcările; abia acum realizam ce s-a întâmplat. Pe tâmple, ceva umed. Am tuşit, m-am ridicat, l-am apucat pe colonel de subraţ şi l-am rostogolit într-o parte. Din faţă, nu părea rănit. Când l-am aşezatpe podea, am simţit uniforma sfâşiată pe spate, sângele care curgea. Faţa palidă, uluită.

M-am ridicat precaut. Cu ochiul stâng vedeam ca prin ceaţă, pe pometi eram mâzgălit de sânge. N-aveam batistă, m-am şters cu mâneca. Liniştea imediată, fum doar puţin. Podeaua se scufundase în mijloc; probabil că acolo fusese ascunsă şi bomba. În ciuda suprafeţei înnegrite de cenuşă, am reuşit să discern uniformele negre şi benzile roşii de pe braţe. Adjutanţii din Chartres fuseseră spulberaţi; unuia îi lipsea jumătate din cap. Emil zăcea într-o parte, îi tremurau picioarele. M-am împleticit până acolo, tencuiala se scutură de pe tavan. Flăcările cuprinseseră totul în jurul nostru. M-am aplecat peste Emil, peste gura care nu putea să mai ţipe. Stomacul îi era despicat de sus până jos. O amintire vagă de pe vremea când locuiam în cazarmă, vocea sergentului nostru: primul ajutor în cazul în care victima a fost împuşcată în burtă! Am împins înapoi maţele în cavitatea stomacală, am tras cureaua peste şi am strâmtat-o cu trei găuri. Emil gemu. M-am ridicat şi-am zărit cadavrul colonelului lângă noi. Bărbatul musculos era deformat, îşi ridicase mâinile deasupra capului, de parcă ar fi vrut să se întindă după ceva.

Sângele îmi curgea peste ochi. În spatele perdelei, am văzut cum nişte femei pe jumătate goale au sărit de pe scenă, urmate de tenorul care căra două găleţi cu apă. Câţiva civili se târau pe jos; o fată în chimono îl ajuta pe unul într-un costum negru de fum.

Leibold era conştient, pipăia ceva în spate. Am văzut că avea spatele ars, materialul uniformei se lipise de piele. Deocamdată, nu părea să simtă durerea cu adevărat. L-am sprijinit într-o parte,

lângă perete. Am alergat în salon unde se dezlănţuise nebunia. Soldaţi şi fete, alergând bezmetici în toate părţile. Degeaba îl căutam pe Hirschbiegel; nici madama nu era nicăieri.

— Unde-i telefonul? am strigat în larma iscată. Nu se opri nimeni. Femeile alergau pe scări. Am oprit una. Telefonul!

Arătă înspre marginea scenei. Într-o parte, lângă cortină, am dat peste intrarea într-un birou. Am deschis uşa subţire cu piciorul. Seiful era deschis, pe podea, hârtii împrăştiate; cutii, halate de dantelă, un căţel de pluş lăsat în urmă. Am simţit parfumul madamei. Am apropiat receptorul de ureche.

Până la sosirea comandoului, m-am întors lângă Leibold. Încercase să se ridice în picioare, dar se prăbuşise după câţiva metri. Camera pustiită nu mai avea electricitate, câteva flăcări se căţărau în sus pe lambriuri, barul ardea mocnit. Câteva găleţi se rostogoliseră în craterul făcut de bombă. Nici urmă de muzicienii şi oamenii din spatele scenei.

— De ce... se auzi vocea slabă a căpitanului. De ce m-aţi luat de acolo? Ochii îi erau întunecaţi, pe cap avea urme de funingine.

Momentul mi se înregistrase pe retină: Chantal în haine bărbăteşti. Am înţeles totul într-o secundă. Pere Joffo şi ascunzişul din pivniţă, Chantal care apăruse aici în rolul lui Pallas Athena — zeiţa războiului. Avertismentul ei dobândi înţelesuri noi: *Promite-mi că n-o să mai vii în Turachevsky.* Mi-am dat seama de toate acestea şi m-a durut atât de tare, încât a trebuit să mă feresc de privirea lui Leibold.

— De ce? mă întrebă pentru a doua oară. De unde ştiaţi? Nu mă scăpă din ochi în ciuda durerilor cumplite.

— Am observat ceva ciudat, am minţit.

Afară, cineva bătea în uşă, se auziră ordine dinspre salon. Apărură uniformele, asistenţii medicali. Un medic militar în uniformă gri, cu o

pereche de ochelari demodaţi, se apropie de cadavre, ridică braţe smulse, întoarse câte o faţă. Lângă Emil, se lăsă pe vine, îl examină şi, mirat, făcu semn să se aducă targa. Pe Leibold nu puteau să-l culce pe spate; doi asistenţi îl sprijiniră ca să poată ieşi. Am urmat grupul. În holul de la intrare, am mai privit o dată în urmă. Pianul era neacoperit, capacul fusese smuls de explozie. Corzile atârnânde tremurară în ritmul paşilor grăbiţi ai bărbaţilor care ieşeau pe uşă.

20

Medicul îmi spuse c-am avut noroc. Dacă ciobul s-ar fi înfipt cu un milimetru mai spre dreapta, n-ar fi putut salva ochiul. Mi-a pus un pansament; de acum încolo, vedeam o lume mai plată. M-au dus în hotel când se lumina de ziuă.

La puţin timp după ora şapte, am auzit paşi pe coridor. Au bătut o singură dată şi au intrat. De data asta, nişte bărbaţi în civil, care mi-au spus să mă îmbrac. Înainte să-mi vin în fire, începură să-mi scotocească printre lucruri, l-ara întrebat ce vor, am protestat. Mi-au spus să tac. Mi se făcu frică în timp ce-mi puneam uniforma. Îmi imaginasem momentul ăsta de o sută de ori — din prima zi în care m-am transformat în Monsieur Antoine.

Mi-au luat cărţile franţuzeşti şi fotografiile private de pe raft, mi-au confiscat până şi jurnalul în care, slavă Domnului, nu mai scrisesem de câteva luni. Când mi-au scos şi sacoul în carouri din şifonier, mi-am încleştat gura. Sacoul ăsta nu dovedea nimic şi, cu toate acestea, mă simţeam demascat. Unul dintre ei găsi locul de unde smulsesem eticheta. Nu mi-au pus întrebări, doar au înregistrat. Îmi ordonară să mă mişc mai repede. Cu pan-sarnentul de pe ochi însă, fiecare mişcare era neobişnuită. În timp ce împachetam minimul necesar, mi-a trecut prin cap o dorinţă

surprinzătoare: dac-aş fi fost deja pe front, n-ar fi trebuit să înfnint ce-i mai rău.

Deasupra mea, paşi. Ajunseseră şi la Hirschbiegel. Mi-am blestemat naivitatea cu care îl făcusem părtaş la viaţa mea dublă. Deasupra, se auzeau replici în dialectul bavarez. Când m-au scos din cameră, mi-am dat seama că deasupra mea se ajunsese la luptă corp la corp. Prin golul dintre scări, l-am văzut pe Hirschbiegel, îmbrăcat pe jumătate, invocând protecţia colonelului său. Doi bărbaţi în civil îi răsuciseră mâinile pe la spate. Locotenentul gros ca un butoi era prea puternic pentru ei; se eliberă din strânsoarea lor.

— Tovarăşe! strigă Hirschbiegel alarmat. Ca un taur care-l recunoscuse pe măcelar. Înainte să apuc să răspund, mi-au dat brânci.

M-au dus cu o maşină de civili la sediul fostului meu loc de muncă din Rue des Saussaies. Azi n-am intrat prin intrarea principală pe care o foloseam în fiecare zi; se opriră în faţa unei porţi, ceea ce m-a surprins. În mod normal, aici opreau camioanele cu delincvenţii pe care-i aduceau la interogatoriu. Am fost condus pe un coridor de a cărui existenţă ştiam, dar pe lângă care nu mai trecusem. Ne însoţi o lumină electrică bolnăvicioasă, mergeam pe lângă nişte pereţi tencuiţi superficial. Încercam să găsesc nişte plăcuţe cu numele celor închişi în celule, însă nu exista niciuna. Doar găuri negre, în spatele cărora se aflau oameni.

Uşa celulei se trânti în urma mea; n-am primit nicio explicaţie. M-am sprijinit de perete. Mă simţeam rău, ca pe vremea liceului când ştiam că nu mi-am făcut temele. Pe băncuţă, două pături împăturite, sacul cu paie părea umplut recent. Chiuveta era murdară, dar robinetul funcţiona. Vasul toaletei fusese dezinfectat. Fereastra era mai sus de cap. Ca să vezi strada, trebuia să te ridici, ţinându-te de grilaj.

Mi-am dat jos sacoul şi am aşezat perna pe sacul umplut. Îngheţasem. Căldura venea printr-o ţeavă canelată care ieşea din tavan şi dispărea sub podea. M-am acoperit. Dacă-mi închideam ochiul drept, becul părea un soare neclar prin bandaj. Rana mă ustura.

Muriseră trei ofiţeri SS, patru fuseseră răniţi. Vinovatul trebuia găsit cât mai repede; vestea incidentului avea să ajungă până la Berlin. Încercam să-mi privesc situaţia prin ochii celor care mă consideraseră un spion, mă luară de acasă şi urmau să mă interogheze. Ce făcusem, de fapt? Purtasem un sacou în carouri. Nimeni nu mi-ar fi înţeles motivele. În altă trădare**,** mă chinuia gândul şi nu mai voia să dispară.

Nu mai veni niciodată în Turachevsky. În timp, întins pe bancă, îmi pipăiam rana, mi-am alungat din gând versiunea c-aş fi ajuns în situaţia asta din cauza lui Chantal. O admiram. Pallas Athena se dezbrăcase în faţa germanilor pe care-i ura, ca apoi să-i arunce în aer. M-am ridicat. De ce n-am anticipat mişcarea asta? Nu era clar, chiar din clipa în care am îmbrăcat sacoul în carouri, c-aveam să aterizez aici? Exista o singură scăpare — frontul. Un proces scurt, aici sau acolo, nu mai conta.

M-am dat jos, am făcut câteva genuflexiuni ca să-mi pun sângele în mişcare, apoi am început să mă plimb. Şase paşi şi jumătate într-o parte, şase jumătate înapoi. Rama de metal a patului trecu pe lângă mine, ca şi găleata, ca şi chiuveta. Se luminase de ziuă, stinseseră luminatoarele. O fi venind rândul meu chiar azi? Aveau nevoie de rezultate concrete.

21

M-am opintit în sus, ţinându-mă de gratii. Era o zi senină, senină. Adunaseră zăpada în nişte tranşee. Pe podeţul de vizavi, un soldat al trupelor de şoc[59] se plimba de colo până colo. Scuipă lung

pe zăpadă; se aplecă peste balustradă ca să vadă unde va ateriza. Zidurile care încercuiau curtea semănau cu zidurile cazărmilor. Celulele erau prea întunecate ca să-ţi dai seama dacă cineva stă după gratii şi se uită în afară. Am alunecat înapoi pe podea. Mi-am reluat mersul.

Trecuseră doi ani de când venisem la Paris. Opt ore obositoare pe bancheta unui camion. La ultima oprire, maiorul meu radia de nerăbdare şi veselie. Mă plesni cu mănuşile peste dunga pantalonului: „Fiecare cuvinţel, Roth!" strigase. „Vreau să-nţeleg fiecare cuvinţel!" Sperasem c-o să mă invite în maşina de teren. Dar maiorul făcu stânga-mprejur şi se urcă la loc.

Puţin mai târziu, ajunseserăm la destinaţie. Şinele fuseseră spulberate de o bombă, se acţionase după o schemă exactă; nişte pionieri fumau pe peron, unul ne salutăcu fluierul. Cei de pe băncile din spate, de sub copertină, ne spuneau ce vedeau. În faţa mea stătea un puşcaş din Franken[60], cu gâtul întins spre pătratul luminos.

— Gata cu bordelurile! strigă. Ce-i cu muierile alea?

— E pustiu peste tot, îi răspunse cel care privea pe geam. Sunt numai ai noştri.

Cel din Franken dădu cu pumnul în tavanul maşinii.

— Copertină de căcat! în timpul invaziei, au mers cu capota lăsată.

Mult mai târziu, am ajuns la o curbă întinsă, camionul încetinise. Geamuri elegante, ramuri înflorite. Ajunseserăm la Arcul de Triumf. Ceea ce vedeam cu adevărat putea fi o clădire oarecare, din orice oraş. Maistrul timonier apăru în spatele camionului.

— Roth!, strigă cu ochii mijiţi. Caporalul Roth e acolo?

Am dat la o parte genunchii celui din Franken, m-am strecurat printre ei şi am sărit din camionul aflat încă în mişcare. Lumina mă orbi, maistrul

timonier mă sprijini ca să nu cad. Ochelarii îi străluceau.
— Vă iau cu mine la P4, P6 şi HJ7, spuse, frunzărindu-şi lista. Vântul răsfoi foile subţiri. Locuiţi în hotelul maiorului.

Coborâsem chiar pe Champs-Elysees. Din mijlocul străzii, copacii păreau atât de departe, încât nu-mi dădeam seama dacă sunt platani sau tei. Într-adevăr, n-am văzut civili aproape deloc. Soarele transformase strada într-o coamă luminoasă. Maistrul trimonier se duse spre camion şi strigă peste umăr:
— Mişcaţi-vă odată! îmi încrucişasem braţele pe la spate, ridicasem capul şi păşisem ca un mareşal. Doar câţiva metri, în spatele meu, camionul se urnise de pe loc.

Oboseală în picioare. Ameţeam. Mi-am lipit fruntea de un zid. M-am uitat după soare, se ascunsese în spatele clădirii. Cred că mă plimbasem prin celulă vreo trei ore, neîncetat. Cu câteva luni în urmă, trăsesem cu urechea la un prizonier care povestea despre reverii. Timpul părea un orizont îndepărtat, la care nu puteam să ajung, mă intoxica prin pereţii zugrăviţi. În cel de-al doilea an de încarcerare, visa cu ochii deschişi până la şapte ore pe zi şi se plimba câte douăzeci de kilometri prin celulă în tot acest răstimp. Făcuse bătături la picioare, fără să fi observat.

Mă întrebam cum o să reacţioneze creierul şi nervii mei la ceea ce mă aştepta. La cei care fuseseră interogaţi în prezenţa mea, observasem o schimbare vădită odată ce conştientizau apropierea morţii. Când speranţa murea şi corpul era expus la durere, se întâmpla ceva şocant.

În după-amiaza aceasta n-au venit şi nici după prima noapte. Procesiunea celor care împărţeau mâncarea trecu de două ori pe lângă celula mea. Mi-era foame, dar deocamdată nu mi-am făcut simţită prezenţa. Am rămas întins pe băncuţă şi am încercat să ignor mirosul de carne şi ceapă prăjită.

A doua zi de dimineaţă — micul dejun continua să întârzie — am auzit trei bătăi egale. Am tresărit. Încă trei. Am fugit în capătul celălalt al celulei, am tras cu urechea deasupra chiuvetei, lângă conducta de încălzire. Se auzise din spatele băncii, ceea ce însemna că mai era o conductă undeva în perete. Am căutat un obiect; nu primisem nicio lingură, niciun bol. Grăbit cum eram, n-am reuşit să-mi scot cizmele din prima încercare. Mi-am descheiat cămaşa şi mi-am scos plăcuţa de identificare. Am bătut în perete de trei ori, cu mici întreruperi.Răspunsul sosi numaidecât. Speram că celălalt foloseşte alfabetul Morse; nu cunoşteam un alt cod. Peretele avea o rezonanţă proastă; trebuia să-mi lipesc urechea de el ca să aud bine. Între timp, nu scăpăm din ochi nici vizorul. Vecinul meu era mai experimentat, bătea în perete fără să se grăbească. Mi-am imaginat tabelul, cele cinci rânduri pe orizontală, a câte cinci litere fiecare. Ciocăni de patru ori, rândul patru, de la P până la T; apoi de cinci ori — T. Pauză. Rândul trei, litera cinci — O. Al doilea, a patra — I. Am înţeles un *TOI?* Numele nu aveau nicio importanţă aici, dar ştiam oricum că vecinul meu era francez. Am coborât insigna. Deocamdată, eram membru al Wehrmachtului. Discuţiile prin semne cu francezii nu-mi uşurau deloc situaţia. Am tras aer în piept: nu exista nicio situaţie. În curând, aveau să afle oricum totul.

Am început. O dată şi apoi încă o dată — A. Trei, apoi patru — N. În timp ce mă prezentam drept Monsieur Antoine, scrisul meu devenea din e în ce mai cursiv.

Pe vecinul meu îl chema HENRI şi mă întrebă: DE IERI?

Am confirmat. Mă întrebă ce mai era prin Paris. Am ezitat. Putea fi deţinut pe motive politice, dar putea fi şi-un criminal. Am dat un răspuns superficial. Am discutat o jumătate de oră. Dintr-o

dată, ciocănitul se opri, în mijlocul frazei. Apoi un ACUM grăbit.

Mi-am imaginat cum s-a deschis uşa unei celule dedesubtul sau deasupra mea şi cum l-au scos pe Henri. Poate că l-au dus chiar în departamentul meu, acolo unde acum stătea un traducător nou. Comandanţii şi cazanul cu apă erau deja pregătiţi.

Abia acum mi s-a făcut rău, brusc. Mi-a venit să vomit, m-am aplecat peste găleată. Nu mâncasem nimic, aşa c-am dat afară doar salivă albă. M-am lăsat pe genunchi, mi-am ascultat respiraţia istovită captivă între pereţii de tablă ai vasului.

Cu ocazia unei discuţii la fereastră, Leibold îmi explicase că orice durere fizică ar fi suportabilă dacă ai afla dinainte ce te aşteaptă. Unii prizonieri, spuse, se comportau ca la o intervenţie chirurgicală. Ţipau şi gemeau in aşteptarea momentului crucial, până când trecea. După aceea, se comportau la fel. Doar când apelau la necunoscut, puteau să se aştepte la rezultate, fiindcă atunci nu existau puncte de referinţă. Neştiind ce-l aşteaptă, delincventul nu ştia cum o să reacţioneze, nu putea să-şi estimeze nivelul de toleranţă. În clipele acelea, toţi erau terifiaţi şi dezvăluiau ceva ce mai târziu nu mai putea fi reparat.

M-am întins pe sacul cu paie. Până acum, Leibold reuşise să ia prin surprindere orice prizonier. Bărbaţi antrenaţi psihic, matahale cu muşchi de oţel şi spatele lat — niciunul nu părăsise sala de interogaţii la fel cum intrase. Îi nimerise pe toţi în punctul cel mai vulnerabil. Uneori dura zile întregi, dar căpitanul nu-şi pierdea răbdarea şi găsea metoda potrivită. Austriacul tăcut, cu ochii trişti, căruia-i plăceau munţii şi care cunoştea denumirea plantelor în latină. Arsurile alea grave n-aveau cum să se vindece deja, mi-am dat seama. Aşadar, aveam să fiu târât în faţa unui necunoscut. Nu puteam să anticipez nimic, în afara concluziei finale.

M-am ridicat şi am început să mă plimb din nou. Faptul că ştiam ce mă aşteaptă mă linişti într-un mod aparte. Melancolia ultimelor săptămâni se evaporase. M-am spălat cu apă rece pe faţă, pe braţe şi pe piept, mi-am clătit gura şi m-am şters cu cămaşa. În tot acest răstimp, am încercat să-mi amintesc metodele la care asistasem mai demult. Încercam să anticipez reacţiile şi sensibilitatea corpului. Mi-am dat seama însă că exerciţiul mental nu era de ajuns, aşa c-am ridicat banca de fier cu umărul şi mi-am strecurat mâna sub ea. Cu cealaltă am apăsat încet, cu toată puterea. Metalul tocit se înfipse între oasele metacarpiene, ceva ameninţa să se rupă; am apăsat şi mai tare şi am numărat secundele. După două minute am lăsat-o mai moale. Am observat că inima îmi bătuse mai tare după ce m-am chinuit, şi nu în timpul torturii. Pe mână se întinse un hematom închis la culoare; puteam să disting pătratul lăsat de piciorul băncii. Durerea iradia până-n umeri. Eram mulţumit de mine. Brusc, mi s-a părut că sunt urmărit prin vizor. M-am ridicat şi mi-am reluat drumul prin celulă, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

22

Ziua a treia. Cei care împărţeau mâncarea trecură pentru a cincea oară pe lângă celula mea; mirosea bine. Nu m-am dus să mă uit pe gaura cheii, ştiam că nu uitaseră de mine, c-o făceau dinadins. Nu eram un fumător înrăit, dar, în clipa aceasta, mi-aş fi înfrânat pofta de mâncare cu nişte tutun. După-amiază, dorinţa de a fuma se transformă în obsesie. Am lovit cu pumnii în uşă. A durat un sfert de oră până când paznicul a deschis clapeta.
— Da?
— Aş vrea să cumpăr ţigări de la cantină.
— Aveţi bani?
— Mi-au fost confiscaţi după ce am fost arestat.

— Atunci, trebuie să scrieţi o cerere ca să vi-i preschimbe în cupoane.
— N-am creion.
— Puteţi să cumpăraţi unul de la cantină.
— Fără bani?

Stăpânindu-mi furia, m-am dat de lângă uşă. Clapeta se închise. Am băut nişte apă din căuşul palmei; hematomul se înnegrise.

Seara, m-au apucat frisoanele. Rana de la ochi începu să pulseze, mă temeam să nu fi fost afectat globul ocular. Am pipăit pansamentul, am dezlipit o margine şi am pipăit locul în care mă ustura. Chiar dacă nu se făcuse încă timpul de culcare, m-am înfăşurat în ambele pături şi am zăcut ore-n şir, tremurând. Ochiul sănătos cerceta tavanul celulei. Am zăbovit asupra fiecărei protuberanţe. Am învăţat pe de rost harta plafonului.

Stinseră lampa. Afară răsunară ultimii paşi, căruciorul cu mâncare trecu din nou mai departe. M-am ridicat şi am început să mă plimb pe întuneric. Pătratul luminos al ferestrei, şase paşi şi jumătate, uşa, şase paşi şi jumătate. După un timp, mi s-a părut că aud un ciocănit, dar, când m-am aruncat pe prici ca să aud mai bine, încetă. Am scos plăcuţa de identificare şi am bătut în perete. Patru, cinci, pauză. Unu, unu, pauză. Unu, doi. Henri nu-mi răspunse. Presiunea asupra ochiului rănit era mai mare în poziţie verticală. Am împins sacul cu paie lângă perete şi m-am sprijinit de el şezând. Îngheţam. Mi-am amintit de un delincvent mai bătrân care leşinase în timpul procedurii. Îl treziseră cu apă rece. Îi scoteau dinţii, se prăbuşea, îl udau iar, apoi îi dădeau şuturi în cap. Se târa pe gresie. Abia mai târziu şi-au dat seama că îi lezaseră urechea şi din cauza asta nu mai auzea întrebările. Când l-au scos de acolo, podeaua era plină de apă.

Dintr-o dată, n-am mai ştiut la ce mă gândisem. Îmi doream să fumez cu disperare. N-am reuşit să adorm până în zori. Mă durea spatele din cauza

poziţiei chircite; ochiul pulsa. Când şi când, mă scutura frigul. Când s-a luminat de ziuă, n-am mai ştiut de mine, slavă cerului.

Sirena mă trezi după câteva minute.

23

La apelul de dimineaţă, am cerut să fiu dus la un medic. M-au condus doi soldaţi din trupele de şoc. Ne-am deplasat pe un coridor lung. Dinspre celule, se auzeau zgomote, prizonierii vorbeau în franceză. Am trecut pe lângă o cameră cu trei fotolii înalte, pe perete atârnau maşinării conectate cu cabluri lungi: aici se rădeau capetele victimelor. Pe uşa de la capătul gangului era pictată o cruce roşie. Un soldat mă conduse înăuntru, celălalt aşteptă afară.

Doctorul purta halatul alb deasupra uniformei. Era acelaşi bărbat scund şi îndesat care-l tratase pe prizonierul asurzit. Fuma. Am inhalat fumul cu lăcomie. În încăpere se aflau numeroase cutii de inox, pline cu bucăţele de vată şi pansamente însângerate. Deasupra instrumentelor, un ziar franţuzesc. Pensete şi seringi, un cornet acustic demodat.

— Îl doare ochiul, îi spuse soldatul.

— Ia să vedem. Medicul aşeză ţigara pe marginea mesei şi scoase pansamentul. Ultima bucată o smulse, pur şi simplu. M-am chircit de durere; rupsese crusta formată.

Sunt prizonier şi am dreptul la un tratament adecvat, am gemut.Deloc impresionat, medicul luă ţigara şi trase un fum; cu cealaltă mână, îmi cercetă rana.

— Nu-i aşa de grav.

Încercam să stau nemişcat.

— Globul ocular e lezat?

— O să ştiu doar după ce se dezumflă hematomul ăsta. Se întinse şi mă examină de aproape. Între sprâncene, avea o aluniţă sub formă de lacrimă.

Am închis ochiul sănătos. Un voal luminos, şi faţa celuilalt era doar o schemă. Respiraţia lui mirosea a tutun.
— Peste câteva zile, mă uit din nou. Umezi o bucată de vată cu un lichid maro şi tamponă rana. Am tras aer printre dinţi, era să vomit. Am auzit vocea medicului de undeva departe.
— Nu mai faceţi faţa asta. Aţi reacţionat de parcă v-aş fi amputat piciorul.

Intenţia mea de a mă ţine tare în faţa durerii s-a evaporat. Comportamentul meu neajutorat mă alarmă.
— Aveţi cumva o ţigară şi pentru mine? am întrebat, în timp ce doctorul îmi fixă un pansament nou. Un scurt schimb de priviri între el şi soldat.
— Serviţi-vă. Pachetul e aproape gol.

Luminozitatea îmi dispăru din nou din faţa ochilor.

Abia aşteptam să ajung în celulă. În faţa uşii, am cerut un foc de la soldatul care mă însoţise. Peste câteva secunde, m-am aşezat pe prici şi am fumat cu capul dat pe spate. Am savurat sfârâitul încet al tabacului, am ţinut mult fumul în piept. Senzaţia plăcută de ameţeală a durat până la amiază. De data aceasta, căruciorul cu mâncarea se opri şi pentru mine; supă de linte şi o felie mare de pâine. Am sorbit cu lăcomie. După ce-am mâncat, mi-am reluat plimbarea. Durerea se ameliorase.

Soarele răsărea când m-au scos din celulă. Judecând după expresia posacă şi ceremonioasă a soldaţilor, am ghicit unde mă duceau. Uşile grele se deschiseră; am trecut de „coafor" şi de camera medicului şi am coborât nişte scări lungi. Marmura de aici nu era atât de luxoasă ca în aripa din faţă. Am păşit pentru prima oară în curtea spre care obişnuiam să privesc zilnic. Am trecut peste dale de piatră îngheţate, mersul meu se adaptă repede la ritmul obişnuit. Am descoperit coliba din grădină. Aici o fi păstrând oare ologul uneltele pentru

tunsul peluzei? Am intrat din nou în clădire printr-o poartă de fier.

Coridorul îngust n-avea ferestre şi se termină într-o cameră puternic iluminată. Mi s-a ordonat să aştept. Soldaţii părăsiră încăperea pe acolo pe unde veniseră. Pe partea cealaltă mai era o uşă. Asta e, mi-am spus. Cel care trece pe aici a nimerit fix în inima acestui loc numit Rue des Saussaies.

Trebuie să fi trecut cel puţin o oră până când au venit. Doi comandanţi, îi cunoşteam pe amândoi. Se postară în stânga şi-n dreapta camerei. M-am ridicat şi m-am dus drept în locul din mijlocul lor. N-am intrat niciodată din partea aceasta în birou. Mesele fuseseră aranjate în aşa fel încât prizonierul să se simtă prins ca într-un cleşte. În spate, o uşă îngustă, de trecere, prin care intram zilnic cu Leibold. Un colonel în uniformă stătea pe locul care nu de mult timp îmi aparţinuse. Avea pielea netedă, era trecut de prima tinereţe. Stătea cu ochii aţintiţi asupra hârtiilor din faţa lui.

Locotenentul ridică privirea din dosar. L-am recunoscut imediat; era cel cu râsul schimonosit. Băusem şnaps împreună în Turachevsky.

— Primiţi îngrijire medicală adecvată pentru rana dumneavoastră? întrebă. Nimic din comportamentul său nu indica o eventuală recunoaştere.

Am dat din cap şi m-am aşezat pe singurul scaun liber. O privire dură din partea lui mă făcu însă să mă ridic imediat.

— Deci sunteţi în stare să-mi răspundeţi Ja câteva întrebări. Abia acum îmi indică locul liber, ne aşezarăm în acelaşi timp. Colonelul apucă imediat creionul.

— Cum se mai simte domnul căpitan Leibold? am întrebat şi am şi regretat în clipa următoare. Eram arestat pe motiv de înaltă trădare, în faţa mea se afla un ofiţer, încercând să mă dau drept membru al familiei, creasem exact efectul contrar.

— De când furnizaţi informaţii inamicului? întrebă locotenentul pe un ton neschimbat.

Deschise mapa.

— Daţi-ne numele oamenilor dumneavoastră de legătură şi numiţi activităţile pe care le plănuiesc în viitor.

Cel care răspundea la cele trei întrebări din oficiu era scutit de ce era mai rău. Noaptea trecută, mi-a trecut prin minte o propoziţie: *N-ai cum să mărturiseşti o minciună.* Nu ştiu unde o citisem. Sub lampa strălucitoare, faţă-n faţă cu locotenentul şi cu comandanţii în aşteptare, am răspuns:

— N-am dezvăluit niciodată informaţii interne. Nu există oameni de legătură; de aceea, nu deţin informaţii despre activităţile acestora.

Locotenentul dădu din cap, de parcă s-ar fi aşteptat la acest răspuns.

— Avem martori care spun că v-au văzut în haine de civil. De ce v-aţi dat drept francez?

Singura care m-ar fi putut trăda era Rieleck-Sostmann. O fi stând în camera de alături, trăgând cu urechea, aşteptând să răsune primul urlet? Oare purta costumul gri, care-i acoperea cast genunchii? O fi ales o coafură diferită?

— Cine susţine asta? am întrebat.

— V-aţi afişat în public în haine de civil? Da sau nu? repetă.

N-am spus nimic.

Se ridică.

— Insubordonare şi fraternizare cu inamicul! Ridică pumnul, dar era doar un gest studiat. În clipa următoare o să lovească în masă. Am sesizat o mişcare abia perceptibilă a unui comandant. Tipul — cum îl chema, Franz? — îşi pierduse răbdarea. Cu francezii nu exista un preludiu aşa de lung.

— Cu cine aţi intrat în contact? Pumnul locotenentului se izbi de blatul mesei.

— Cu nimeni. Sunt caporal al *Wehrmacht-ului* şi am...

L-am văzut când a dat din cap. Am încasat prima lovitură aproape instantaneu. Am avut senzaţia că mi-a despicat ţeasta. Am zburat de pe scaun, preţ de câteva clipe am văzut doar alb în faţa ochilor. M-au lovit o singură dată. Când am ridicat în sfârşit privirea, l-am zărit pe locotenent cu o hârtie în mână.

— Ştim cine sunt vinovaţii, spuse. Gerard Joffo, Chantal Joffo, Theodore Benoît, Gustave Thierisson. Aţi avut contact cu infractorii ăştia?

— Cunosc doar... doi dintre ei, am răspuns chinuit.

— Aţi avut contact cu ei! strigă locotenentul.

— Gustave Thierisson e frizer. M-am tuns la el.

Locotenentul se apropie, carâmbii cizmelor lui păreau să se înalţe în faţa mea.

— Vreţi să ne convingeţi că aţi îmbrăcat uniforma Imperiului, v-aţi deghizat în francez, v-aţi întâlnit cu conducătorul unei organizaţii de infractori fără să dezvăluiţi vreo informaţie secretă la care aţi avut acces datorită poziţiei dumneavoastră privilegiate?

— Da, exact asta susţin.

Mă aşteptam să continuie cu bătaia.

— Unde sunt oamenii ăştia acum? a preferat să întrebe şi s-a întors la birou.

Îndrăzneam să sper că nu-i prinseseră pe Chantal şi pe tatăl ei. Aveau să mă cruţe atâta timp cât presupuneau că ştiu unde se află.

— Nu sunt sigur, m-am exprimat precaut.

— Ce înseamnă asta?

— Cred c-au plecat din Paris.

— Unde?

— Nu cunosc locul exact.

Locotenentul aşteptă ca secretarul să termine de scris.

— De când ştiaţi de atentatul din barul de noapte Turachevsky? Rosti numele atât de formal, de parcă n-ar fi fost niciodată în bordelul ăla.

— M-am gândit mai bine. Dacă Rieleck-Sostmann le povestise despre viaţa mea dedublată, atunci mă

suspectau cu siguranţă de complicitate în atentatul cu bombă. Ce poveste grotescă: un soldat german s-a lăsat sedus de frumoasa luptătoare din Rezistenţă şi a fost prostit să-şi omoare propriii camarazi. Faptele erau cu mult mai prozaice. Ştiam că Chantal făcea parte din *Resistance.* Ar fi trebuit s-o denunţ. În loc să fac asta, i-am avertizat pe oamenii ei în legătură cu atacul trupei de şoc. Eram vinovat, conform prevederilor forţelor de ocupaţie.Credeţi c-aş fi mers în Turachevsky dac-aş fi ştiut de atentat? i-am răspuns. În plus, am fost rănit şi eu în timpul detonării.

Faţa locotenentului se împietri.

— Au murit trei ofiţeri SS de rang înalt şi şapte civili. Doi ofiţeri sunt internaţi cu răni grave în spitalul militar! iar caporalul Roth scapă cu o zgârietură la ochi! De-aş avea eu norocul ăsta! Se aplecă peste masă. Aţi ştiut de la început! Aţi colaborat la întocmirea şi la desfăşurarea planului! Mărturisiţi odată!

Comandanţii se apropiară.

— L-am avertizat pe domnul căpitan Leibold în timp util, ca să...

Mă dădusem de gol. Cum l-aş fi putut avertiza pe Leibold în legătură cu ceva despre care se presupunea că nu ştiu nimic? Simţeam că bărbaţii din spatele meu aveau să înceapă în orice moment. În acelaşi timp însă, mi-am dat seama că nu puteam să-i spun nimic locotenentului! Chiar nu ştiam unde se afla Chantal şi grupul ei. De undeva de departe, am realizat că n-aveam cum să evit ceea ce mă aştepta. M-au năpădit imaginile cu procedurile la care asistasem. Cazanele în care unii chiar s-au înecat, membrele rupte. Privarea de somn, care-i transforma chiar şi pe cei mai puternici şi mai reţinuţi în epave care ajungeau să se bâlbâie şi să facă pe ei. Bărbaţi care, în starea susţinută de semicomă, ar fi dat orice ca să poată dormi.

Frica mă ţintui pe loc şi mă transformă într-un mort. În timp ce m-au luat pe sus şi m-au ridicat în picioare, am încercat să-mi stăpânesc senzaţia de rău. M-am chircit şi am vomitat pe burta comandantului; acesta mă înjură. În clipa următoare, mă nimeriră şi primele lovituri.

24

M-am trezit într-o stare în care nu exista nimic în afara fricii de alte lovituri. Nu eram deloc pregătit pentru asta, erau doar vorbe naive pe care mă bizuiam; pentru durere, nu te puteai antrena. Fiecare răsucire pe prici îmi provoca dureri nemaivăzute. Încercam să evit orice mişcare, dar să stau în aceeaşi poziţie era la fel de rău. Am pipăit locurile în care mă ustura cel mai tare, am atins umflăturile ca nişte nuci. Nu-mi găseam nasul, ochiul rănit era şi mai umflat ca înainte. Am încercat să deschid gura, dar m-am cutremurat de durere; cred că-mi rupseseră maxilarul. Văzusem delincvenţi care fuseseră scoşi din sala de interogatoriu în starea asta; partea inferioară a feţei, maxilarul şi buzele nu mai colaborau. Am încercat să-mi imaginez cum arată faţa mea, dar m-am cufundat într-un somn febril.

Durerile noi m-au trezit însă; doctorul se afla în celulă. Nu vedeam ce face. Îmi puse membrele la loc şi mi le bandajă. Am urlat, dar aceea nu era vocea mea. Mormăi ceva cum c-ar trebui să mă adun, îşi încheie treaba şi ieşi. Mai târziu, mult mai târziu, am găsit supă şi apă lângă prici. Am băut. A curs pe la colţurile gurii, a picuratpe jos. N-am amestecat supa. Am ascultat temător paşii care se apropiau, m-am culcat uşurat la loc când s-au îndepărtat. În fazele în care eram conştient, am auzit un ciocănit de undeva de departe. Oare Henri voia să vorbească cu mine? Nu aveam putere să răspund, nu reuşeam să mă concentrez pe descifrarea alfabetului.

Două zile, poate chiar mai mult, m-au lăsat în pace. Deşi nu mă atingeam de supă, nu-mi era foame. Într-o noapte am vomitat apa pe care o băusem. Aşteptam un semn din partea lui Henri. Mi-am îndesat geaca sub umeri, ca să stau cu capul lipit de perete. Am stat şi-am ascultat ore-n şir, încurcat într-o învălmăşeală de gânduri şi închipuiri.

Mi-am imaginat-o pe maică-mea, o femeie foarte severă, părea mai bătrână decât era. Fratele meu îmi povestea că-l convinsese să studieze medicina printr-o procedură sumară; era nevoie urgentă de medici. Îl adusese şi pe învăţătorul nostru comun, amândoi aveau barbă. Unul din ei îmi arătă broşa de aur pe care-o primiseră de la Maiestatea Sa.

— Tata are o slăbiciune pentru împărat, spuse Chantal.

Stătea pe ţeava hidrantului de pe colţ şi purta rochia

care-mi plăcea cel mai mult. Petele roşii îi acopereau picioarele goale până la genunchi. Netezi materialul dintre coapse. Ce subţire era în talie. Rochia n-avea decolteul adânc, dar venea strâns pe piept.

— Care împărat? am încercat să mă ridic.

Napoleon. Cu doi paşi legănaţi ajunsese lângă prici şi se aşeză în golul de lângă genunchii mei. Papa nu e monarhist. Are o afinitate pentru lucrurile ceremonioase. Se apleacă peste şoldul meu şi se sprijini pe coate. Înainte de război, se împotrivea oricărei forme de rebeliune.Blestema frontul popular şi spunea că ideile lor vor distruge Franţa.

Mi-am pus mâna cu grijă pe pulpa lui Chantal.

— Pe-atunci, aveam încă părul scurt, zâmbi. Papa şi Bertrand obişnuiau să stea seara în depozitul de cărţi.

— Cel cu părul alb şi cu ziarul?

Dădu din cap.

— În acest răstimp, Gustave şi eu stăteam afară în magazin şi citeam. Din când în când, tata ieşea să ne verifice să nu facem, chipurile, vreo prostie cu cărţile. De fapt îşi mai lua o sticlă de vin roşu. Bertrand era un adept înfocat al coaliţiei. Într-un loc ascuns de sub chiuvetă, ascunsese un revolver, unul de calibru mic, şi o puşcă. În ziua în care va trebui să ieşim în stradă, n-o să stau deloc pe gânduri**,** îi spuse lui Papa.

Degetele mele înregistrau căldura emisă de Chantal, mişcările abia sesizabile pe care le făcea cu pulpa în timp ce vorbea. Mi-ar fi plăcut să-mi strecor mâna între picioarele ei.

— Papa obişnuia să spună că oamenii care protestau în faţa Bastiliei ar fi făcut mai bine dac-ar fi ieşit la plimbare cu familia. Râse când îşi aduse aminte. Odată, am tras cu urechea la o ceartă dintre Bertrand şi Papa, Tata se enervase atât de tare, încât, în imaginaţia lui, se postase în spatele unei mitraliere şi-l aranjase pe conducătorul revoluţionarilor. Îi numea străini şi evrei. Profund jignit că fusese aruncat în aceeaşi oală cu evreii, Bertrand părăsise librăria.

Un ciocănit. Pauză, acum trei. Două pulsaţii, trei. Pauză. În timp ce mă gândeam la literele C şi H, Chantal se ridicase de lângă mine. Henri continuă. Pierdusem şirul literelor. Am auzit un L, poate şi un P, nu avea niciun sens. Având în vedere că nu-i răspunsesem, speram c-o s-o ia de la capăt. Chantal dispăru între ţeava de încălzire şi fereastră. Cu chiu, cu vai, am reuşit să mă întorc pe o parte, am scos insigna şi am încercat să bat cuvântul ÎNCET. Oi fi folosit cifrele corecte? Henri ciocăni acum foarte grăbit, părea că vrea să-mi comunice ceva important. Dar degeaba îmi lipeam urechea de perete, nu înţelegeam nimic. M-am dat bătut, m-am culcat la loc. Ciocănitul se opri. Am adormit, apoi m-am trezit din nou. Pătratul ferestrei se întunecase de tot.

În dimineaţa care a urmat, uşa celulei s-a deschis altfel decât de obicei. Nu s-au auzit paşii târşâiţi ai paznicului care-mi aşeza bolul cu supă şi apa lângă prici. Dinspre coridor se auzeau tocurile cuiva. Apoi linişte, bărbaţii se opriră brusc.

Discret, ca o imagine distorsionată dintr-o oglindă, Leibold păşi în celulă. Au trecut câteva secunde înainte să înţeleg că nu-l visam, că se afla în faţa mea cu adevărat. Deşi avea spatele bandajat, purta o uniformă neagră. Haina o atârnase peste umăr; gluga îi acoperea rana de la cap. În secundele în care-l cercetam, am simţit în sinea mea că se petrece o mare schimbare. Leibold e cel care mă va salva, mi-am zis. Doar Leibold mă poate ajuta. Venise să-mi dezlege soarta.

Uşa se închise după el. Stătea cu buzele strânse.

— V-aţi fi putut pune la adăpost, spuse pe un ton scăzut. Se apropie încă un pas, faţa i se întristă. M-am gândit la cum trebuia să arăt. Tânărul cu care-i plăcea să stea lângă fereastră — mă desfiguraseră propriii Iul oameni. Voiam să spun ceva, dar am scos doar un sunet răguşit.

— De ce-aţi rămas? Se aplecă peste mine. Aţi fi putut pleca înainte să explodeze bomba.

— N-am — ştiut — c-o să — explodeze, am murmurat şi m-am uitat la el, nefiind sigur că m-a auzit.

— O secundă dacă mai stăteaţi şi v-ar fi spulberat şi pe dumneavoastră. Îşi scutură capul gânditor. Cei de sus sunt de aceeaşi părere: că sunteţi un trădător. Sunteţi conştient de asta?

Datul din cap îmi provoca dureri.

— Nu sunt un trădător, am izbucnit. Durerea mă săgetă din nou în nasul umflat, ceva umed se scurse pe obrajii mei.

— Nu înţeleg de ce continuaţi, spuse. Doar cunoaşteţi procedura.

Am înghiţit şi am tăcut.

— Nu vă foloseşte la nimic. Spuneţi-ne tot ce trebuie să ştim. O să vă meargă mai bine. Vă dau

cuvântul meu. Privirea lui n-a fost niciodată atât de plină de căldură.
— Mă împuşcaţi oricum, am şoptit.
— Da, o să vă-mpuşcăm. Dar o să se-ntâmple foarte repede.
— De ce nu m-aţi trimis pe front?
— Nu eu decid ce se întâmplă cu dumneavoastră. Aproape inconştient de gestul său, Leibold îşi pipăi spatele în locul în care era pansat. Aici e mai mare nevoie de dumneavoastră. Trebuie să aflăm unde se află femeia aia şi tatăl ei, spuse obosit.
— Când vreţi să mă-mpuşcaţi? Coatele-mi tremurau.
— Când nici nu vă aşteptaţi. Mă privi cu ochi trişti. Apropo, azi e Crăciunul, spuse. Seara camaraderiei. Păcat că nu puteţi participa.

Soldatul stătu ţeapăn în timp ce Leibold trecu pe lângă el. Scârţâitul gol al uşii. Am încercat să-mi imaginez cum sărbătoreau Crăciunul.

25

A doua zi, m-au dus la medic. Îmi examină fără chef maxilarul rupt. Falca fusese crăpată urât, aşa că îmi montă o bucată de sârmă în locul respectiv. Bărbatul de vârsta a doua îmi umbla în gură cu indiferenţa unui mecanic. Doar barbişonul i se mişca în sus şi-n jos. Soldaţii mă ţinură. Mă întrebam dacă operaţia fusese executată la comanda lui Leibold. Era un om cu simţul proporţiilor; poată că-l deranjase faţa mea deformată. La sfârşit, medicul numără zece pastile într-o cutiuţă din tablă.
— Pentru durere, mârâi de parcă n-ar fi înţeles de ce trebuia să fiu scutit de dureri.

Când m-am ridicat din scaunul doctorului, genunchii îmi cedară. Doi soldaţi mă târâră până afară. M-au dus cu două uşi mai încolo, la frizer. Francezul era şi mai morocănos decât medicul. Barba lui impresionantă creştea de la bărbie în jos,

pe gât, apoi se amesteca cu părul de pe piept. Mă aşezară cu brutalitate pe scaun; bărbatul îşi luă în primire maşinăria monstruoasă. Cablul se legăna înaintea mea. Motorul cârâia şi scuipa, dar bărbosul nu se oprea din lucru. Micile cruste de pe cap, care începuseră să se vindece, fuseseră smulse din nou. Francezul râcâi totul în calea sa. M-am cutremurat şi m-am ferit.

— Ce mai dramatizează, îi spuse un soldat colegului său.

În dreapta şi stânga, zburau smocuri de păr. Oglindă nu exista. Curios şi în acelaşi timp speriat, mi-ar fi plăcut să văd paguba produsă. În faţa mea atârna o creangă de brad împodobită cu beteală. După ce frizerul termină cu partea mai puţin fină, soldatul mă lăsă singur şi ieşi să fumeze pe coridor. Frizerul luă un briceag mai ascuţit şi începu să-mi cureţe gâtul şi ceafa, îmi trase chiar şi gulerul într-o parte. În acelaşi timp, am simţit că-mi strecoară ceva foşnitor în cămaşă. Obiectul alunecă în spate şi se opri undeva între omoplaţi. Dintr-o dată, durerea dispăru; acum mă concentram doar pe chestia de pe spatele meu. Frizerul monstruos stătea în spatele meu, aşa că nu-mi vedea faţa; nici n-am încercat să mă întorc. Puţin mai târziu, îşi termină treaba şi curăţă lama şi maşina de tuns, în timp ce pe mine mă conduceau deja afară. Privirile ni se întâlniră pentru o secundă.

Întors în celulă, am mai aşteptat zece minute. Apoi m-am descheiat la haină şi cămaşă, mi-am atins spatele şi obiectul căzu. Era o bucăţică de hârtie împăturită de câteva ori. Am netezit-o cu degete tremurânde. Doar trei rânduri.

Ştim unde eşti.

Răspunde-i lui Henri.

El te poate ajuta.

Semnătura consta din două litere. C.J.

M-am aşezat istovit pe prici. Bileţelul zăcea în poala mea; l-am recitit de zeci de ori. După câteva

minute de uluire, am ridicat privirea spre unghiul în care dispăruseChantal. Nu mă îndoisem nicio clipă că iniţialele *C.J.* veneau de la *Chantal Joffo.*

În clipa aceea, zidul nepăsării ursuze pe care-l ridicasem zilele astea în jurul meu se prăbuşi. M-am aşezat pe sacul cu paie şi am plâns. Sârma din maxilar îmi provoca dureri; am deschis gura plângând în hohote.

Chiar dacă eram nerăbdător să reiau contactul cu Henri, am lăsat să treacă mai multe ore. M-am gândit la întrebările pe care voiam să le pun, am încercat să formulez cât se poate de precis. Apoi mi-am aranjat micul birou de emisie pe prici. Dat fiind că nu aveam nici creion, nici hârtie, am scos un cui ruginit din perete ca să pot scrijeli, în caz de nevoie, un mesaj. Am încercat tocul cizmei ca instrument pentru ciocănit. Am testat paharul şi bolul din tablă, dar nu eram deloc mulţumit. În cele din urmă, am apelat tot la plăcuţa de identificare: era mică şi avea marginile ascuţite.

Am început. Doi, trei. Unu, cinci. Trei, patru. La început, a mers mai greu. Apoi am căpătat dexteritate. Literele se transformară automat în cifre şi bătăi; nici nu mai număram, formam cuvinte întregi fără să mă opresc.

Nu se auzea nimic. Poate că Henri nu mai era în celulă; unii prizonieri lucrau în cantină şi făceau curat. Sau o fi adormit. Pentru prima oară, încercam să mi-l imaginez. Mic şi musculos, cu pantaloni groşi şi cu o cămaşă care fusese albă înainte să fie arestat. În versiunea mea, purta chipiu şi fuma tutun negru, franţuzesc. Am zâmbit. Zugrăvisem portretul unui francez tipic.

Am continuat să bat în perete. Am făcut asta toată după-amiaza, mă ridicam din când în când, am tras cu ochiul la vizor. Henri nu dădea niciun semn de viaţă. Primisem prea târziu mesajul lui Chantal? Fusese transferat sau ucis? Am renunţat cu puţin înainte de vremea mesei. Am atârnat plăcuţa de identificare de gât şi m-am întins pe

prici. Mi-am propus să continui noaptea, chiar dacă era mai periculos fiindcă bătăile se auzeau mai uşor în clădirea cuprinsă de tăcere. În rest, trecerea căruciorului cu mâncare era punctul culminant al zilei. Şi fiindcă de data aceasta se opri şi-n faţa uşii mele, am luat castronul plin fără să mă uit ce conţine. Am sorbit şezând, simţind căldura din stomac; gândurile îmi colindau aiurea. Nu era cam deplasat să mă bazez pe ajutorul unui prizonier? Din clipa în care Leibold avea să-şi dea seama că nu ştiam unde se află Chantal, trebuia să mă aştept din clipă-n clipă la momentul execuţiei. Şi, cu toate acestea, mi se părea că tot ce se întâmplă are o anumită logică. M-am împotmolit în mii de speculaţii şi dorinţe. Într-o stare de semireverie, mi-am imaginat scena aventuroasă a salvării mele din Rue des Saussaies. Luptători ai Rezistenţei franceze salvând un soldat german! într-o astfel de clădire veche, era imposibil să nu existe treceri şi subsoluri secrete, nedescoperite de cei din SS. Evadare noaptea, pe o vreme ceţoasă, plecare din Paris, revedere cu Chantal. Ne-am întâlni din nou undeva la ţară, înconjuraţi de copaci înfloriţi, dinspre casă s-ar ridica un fum alb, pe păşune ar paşte cai.

Am aşezat bolul gol lângă mine, m-am sprijinit de perete şi am zâmbit. Durerea din maxilar mi-a atras atenţia că sârma nu era potrivită pentru râs. M-am trezit că sunt scuturat; trebuie să fi fost miezul nopţii. În celulă era întuneric, se vedea doar fasciculul luminos al unei lanterne aţintite spre faţa mea. Nişte mâini mă traseră în sus. N-am apucat să mă încalţ. Am fost târât mai departe, m-am împleticit în ciorapi pe hol, prin toate coridoarele, pe scări în jos, prin curtea îngheţată. Pietrele îmi împungeau tălpile, dar am fost îmbrâncit să merg mai departe. O privire scurtă spre fereastra lângă care obişnuiam să stau cu Leibold. O să mă ajute, mi-am spus, Leibold e singurul care o poate face.

Comandanţii, scribul, totul era la fel. Eram aproape inconştient, dormisem adânc cum n-o mai făcusem de mult. M-am bălăbănit până la scaun. O îmbrâncitură în piept îmi dădu de înţeles că nu mi se permitea să mă aşez. Leibold intră prin uşa intermediară. Am respirat uşurat. Purta haina uniformei peste bandaje, se aşeză ţinându-şi spatele exagerat de drept.

— Chantal Joffo se află în apropiere de Metz, nu-i aşa? Leibold vorbi liniştit, pe un ton absent.

— Metz? Chantal nu-mi spusese nimic despre Metz.

— Chantal Joffo se află în apropiere de Metz? repetă.

O fi vorbit Henri? L-am dat de gol prin ciocăniturile

mele?

— Nu ştiu, am răspuns amorţit.

Leibold a repetat întrebarea de mai multe ori. Încercam să-mi dau seama dacă nu vrea să-mi transmită ceva. Ochii lui nu dezvăluiau nimic.

— Nu ştiu nimic despre o plecare la Metz, am spus.

Dădu din cap, de parcă s-ar fi aşteptat la acest răspuns. Comandanţii nu săriră însă pe mine. Într-un final, Leibold luă receptorul şi începu să vorbească la telefon, între timp, a dat din cap să fiu dus afară. În sala pustie din faţa camerei de audieri, nu se mai întâmplă nimic. Am vrut să mă aşez, dar mi s-a ordonat să stau cu faţa la perete. Cei doi rămaseră în cameră. Se aşezară în dreapta şi-n stânga mea şi îşi aprinseră o ţigară. Am stat cu mâinile pe dunga pantalonilor. Au trecut câteva minute, am continuat să aştept. Trebuie să fi trecut cam o oră până când am realizat ce se întâmpla. Interogatoriul nu avea să fie reluat. Statul acolo era ceea ce trebuia să fac. Până la indicaţiile următoare.

Din discuţia cu Leibold mi-am dat seama că găsiseră metoda potrivită din întâmplare. Un

comandant chemase la audienţă un delincvent mai în vârstă, dar uită de el după scurt timp. Şi fiindcă subordonaţii lui nu primiseră alte indicaţii, îl lăsară pe bărbat în faţa biroului locotenentului care, între timp, plecase acasă. Prizonierul a stat acolo toată după-amiaza şi noaptea care a urmat; dimineaţa s-a prăbuşit, pierzându-şi cunoştinţa. Nu fusese decât un caz de neglijenţă, destul însă ca să le dea idei. După mai multe nopţi nedormite, cei anchetaţi dezvăluiau informaţii pe care bătăuşii nu reuşeau să le scoată din ei. În lumina stridentă a sălii de interogaţii, capul le cădea pe piept, dar erau imediat treziţi prin pumni sau găleţi cu apă rece. Se prăbuşeau şi mărturiseau până la urmă tot, doar ca să poată dormi.

Stăteam în încăperea iluminată. Comandanţii se schimbau unii pe alţii la intervale neregulate. Nicio clipă nu mă lăsau nesupravegheat. Situaţia deveni insuportabilă mai devreme decât m-aş fi aşteptat. Statul în picioare pentru mai mult timp îmi era cunoscut din timpul exerciţiilor militare, doar că acolo puteam să estimez durata. Interminabilitatea era cea care făcea procedura asta atât de insidioasă. M-am gândit să mă las moale şi să simulez un leşin. Dar frica de loviturile care aveau să mă trezească era mai mare. Am încercat diferite trucuri ca să păcălesc timpul. Am numărat de la unu la o sută şi am transferat toată greutatea pe piciorul drept. După încă o sută, am trecut la cel stâng. După ce am repetat asta pentru a zecea oară, mi-am dat seama că sângele din picioare nu-mi mai circula normal şi c-ar fi fost indicat să-mî las greutatea pe ambele.

Am continuat să număr, fără vreun motiv anume. Omoplaţii, umerii începeau să mă doară. Voiam să-mi sprijin mâinile pe şolduri. Comandantul ţipă la mine, aşa că le-am întins din nou pe lângă dunga pantalonilor. În capul meu se făcu lumină, apoi se întunecă tot mai mult. Peretele din faţa mea se destrămă, apoi reapăru

anormal de clar. Am început să trasez o hartă imaginară pe tencuiala scorojită. Descopeream ţări şi strâmtori, munţi pe care-i coloram în cap. N-am reuşit să mă concentrez însă mai mult de un minut. Corpul nu mai colabora, iritat, îşi făcu simţită prezenţa. Am adormit, am ridicat capul, acesta cădea din nou. Un strigăt. Am făcut ochii mari, simţeam că-mi tremură maxilarul. Sârma din bărbie. Peretele dispăru, aveam impresia că mă holbez în continuare la el, dar că-l visez. Pleoapele se lăsară, m-am aplecat înainte.

Două braţe mă ridicară brutal, am încasat pumni în rinichi, în coaste. Am tuşit, mi s-a dat drumul. M-am ridicat singur în picioare. Pe moment, am avut senzaţia că loviturile m-au înviorat. Dar senzaţia asta nu dură prea mult. M-am împleticit, m-am adunat şi mi-am reluat poziţia iniţială.

Procedura se repetă de mai multe ori şi mă aruncă într-o stare de disperare vecină cu inconştienţa. Ochii mi se închideau din instinct, dar restul voinţei mele mă obliga să rămân treaz. Tremuram şi transpiram în acelaşi timp. Hainele păreau prea strâmte, credeam c-or să plesnească în clipa următoare. Aveam impresia că mi se umflă picioarele, da, tot corpul mi se prelingea în picioarele care nu voiau să mă mai poarte. Lumina de deasupra mea se învârtea. Camera se lărgi, apoi se micşoră până când tavanul se lăsă pe umerii mei. Loviturile îmi dădeau de înţeles că adormisem iar. Când mi-am ridicat capul din nou, am zărit-o pe Chantal stând lângă mine.

— Gustave a fost printre primii retraşi de pe linia Maginot, spuse.

— Chantal, am şoptit.

— Gura! ne întrerupse comandantul.

I-am făcut semn că nu aveam voie să vorbesc.

— Gustave mi-a sais că soldaţii mai bătrâni exageraseră în legătură cu războiul ăsta, faţă de celălalt — şi că acum se plictiseau din cauza

monotoniei. Germanii n-au mai atacat de luni întregi.

Chantal ridică piciorul şi îşi sprijini tocul de perete. Fusta se ridică peste genunchi. O invidiam că poate să se sprijine în voie.

— Ca să mai alunge plictiseala, se distrau cu spectacole de dans şi de teatru. La un moment dat, le-a cântat chiar şi Maurice Chevalier.

Am tresărit. Am ridicat capul atât de încet, încât comandanţii n-au observat nimic.

— Chevalier? doar am mişcat buzele.

Chantal dădu din cap.

— A cântat pentru ei. Ştii cât de mult au aşteptat germanii cu atacul?

— Până-n aprilie, am şoptit. În aprilie s-a dictat ofensiva. Sârma îmi provoca dureri când râdeam.

— Tipului îi vine să râdă! strigă un comandant.

I-am auzit ridicându-se. Am încordat umerii.

Maurice Chevalier, am chicotit.Uşa se deschise, sosiseră cei din schimbul doi. În cele câteva secunde cât a durat transferul, m-am întors spre Chantal.

— Ştii cântecul despre fata din aprilie? am întrebat.

Un picior în căuşul din genunchi. M-am prăbuşit sub ploaia de lovituri. Când am ridicat capul, fereastra din spatele bărbaţilor se luminase. Am mişcat limba în gură, am scos un sunet bârâit. Mi s-a părut c-am spus ceva. Mă târâră în camera de alături. Leibold stătea la birou şi amesteca într-o ceaşcă de cafea.

26

M-am trezit. Dormisem măcar? Ca după o transă, m-am întins pe prici, capul îmi era o insectă leneşă. De cât timp stăteam aşa? Era aceeaşi zi sau trecuse deja? De ce m-au lăsat să dorm?! Trebuie să fi mărturisit ceva. Mă chinuiam să-mi amintesc

dacă ştiam ceva despre care nu-mi dădeam seama nici eu.

M-am ridicat în capul oaselor cu chiu, cu vai. Soarele se ascunsese în spatele clădirii, trebuie să fi fost după-amiază. Mă străduiam să gândesc limpede. Dacă le dezvăluisem ceva important, nu mai aveau nevoie de mine şi urma să mă împuşte cât de curând. Dacă sperau să le dau şi alte informaţii, nu-mi era clar de ce mă lăsaseră să dorm. N-aveam prea mult timp la dispoziţie. Mi-am amintit de bileţel — şi de Henri. Am scos plăcuţa de identificare şi am început să bat în perete. De trei ori, pauză, apoi din nou de trei ori. La scurt timp, sosi şi răspunsul. Henri mă asculta.

CONFESIUNE, am semnalizat. CE ŞTIU EU? — CHANTAL?

O fi reuşit să-şi dea seama în ce situaţie mă aflam din întrebările astea? Henri o cunoştea personal pe Chantal, sau fusese informat de o altă celulă? Din capul meu dis-păruseră dintr-odată stereotipiile despre francezi. Acum, Henri se transformase într-un băiat uns cu toate alifiile, care avea contacte peste tot şi care-şi urmărea doar propriile interese. Dar se destrămă şi imaginea asta şi, în timp ce aşteptam să-mi răspundă, Henri continua să se transforme. Îl vedeam stând pe ţeava de gaz, purta o uniformă neagră şi-şi nota tot ce-i transmiteam. El şi Leibold plănuiau următoarele etape ale interogatoriului. M-am îndepărtat de lângă perete terifiat. M-am liniştit însă când mi-am dat seama că nu eram atât de important încât să se organizeze tot acest circ în jurul meu: semne subtile prin ciocănituri, mesaje transmise prin bărbierul închisorii; asta era prea complicat chiar şi pentru SS. Puteau să afle tot ce voiau şi prin metodele obişnuite.

De dincolo sosiră următoarele mesaje. MÂINE. AUDIERE SEARA. BARACA DIN GRĂDINĂ. Apoi nu se mai auzi nimic.

Mă năpădi un şir lung de gânduri. Chantal făcea parte din Rezistenţă. Organizarea din *Resistance* devenise mai rafinată în ultimul timp. Existau civili francezi angajaţi în Rue des Saussaies; lucrau la cazanul de încălzire sau făceau curat în toalete. Ştia oare careva dintre ei cum se scoteau prizonierii pe furiş din închisoare? Dar de ce tocmai pe mine? Cu ce eram eu mai deosebit? Sute de prizonieri soseau aici în fiecare zi. Pe unii îi împuşcau fără prea multe formalităţi. Speranţa că s-ar fi purtat cu mine altfel decât o cerea statutul meu părea cam naivă. Cu toate că-mi venea să mai pun nişte întrebări, am pus plăcuţa de identificare la loc. Henri trebuie să fi avut motivele lui pentru care a fost atât de concis. *Mâine. Audiere seara. Baraca din grădină.*

Aşteptam cu nerăbdare zgomotele specifice care precedau cina; oprirea căruciorului în faţa celulelor vecinilor mei. Când clapeta s-a deschis şi mi-am întins bolul, am cerut o porţie dublă. Voiam să fiu în puteri pentru ziua următoare. Bătrânul paznic se încruntă, dar scufundă încă odată polonicul. Am tras înapoi cu grijă farfuria plină ochi. Am sorbit încet, încercând să ghicesc ingredientele, Mazăre, terci, câteva bucăţi de came de vită. Mâneam de parcă n-aş fi avut dinţi.

Următorul lucru era să mă ocup de rana de la ochi. În timpul bătăilor, am încercat s-o protejez pe cât am putut. Am scos bandajul cu grijă, am pipăit locul respectiv, am simţit coaja cicatrizată şi o umflătură umedă, care putea fl cu puroi. Am rotit ambii ochi, cel din stânga era însă în continuare înceţoşat. Am hotărât să umblu fără pansament. M-am culcat mai devreme şi am încercat să adorm.

M-am trezit; pe coridor se auziră zgomote. Bucurie şi frică: să nu cumva să vină după mine. Dar scoseseră pe altcineva din celulă. Am auzit un scâncet, delincventul îşi trase nasul. La capătul gangului, ţipă, n-am înţeles ce. N-am reuşit să adorm, morişca plină de întrebări se învârtea în

capul meu. Când se lumină de ziuă, capul îmi căzu pe piept.

Am ratat micul dejun; această iresponsabilitate a mea m-a enervat. În seara asta, trebuia să fiu în puteri. Am încercat să fac câteva flotări pe podeaua de piatră. Deja la a treia m-am întins pe burtă, mi-era rău şi nu mai puteam să respir. Dar, fiindcă n-aveam ce să fac, mi-am reluat plimbatul prin celulă. Am mărşăluit până la ora prânzului şi, după ce-am mâncat, am adormit din nou. Întins pe prici, am stat îmbrăcat şi încălţat, vrând să fiu cât mai pregătit. Când începu să apună soarele, am scos bileţelul lui Chantal din sacul cu paie, l-am citit cu o atenţie duioasă, l-am înfăşurat în jurul unghiei şi l-am aruncat în găleata pentru fecale. Eram gata să-mi părăsesc celula.

Trecuse o oră de la cină şi nu se întâmplase nimic. Cei care lucrau în birouri trebuie să fi plecat de mult acasă; ture de noapte se făceau doar în cazuri de excepţie. M-am tras în sus pe lângă gratii, am încercat să privesc după colţ, dar n-am reuşit să disting fereastra departamentului meu. M-am lăsat în jos decepţionat, cu spatele sprijinit de perete. Unde dispăruse Henri? Am adormit în şezut.

Trecură două zile, fără ca rutina de zi cu zi să fie întreruptă de ceva ieşit din comun. Nimeni n-a venit să mă mai interogheze; nicio veste de la Henri, oricât de des aş fi bătut în perete. Îi aruncam priviri nedumerite paznicului, mă repezeam la fereastră când auzeam paşi lângă uşă. Astfel am reuşit să mă transpun într-o stare de aşteptare disperată care mă obliga să fac lucruri nebuneşti. Îmi scoteam cizmele, fiindcă mă deranja o cută minusculă a ciorapului. Am măsurat fereastra şi am început să caut mesaje ascunse pe zidul de vizavi. Apoi m-am gândit că poate o prinseseră pe Chantal. De ce mă lăsa s-o aştept aşa de mult?

A treia seară, m-am culcat mai devreme, M-am holbat la perete ca unul care-şi aşteaptă călăul şi nu ştie exact când vine. Şi apoi, trebuie să fi trecut cam o oră, mi s-a părut că sunt cam ridicol cu patosul meu de prizonier. Starea în care mă aflam, nervii slăbiţi nu erau decât semne ale unui colaps jalnic. Voiam să fiu altcineva, să mă strecor neobservat printre fronturi — ca francez, ca german, după chef. L-am hărţuit pe Leibold, i-am păcălit pe francezi, totul părea atât de simplu. Dar ce-am realizat în clipele astea, stând culcat, a fost nesăbuinţa mea, faptul c-am crezut că nu va trebui să iau o atitudine. Voiam să-mi scot hainele germane şi să mă strecor în cele franţuzeşti, după bunul plac.

În euforia mea de bărbat îndrăgostit, nu m-am gândit niciodată la motivele lui Chantal. Abia acum mi-am dat seama că procedase tot timpul conform unei tactici prestabilite. Mă dăduse pe mâna oamenilor ei şi n-a ezitat să-şi pună planul în practică nici mai târziu când şi-a dat deja seama că eram îndrăgostit de ea. Chantal fusese tot timpul o luptătoare, spre deosebire de mine care fugeam de realitate, prizonier al unei idile închipuite. Ea nu scăpase nicio clipă inamicul din ochi, în timp ce eu încercam să pendulez între cele două fronturi. Se dusese să lucreze într-un bordel, ca să-l poată omorî pe cotropitorul pe care-l dispreţuia atât de mult. Schimbase ceva. Cât despre mine, singurul lucru pe care reuşisem să-l schimb a fost gradul meu de confort. Voiam să scap de *Reich* şi de *Fuhrer***,** şi m-am refugiat în tabăra franceză. Când francezii m-au demascat, m-am transformat într-un laş neamţ care-şi permitea să huzurească în Paris. Chantal mă plăcea, dar nu eram sigur că mă şi respecta. În ochii ei, eram cameleonul care se strecura printre obstacole, ducând o existenţă ca-şi-cum. Transformarea mea în Monsieur Antoine nu era deloc eroică, eram doar o paiaţă cu puţin curaj care le jucase feste propriilor camarazi. Eram

un papă-lapte care nu îndrăznise să-i înfrunte direct. Gorilele lui Leibold erau mai directe şi mai sincere în intenţii. În egoismul meu, speram chiar să fiu eliberat, credeam c-o să-i păcălesc pe oamenii care-ar fi oprit glonţul ce urma să-mi curme viaţa.

Asta eram şi nimic mai mult; sosise timpul să-mi recunosc vina. Nu exista niciun plan de evadare. Nu existase nici Henri. Indiferent de ce-ar fi urmat, o nouă interogare sau chiar lichidarea, am hotărât să nu mă mai las sedus de promisiuni imaginare. Am adormit cu intenţia de a refuza orice soluţie seducătoare.

27

M-au scos din celulă la miezul nopţii. M-au lăsat să mă îmbrac cât de cât decent. Înainte să ieşim, am mai aruncat o privire prin celulă de parcă n-aş fi vrut să uit ceva acolo. După vizor, stătea cineva care ne auzea acum paşii şi care se bucura că nu se află în locul meu. Am trecut de camera bărbierului, de sala de gardă, am coborât treptele spre curtea îngheţată, care părea inundată de o lumină albă, lunatecă, dar mi-am dat seama că era o lampă de pe acoperiş. Un soldat din trupele de şoc în faţa mea, un altul în spatele meu; morocănoşi şi obosiţi amândoi.

Am auzit o sirenă; ceva anormal într-o noapte liniştită. Mi-am încordat muşchii; într-o fracţiune de secundă, am privit în jur. Ajunsesem la capătul curţii, mai aveam puţin până la scările care duceau la biroul lui Leibold. În spate, se vedea baraca grădinarului, uşor de distins în lumina stridentă. Uşa era crăpată. Lacătul atârna, bara transversală fusese împinsă într-o parte.

Sirena se transformă într-o detonaţie. Lampa de pe acoperiş explodă. Voci şi ţipete în noapte. Întunericul îi luase pe nepregătite pe toţi. L-am îmbrâncit pe unul dintre însoţitorii mei, am alergat

prin zăpada adâncă,m-am afundat în crusta îngheţată, apoi, cu genunchii ridicaţi, am luat-o spre baracă. Obiectele începuseră să prindă contur. Strigătele uluite ale soldaţilor, încărcarea armelor. M-am izbit de un perete, pe care-l estimasem mai departe. Vedeam destul cât să găsesc crăpătura, am deschis uşa din scânduri şi m-am furişat înăuntru. Am alergat cu braţele întinse înainte, fără să bănuiesc ce mă aşteaptă. Împuşcături în uşă, lemn ciobit.

M-am lovit de un perete şi am dat peste un gang care trebuie că ducea spre clădirile din spate. Întunericul nu se mai termina. Pipăind, mi-am dat seama că nimerisem într-o locuinţă. Un fotoliu moale, conturul unui şemineu. Următoarea încăpere era bucătăria, dinspre curte, pătrundea lumină. Am tresărit; cineva stătea în uşă.

— *Vite par ici*[61]**,** spuse un bărbat.

De acolo de unde veneam, se auzeau paşi apropiindu-se. L-atn urmat prin uşa pe care-o încuie rapid. Am urcat nişte scări; pe lângă noi, pereţi umezi. Lumina lanternei sale dezvăluia protuberanţele unui zid, cablurile electrice ascunse de întuneric. Bărbatul se grăbea; ajunsesem într-o reţea întortocheată de subsoluri. La capătul coridorului, se opri. Trei trepte în sus, apoi o uşă de lemn.

Mă lumină cu lanterna.

— S-ar putea să vă vină. Îmi aruncă nişte haine, o pereche de pantofi se rostogoliră pe scări.

— Cine sunteţi? am întrebat respirând cu greu, în timp ce-mi scoteam cizmele şi mă încheiam la pantaloni.

— Repede, repede!

Nu era din Paris. Un dialect din zona coastei, poate chiar din Normandia. Mi-a sărit în ochi felul în care-mi aruncase hainele. Când mi-am schimbat cămaşa, am descoperit că bărbatul avea un singur braţ.

— Sunteţi grădinarul?

Mă cercetă bănuitor.
— Nu ştiţi nimic despre mine şi nici eu nu ştiu nimic despre dumneavoastră.
— Henri v-a anunţat?
— Haideţi odatăl strigă, văzând că întârzii cu legatul şireturilor.
— Şi acum, încotro? Geaca era prea strâmtă la subraţ, pantalonii prea largi în talie.
— Vă trec prin uşa asta.
— Şi unde pot să mă ascund?

Vârî cheia în yală şi mă împinse pe scări în sus. Aer cald de noapte.
— Baftă.
— N-aveţi nişte bani?

Uşa se închisese deja. Cheia se roti în zăvor. Toate acestea au durat mai puţin de două minute. Abia acum mi-am dat seama că nu-i mai auzeam pe urmăritori. Am încercat să mă orientez în grabă: o străduţă lăturalnică pe lângă Ste. Mărie Madeleine. Dacă dădeam colţul, ajungeam la intrarea spre fostul meu loc de muncă. Preţ de câteva clipe, am stat să savurez răcoarea nopţii de ianuarie, gustul libertăţii. Dar încotro să mă-ndrept fără acte şi fără o centimă în buzunar? Am ieşit din ascunzişul nişei. Pantofii aveau talpa moale, am părăsit Rue des Saussaies cu paşi lini.

Am traversat câteva străzi, nimic nu indica spre vreo acţiune de căutare. Cartierul era cufundat în beznă. Mi-am dat seama c-o luasem în direcţia hotelului în care fusesem cazat. Puterea ridicolă a obişnuinţei. M-am oprit în umbra unei coloane. Cunoşteam un singur loc în care m-aş fi simţit în siguranţă: ruinele casei de lângă măcelăria cu carne de cal, unde mă schimbasem mai demult.

Paşii mei, pe strada acoperită de zăpadă. Eram pregătit pentru împuşcătura din spate, pentru străfulgerarea bruscă şi răceala de după. Acum, înaintam prin Parisul tăcut. Nimeni nu reuşise să evadeze din Rue des Saussaies. Cine-l anunţase pe

grădinarul olog şi unde dispăruse iar? Cine trăsese glonţul care a produs întunericul salvator?

Mergeam deja de-o jumătate de oră. Am găsit casa, am alergat în curte şi m-am strecurat sub scările unde de obicei mă aştepta traista cu uniforma. Am curăţat locul de pietre şi cioburi de ţiglă şi m-am ghemuit. Nu era atât de frig încât să mă tem c-o să îngheţ în somn. Încă mi-era cald de la alergat, m-am înfăşurat strâns în geacă. Am meditat cu ochii închişi. Oare ar fi fost mai bine să plec din Paris? La ţară, aş fi ieşit în evidenţă şi mai mult. Germanii mă căutau, francezii n-ar fi avut încredere în mine. Nu ştiam unde s-o găsesc pe Chantal. Am refuzat din start ideea de a mă întoarce acasă traversând frontul. De acum încolo, eram doar un dezertor căutat care putea fi împuşcat fără să fie avertizat. Mi-am amintit de invazie. Am zâmbit. Să mă gândesc că războiul putea lua o turnură avantajoasă în ceea ce mă privea era cea mai exagerată fantasmagorie.

Am adormit, dar m-am trezit îngheţat, m-am ridicat şi mi-am dezmorţit membrele, alergând în curte în cerc. Mi-era sete şi foame. Trebuie să te gândeşti la lucruri mai simple, la cele la îndemână, mi-am spus. În noaptea rece care nu mai voia să cedeze locul dimineţii, am simţit şi mai acut unde mă durea. Sârma din maxilar, ochiul pe lângă care curgea puroiul, contuziile şi rănile. Mă percepeam drept o epavă. În Rue des Saussaies, starea în care mă aflam părea de la sine înţeleasă. Acum însă, în libertate**,** nu eram decât un exemplar rablagit. În condiţiile astea n-aveam să rezist prea mult. În timp ce făceam bilanţul, mi-am amintit: Hirschbiegel! Habar n-aveam ce se întâmplase cu el din acea noapte în Turachevsky. Făcea parte din *Wehrmacht;* superiorul său era un om cu influenţă. N-aveau cum să-l acuze cu adevărat pe Hirschbiegel de complicitate la atentat. O mai fi în Paris? O fi primit unitatea lui ordinul de relocare? Cu cât mă încălzeam mai tare, cu atât mi se

îngreuna capul. M-am ghemuit sub scări şi am adormit din nou.

28

Din hotel, ieşeau şi intrau neîncetat ofiţeri şi grupuri de soldaţi. Dimineaţa devreme, tremurând din toate încheieturile, m-am furişat pe lângă clădire. De când s-a răspândit zvonul că invazia e doar o chestiune de timp, în faţa intrării patrulau tot timpul doi soldaţi înarmaţi cu mitraliere. M-am ascuns după un stejar, o sută de metri mai în spate, sperând c-o să-l recunosc totuşi pe Hirschbiegel.

Clopotul bisericii bătu ora nouă. Începea serviciul pe la opt jumate; prietenul meu nu apăruse până acum. Pe la zece, am pornit înspre râu. Avea vreun sens să-l aştept în faţa locului său de muncă? Adevărul îl ştiam, până la urmă. Dacă nu mai stătea la hotel, însemna că plecase din Paris. Prietenul meu îşi făcea datoria undeva pe Frontul Atlantic nesfârşit.

Pe la amiază, am ajuns la *Halles*[62] şi am adunat nişte resturi de legume. Când coada din faţa unei brutării s-a transformat într-un tumult haotic, am profitat de ocazie şi am furat o pâine care căzuse din întâmplare pe jos.Seara, am făcut o a doua încercare în faţa hotelului. Mi-am dat seama însă destul de repede că n-avea niciun rost.

Am încercat să amân cât mai mult momentul întoarcerii la casa în ruine. Teama de frig era mai mare decât frica de a fi prins. În timp ce mă plimbam fără ţintă prin arondismentul al doilea, apoi prin al treilea, mi-am dat seama că, fără să vreau, mă apropiasem de Rue Faillard. Mă însufleţi o umbră de speranţă complet absurdă: poate că Hirschbiegel ascunsese cheia pe undeva. Poate s-a gândit c-o să apar pe aici într-o zi. Dorinţa de a petrece noaptea pe o saltea bună, într-o locuinţă confortabilă, era atât de irezistibilă, încât mi-am asumat orice pericol.

Am păşit precaut pe străduţa pustie şi m-am îndreptat spre poartă. Am sunat şi, imediat, se auzi mormăitul binecunoscut. M-am strecurat în casă cu inima sărindu-mi din piept şi am trecut ca o nălucă pe lângă cabina portarului. Genunchii mi se înmuiară la etajul patru. Foamea şi oboseala şi-au spus cuvântul — m-am aşezat pe o treaptă. M-am uitat îndelung la uşa din capul scărilor şi m-am gândit unde ar fi putut ascunde cheia Hirschbiegel. Am pipăit rama uşii, am căutat în micile găuri, am ridicat preşul de la intrare. Am cercetat ferestrele, m-am uitat pe sub scări. Nu mă împăcăm cu ideea, aşa că am luat-o de la capăt. M-am târât, am pipăit, am coborât un etaj, m-am târât în genunchi pe scări, n-am scăpat niciun loc, dar tot n-am găsit nimic. Când am vrut să forţez uşa, disperat de atâtea căutări, am constatat că nu se clinteşte nici măcar un centimetru. Abia acum mi-am dat seama cât de naiv am fost să sper la aşa ceva. Doar cineva cu capul în nori ar fi putut presupune că Hirschbiegel a ascuns o cheie într-un oraş ocupat în care fiecare încerca să-şi apere pielea! însă ceva bun tot a ieşit din încercarea asta. Am găsit scările spre pod, m-am ghemuit lângă uşă şi am dormit cu un acoperiş deasupra capului.

În mod ciudat, a doua zi nu m-am mai temut c-o să fiu descoperit. Oraşul era o închisoare în care cotropitorii şi cotropiţii încercau să se evite reciproc. Închisoarea aceasta se şubrezise însă pe parcurs. Chiar dacă nu era anotimpul potrivit, parizienii purtau culorile tricolorului. Fular roşu, mânuşi albastre, cămaşă albă. Manta roşie, căciulă albastră, un pachet alb sub braţ. Oricât de stricte ar fi fost controalele, V-ul victorios apăru peste tot. *Wehrmacht-ul* nu mai apucase să retuşeze pereţii. Umblând aşa aiurea prin Paris, am observat zeci de arestări. Dintre ei, foarte puţini erau evrei. Denunţările începuseră să ia amploare; mulţi voiau să profite de ocazie şi să denunţe un vecin antipatic sau proprietarul unei prăvălii concurente

înainte ca ocupaţia germană să ia sfârşit. În ciuda iernii amorţite, Parisul era mai nervos, mai plin de aşteptări, mai agresiv decât cu câteva luni în urmă. Existau momente în care nu mă consideram un exclus al ambelor tabere, ci un om normal, preocupat de anumite probleme. Mă întâlneam cu figuri care păreau chinuite de aceeaşi soartă ca şi mine; emigranţi care se aflau în Paris de trei ani şi care sperau acum să apuce eliberarea. Colaboratori cărora pământul le fugea de sub picioare şi care nu ştiau pe care mal să se refugieze. Majoritatea erau în căutare de hrană. Părea imposibil să găseşti mâncare caldă. O dată, am cerşit nişte supă de la o călugăriţă miloasă. Altă dată, şoferul unei cisterne cu lapte mi-a dat un grog[63]. Mai târziu, m-am oprit puţin ameţit pe Pont Royal, cu privirea aţintită asupra apei şi m-am gândit la perioada în care aici stăteau pescari pe pietrele încălzite.

Cu toţii îşi doreau să-i vadă pe soldaţii germani dispărând. Cu toate acestea, erau mai prezenţi ca niciodată. Forţele de ocupaţie se comportau la fel de nemilos în toate cartierele şi nodurile de comunicaţie. Dar insurgenţa era deja plăsmuită; ea exista cu adevărat, înaintea premiselor care i-ar fi înlesnit funcţionarea. Mă bucuram că-mi petrec aceste zile în anonimat. Eram un observator şi un prizonier în acelaşi corp.

29

Prin zăpadă, şerpuia o cărăruie îngustă. Rue de Gaspard părea părăsită în întuneric, niciun om, cât vedeai cu ochii. La vânzătorul de vechituri, izbucnise, se pare, un incendiu. Din golul ferestrelor, se ridicau limbi negre de fum. Bătea un vânt rece. Prăvălia lui Pere Joffo fusese baricadată cu scânduri. M-am aplecat şi am apucat marginea celei mai de jos. Fusese bătută în cuie lungi, cineva făcuse treabă serioasă.

M-am întors la intrarea magazinului de vechituri unde am găsit o bară de tracţiune pe care am folosit-o drept rangă. Am tras şi am împins fără să mă asigur că nu mă vede nimeni. Am reuşit să desprind două scânduri până când am dat de clanţă. Geamul fusese spart, dar mi-am strecurat mâna şi am deschis uşa de dinăuntm. O ultimă privire, apoi m-am târât pe sub baricade şi am ajuns în magazin.

— Chantal! am strigat imediat de după uşă.

În librărie nu se schimbase nimic de când m-am despărţit de Joffo.

— Am privit în jur printre rafturile dărâmate şi cărţile împrăştiate pe jos. Sute, mii de cărţi zăceau îngrămădite, rafturile fuseseră dezmembrate.Chantal, eu sunt!

Cu toate că mă cuprinsese o stare exaltată şi febrilă, mi-era frică s-o revăd. Hainele mi se zdrenţuiseră între timp, pantalonii erau murdari de la cât dormisem pe jos, geaca se rupsese în mai multe locuri. Barba mă mânca şi mă ustura. Chelnerul de la Lubinsky nu mă recunoscuse când am trecut prin faţa localului.

Am ocolit cărţile şi m-am apropiat de tejgheaua din spate. Am ridicat condica lui Joffo cu o mină gânditoare, ochii îmi alunecară peste cifrele mici; m-am surprins că le adunam şi făceam calcule. Am pus condica la loc şi m-am dus la cuptorul lângă care se afla vătraiul. Degetele mele căutau capătul turtit; cu câteva săptămâni în urmă, ridicasem cu el uşa pivniţei. Am deschis clapeta la fel ca data trecută, am aprins un chibrit şi am coborât în pivniţă.

— Chantal! Am repetat numele de câteva ori. Nu te mai ascunde, Chantal, eu sunt!

Locul era la fel cum îmi aminteam: murdar, gol şi părăsit. Am luminat fiecare colţişor. Pe podea, se afla o găleată cu cartofi vechi, încolţiţi. Am aruncat chibritul care îmi arsese degetul. Istovit şi dezamăgit, n-am mai putut face nimic.

Mai înainte, sub podul de la Pont Royal, îmi venise o idee: Chantal nu plecase, de fapt, din Paris! Se ascundea — la fel ca mine! Era singura soluţie plauzibilă. M-am întors în depozit şi m-am aşezat pe muntele din cărţi. Mi-am lăsat capul în palme.

“În ziua în care germanii au invadat Parisul, papa l-a însoţit pe bătrânul Bertrand pe Champs-Elysees."

Chantal purta aceeaşi haină groasă cu care o văzusem îmbrăcată în Turachevsky. Îşi propti piciorul pe grămada de cărţi, ca bărbaţii, şi îşi sprijini cotul pe genunchi. „Cei doi bătrâni stăteau pe marginea străzii fără să spună nimic", continuă. „Papa mi-a povestit că a cântat Marseilleza. Oricum, îl acoperise zgomotul tancurilor."

„Şi apoi?"

„Bertrand intona Internaţionala. Imaginează-ţi — doi bătrâni cântând, în timp ce în faţa lor trec tancurile germane." Mă mânca într-o parte. Chiar dacă nu era tocmai frumos faţă de Chantal, am început să mă scarpin. Un purice rămăsese blocat pe undeva. La căldura subraţului meu s-a simţit apoi mai bine.

„Un an mai târziu, pe Rue de Seine, am găsit un fluturaş", spuse. „L-am dus acasă. Papa citi anunţul cu un patos pe care-l rezerva doar operei lui Rabelais."

Odată ce-am început, n-am putut să mă mai opresc din scărpinat. Mi-am smuls insigna şi m-am frecat, m-am râcâit şi am început să dansez cu mişcări smucite. Dar asta nu părea s-o deranjeze pe Chantal.

“În curând, s-a întors şi Gustave de pe front. Venise cu un gascon. Acesta avea legături peste tot. În săptămâna aceea, am şi dus tiparniţa dezmembrată, bucată cu bucată, în pivniţa de sub salonul de coafură."

Mâncărimea se agrava din ce în ce mai mult. Am sărit în sus şi am început să mă scarpin şi mai

tare. Ceva se lipi de pantoful meu, era o bucată de hârtie colorată. Fără să mă opresc din scărpinat, mi-am ridicat piciorul. Era un desen. L-am dezlipit de talpă. Contururi simple, suprafeţele mai mari, mâzgălite cu creioane colorate. Am recunoscut imediat povestea: *Vulpea şi strugurii.*

„Tu ai desenat asta?" am întrebat. Chantal o luă înainte şi intră în magazin. Am privit hârtia; vulpea care se ridicase în două labe la baza copacului. Ramura cu struguriera prea sus pentru ea. „Nu te-ai întrebat niciodată", am strigat, „de ce a agăţat desenatorul strugurii pe ramura unui copac, când, de fapt, strugurii cresc pe viţa-de-vie?"

Mi-am imaginat-o pe Chantal pe vremea când era copil şi desena aici cu creioanele colorate imaginea din poveste.

„Toate drumurile duc către fabule", am mormăit. Am ridicat capul şi am tăcut. „Ce voiai să zici cu *Toate drumurile duc către fabule*?"

Am urmat-o pe Chantal în prăvălie.

„Chantal?"

Am îndoit foaia cu grijă şi am vârât-o în buzunar. Ca un şoarece de bibliotecă rătăcit, am început să pun lucrurile la locul lor, am ridicat ceva, am netezit o foaie mototolită. Am încercat să restabilesc ordinea de dinainte. Am găsit un raft cu R şi unul cu S. M-am dus lângă peretele de vizavi, unde-l trântiseră pe Baudelaire şi pe ceilalţi autori ale căror nume începea cu B. Am ridicat stativele şi am scormonit în grămada de cărţi. Le-am dat la o parte pe cele care nu fuseseră scrise de autori cu F. Am făcut pauză de câteva ori ca să trag cu urechea. Apoi, într-un final, l-am descoperit şi pe Flaubert. L-am ridicat avid şi, dintr-odată, am înlemnit asupra volumului care-mi era atât de drag: apă învolburată, verde, în ea, peştele monstruos şi întunecat. Am apucat cu grijă cartea cu fabule.

„Da", am dat din cap în încăperea semiîntunecată. „Aşa da!"

M-am lăsat pe un raft răsturnat şi am început s-o frunzăresc.

Porumbelul şi furnica.

Omul care se uita la stele şi a căzut în fântână.

Iepurele şi broaştele.

Am citit cu entuziasm, cu degetul lipit de ilustraţii. La *Cocoşul şi vulpea* am făcut o pauză. Ilustraţia lui Dore fusese copiată pe margine, mâna unui copil încercase să imite desenul original.

„Eşti talentată, Chantal", am zâmbit şi de acum încolo am căutat mai atent intervenţii de-ale ei. Am găsit imediat câteva desene, dar şi nişte comentarii. Lângă un lup fioros, am descifrat cuvintele *Unchiul Bebert.* Sau *Când am fost la Trouville,* mâzgălit lângă un peisaj cu mare.

Am ajuns la fabula *Norocul şi copilaşul.* Fortuna, legănându-şi bustul gol, stătea pe roata norocului şi-şi pusese mâna pe pieptul unui copilaş. Acesta stătea pe marginea unei fântâni, în jurul lor, o pădure de foioase. Îmi aminteam de acel desen, era prima imagine pe care o văzusem cu o femeie goală. În subsolul paginii, Chantal scrisese cu creionul: *Pădurea din Balleroy de la Granpere.*

Am stat nemişcat, citind notele. Am încercat să-mi amintesc cuvintele lui Chantal. La prima noastră întâlnire, spusese că peştele de pe copertă e un drac-de-mare.

„Unde se prind dracii-de-mare?" am întrebat.

„Bunicul meu îi pescuieşte uneori la ţară."

M-am ridicat încet şi am pus cartea cu povestiri pe tejghea. Pădurea din Balleroy. M-am pus din nou pe căutat. Nu mi-a luat mult să dau peste un atlas geografic şcolar. Era de pe vremea primului război, dar numele localităţilor n-aveau cum să difere prea mult.

„Balleroy", am rostit. „Unde e Balleroy, Chantal?"

Mai întâi, am cercetat împrejurimile Parisului, apoi provinciile din nord — Ile-de-France, Seine-

et-Marne, apoi Picardie, Val d'Oise şi Normandia de Sus. Între timp, ochii au început să-mi ardă de la cititul numelor scrise cu caractere mici. Cu cât mă îndepărtam spre vest, cu atât mi se părea că am mai puţine şanse să găsesc satul respectiv. Familia Joffo nu provenea din Normandia; o localitate amplasată pe coastă mi se părea foarte puţin probabilă. Am luat-o de la capăt, de data aceasta în sudul Parisului. N-am găsit însă nicio localitate care să se numească Balleroy.

Se întuneca. Petrecusem prea mult timp aici! M-a trecut un fior când mi-am dat seama cât de naiv am fost, aşa că am vârât volumul cu fabule şi atlasul sub braţ şi, adăpostit de semiobscurul de afară, m-am furişat din magazin. În timp ce am tras scândurile la loc, am privit în jur. Chantal nu mă aşteptase.

Am ajuns la Rue Jacob. Frizerul coborâse gratiile. Magazinul de textile al evreului părea părăsit şi el. Am încercat să evit pe cât puteam grupurile de nemţi şi m-am îndreptat spre culcuşul meu. Am ajuns în Rue Faillard, am ţinut cărţile strâns lângă corp şi am trecut de două maşini parcate în faţa intrării unei case. Portarul sforăia, aşa că m-am deplasat cu chiu, cu vai prin curtea acoperită de o pojghiţă de gheaţă şi mai aveam doar câţiva paşi până la baraca portarului.

Dintr-o dată, marca celor două maşini îmi trezi amintiri. Prea târziu însă. Am auzit deja paşii, după mine alergau doi bărbaţi. Uşa barăcii se deschise încet. Am vrut să mă opresc, am alunecat însă pe pietrele îngheţate şi m-am împiedicat. În faţa mea, stătea chiar Leibold. Chipiul îi şedea perfect, mantaua avea doi nasturi încheiaţi. Se lovi peste pulpă cu mănuşile. În liniştea nesfârşita, l-am întrebat:

— Cum m-aţi găsit?

Păi, nu v-am pierdut nicio clipă. Era neobişnuit de vesel. Nici o clipă. Încă doi paşi până la el. M-au trecut toate căldurile. În faţa ochilor mi se

derula un film haotic; l-am văzut pe ologul din Rue des Saussaies care nu se temuse nicio clipă de urmăritorii săi. Soldaţii din spatele nostru care apoi au dispărut brusc. Cum de nu m-am gândit că librăria lui Joffo poate fi supravegheată? Am moşmondit mai bine de o oră pe-acolo. Cum de nu mi-am dat seama că, după atentatul din Turachevsky, îl audiaseră şi pe Hirschbiegel? Că ar fi putut divulga secretul din Rue Faillard? Mi-am dat seama că săptămânile care au trecut nu fuseseră sub semn norocos, ci făceau parte din planul lui Leibold. Mă lăsase să înot ca un peştişor de aur în vas şi, în tot acest răstimp, m-a ţinut sub observaţie. Libertatea de care mă bucuram era, de fapt, un act caritabil din partea lui. A aşteptat răbdător să mă înfăţişez din nou în librărie şi să descopăr ceva despre care el nu ştia nimic: locul în care se refugiase Chantal.

Din spatele lui Leibold, apăru un caporal-şef cu arma aţintită asupra mea.

N-aveam nicio speranţă, nicio şansă. Dar, cu toate astea, am sărit spre ei, l-am apucat pe Leibold de braţe şi l-am împins înspre caporal. Preţ de o clipă, i-am simţit bandajele de la spate. Caporalul-şef n-avea cum să tragă fără să-l nimerească. S-au dezechilibrat amândoi. Zâmbetul dispăru de pe faţa lui Leibold.

— Nu, spuse nervos.

Am luat-o la fugă. Paşii celorlalţi se auzeau atât de aproape, încât mă aşteptam să fiu împuşcat în spate din clipă-n clipă. Am apucat cărţile cu ambele mâini — de ce nu trăgea nimeni? — şi am alergat în sus pe scări, urcând la primul etaj, apoi la al doilea. Strigătele caporalilor. Mi-am dat seama că aveau nevoie de mine viu. Nu exista nicio cale de evadare. Respiraţia îmi era slabă. Urcam câte trei trepte o dată; de jos, se auzea ţăcănitul tocurilor bătute în ţinte apropiindu-se încet.

Îl descoperisem acum trei nopţi. Locul din perete, uşor de străpuns. Lacătul ce atârna de trapa din tavan era dur şi masiv, dar fusese ancorat în zidăria fragilă. Am sperat că voi reuşi să ridic trapa cu puţin efort şi să ajung la pod. O bucată de fier cu marginea ascuţită mi-a servit drept instrument. Râcâisem ore-n şir în ultimele trei nopţi.

Tonul poruncitor al lui Leibold se contopi cu bocănitul cizmelor. Am alergat pe lângă apartamentul lui Wasserlof. Îl răscoliseră deja, eram sigur. Din câteva sărituri, am ajuns la uşa metalică. Respiram greu, cu gura deschisă, agitând lacătul. Şina de metal nu ceda. Am scuturat-o cuprins de panică, am apăsat-o cu degetul. Ranga se mişcă un milimetru, apoi alunecă la loc. Am tras de ea din nou, fiindcă de jos se auzeau deja bărbaţii urcând. Când m-am aplecat, cărţile mi-au căzut de sub braţ. Am pipăit pe jos după bucata de metal, am vârât-o între şină şi zid. Marginea ascuţită îmi sfâşiase pumnii. Râcâiam ca un nebun, am ţipat de disperare — şi, dintr-odată, m-am trezit cu ancora în mâini. Sânge. N-aveam timp să caut ambele cărţi, aşa c-am ridicat-o pe prima care mi-a picat în mână şi m-am împleticit prin întuneric. De jos, se auzeau strigăte, semn că descoperiseră calea prin care încercam să evadez. Am închis ochii, deşi era beznă. I-am deschis din nou, iar gaura din tavan apăru ca un dreptunghi negru în faţa mea. Am vârât cartea în pantaloni, am tras geaca deasupra şi m-am grăbit spre fereastră. Lacătul atârna de sus şi era blocat de rugină. N-aveam ce să fac, trebuia să sparg geamul cu capul. Acesta crăpă, apoi se formă o gaură. Cioburile mi se scuturară pe umeri. Am înclinat rama. Caporalii ajunseseră la mansardă; lumina lanternelor dansa pe pereţi.

Am întins mâinile în gol, mi-am luat avânt şi am sărit Fără suflu, fără să fi mâncat ceva, am găsit totuşi puterea să mă ridic. Am scos umerii pe geam, m-am înălţat şi în clipa următoare atârnam

între cer şi pământ. Apoi mi-am tras şi picioarele. M-am rostogolit pe acoperişul abrupt. M-am ţinut de marginea trapei şi am privit în jur. Şindrila era acoperită doar de un strat subţire de zăpadă, dar sub el simţeam gheaţa. M-am căţărat mai sus.

Se auziră împuşcături, trăgeau deja prin acoperiş. Cineva luminase gaura cu lanterna şi trăsese un glonţ în întuneric. Am văzut scăpărarea, am auzit şuierul gloanţelor. Mi-am ţinut echilibrul, am alunecat, dar m-am zbătut şi am apucat partea rotundă a marginii găurii. Am tras aer în piept zgomotos şi am ajuns până sus. Am alunecat mai departe, stând în fund. Capul celui care mă urmărea se întoarse spre mine, apoi trase. Două gloanţe trecură pe lângă mine, al treilea îşi nimeri ţinta. Pătrunse între coaste. M-am lăsat în jos şi am căzut pe partea cealaltă a acoperişului. Acolo, am dat de o fereastră de fronton şi un pervaz, sau poate o cornişă. Când a început să mă ardă stomacul, mi-am dat drumul. M-am ajutat cu umerii ca să mă caţăr mai sus. Acoperişul înclinat frânase alunecarea, dar nu puteam să mă ţin de nimic. Ţiglele acoperite de zăpadă au alunecat pe lângă mine; mâinile încercau cu disperare să apuce ceva, picioarele la feL Gheaţă peste tot. Apoi am nimerit într-un cârlig — am simţit înţepătura dureroasă în mână. Ceva se rupse. Era să cad peste streaşină, am prins tabla subţire în ultimul moment. Plesni şi se desprinse din loc. M-am agăţat şi mai tare, de parcă ar fi fost un covor zburător. Nici acum n-am reuşit să mă prind. Preţ de o clipă, m-am simţit liber, alunecând spre întuneric. Şi fericit că scăpasem de ei, zburând înspre noapte.

30

Privirea Fecioarei Maria. O lumină ştearsă, roşiatică. Nu mă trezisem cu adevărat. Gemeam doar. Apoi lumina dispăru.

Mai târziu, înclinat într-o parte, am simţit căldura din spatele meu, apoi am auzit apa curgând încet. Cineva mă spăla. Un braţ puternic, o siluetă voluminoasă, aplecată peste mine, păr cârlionţat. Se opri şi mă privi.

— Chiar te-ai întors, spuse o voce de femeie.

Nu reuşeam să mă mişc. Cineva suspină; eram eu. Am auzit un râset înfundat. Apoi apa curgând pe spatele meu. Timpul trecea.

Era o stare de semiconştienţă din care nu voiam să mă trezesc. Am privit în jur, fără să recunosc lucrurile. Camera, zgomotele din fundal păreau aproape. Cineva se plimba de colo până colo. Deasupra mea, icoana de pe perete, *Vierge Marie.* O figură îmbrăcată în albastru într-o grădină însorită. Prima lume pe care o percepeam ca fiind reală. Maica Sfântă se înfăţişa cu o mină serioasă în văzduh, dar marginea imaginii era umbrită. Încercam să-mi imaginez un porumbel.

— Mă mişcasem oare? Persoana din cameră se opri. Îşi şterse mâinile şi se apropie.Te-ai trezit? Te-ai trezit?

Mi-am întors privirea de la Fecioară. Durerea mă străfulgeră, îmi scutură tot corpul.

— Nu, asta nu poţi s-o faci deocamdată, spuse femeia.

Se aplecă înainte, era deja în vârstă, dar nu bătrână.

Ochii nu-i erau veseli, avea un nas turtit, doar gura îi zâmbea. Păr închis la culoare, colorat de fire gri. Un capot din material moale.

— N-am nimic care să-ţi aline durerea, spuse. Absolut nimic. Arătă spre mine.

Eram prea slab ca să ridic capul şi să mă privesc. Corpul fusese probabil zdrobit. Două bucăţi de lemn care începeau de la umeri şi se continuau spre braţe serveau drept aţele pentru membrele rupte. Se ciocneau încet. Mâna stângă era bandajată strâns.

— Eu nu sunt medic. Îmi aşeză braţele fixate pe scânduri într-o altă poziţie. Aici nu există medic. Ar trebui să mănânci ceva. Durerea era înfundată şi pulsa dc undeva de departe.
— Vrei să ştii dacă mai ai vreun os întreg în corp? Mâna ei se apropia de părul meu. Trebuie să mănânci, spuse răspicat. Mă înţelegi?

Nu purtam nimic care să-mi fi trădat originea. De unde ştia că nu sunt francez?
— Eşti acel *boche* nebun. Se îndreptă. Vezi că ştiu? Am privit-o nedumerit. Sunt portarul. Mă cheamă Valie.

Am tresărit. Leibold apăruse din cabina portarului. Mă pândise de acolo.

Femeia băgă de seamă spaima din ochii mei.
— Mai întâi te-am ascuns în pivniţă. Casa are patru sute de ani. Sub pivniţă, mai există un subsol vechi. V-au căutat toată noaptea şi în ziua următoare. Probabil că se vor întoarce. Îmi urmări privirea până la icoană. Acum suntem altundeva.

Brusc, îmi zâmbi.
— Te-am văzut urcând cu domnişoara. De două ori, îmi vorbea pe un ton secretos. Cunosc locuinţa *Wasserlof.* De ce nu mai vine acea *Demoiselle*? Văzând că nu-i răspund, părăsi încăperea. O să-mi povesteşti tu cândva.

Mi-am ascultat respiraţia. Mă numise *boche.* Mă ascundea. Reuşise să mă ţină la adăpost de trupa de intervenţii. O altă capcană de-a lui Leibold? Unde se afla locuinţa asta, camera în care eram? Timpul petrecut aici mi se părea ireal, ca petrecut în comă. Unde căzusem atunci?

Am scos un sunet. Se întoarse din drum. Mi-a luat ceva ca să rostesc cuvântul „azi".

Se aplecă înainte.
— E începutul lui februarie. Şaişpe, cred.

O amuzau gemetele mele necontrolate.
— Da, ai zăcut aici destul de mult. Erai mort, crede-mă, mort. O singură flăcăruie mai pâlpâia în tine. Erai zdrobit, dar flacăra aia n-ai lăsat-o să se

stingă. Eşti un dur, dragul meu *boche.* Acum lasă-mă să-ţi încălzesc nişte supă. Şi cu asta dispăru din câmpul meu vizual.

— *Concierge*-ul îmi dădu să mănânc. Îmi potrivi între buze o pâlnie mică de tablă. Voiam s-o prind cu dinţii, dar n-a mers. Am crezut că mi se rupsese sârma din maxilar, dar mi-am dat seama că, în partea stângă, îmi lipseau câţiva dinţi. Valie turnă nişte supă în pâlnie, care curse însă pe lângă colţurile gurii. Când a aşezat-o în jumătatea dreaptă a gurii, operaţiunea a avut mai mult succes. Am înghiţit şi am băut lichidul cald. Îmi făcea bine.Deocamdată, nu poţi să mesteci, spuse. Dar cu înghiţitul te descurci destul de bine. Îmi zâmbi. Ceea ce înseamnă că nu s-a sfărâmat chiar tot în tine.

Am încercat să trag cu urechea, să urmăresc traseul parcurs de supa înghiţită.

31

Treptat, mi-am dat seama că scăpasem din ghearele morţii. Zile şi săptămâni care treceau fără să se întâmple nimic. Într-o zi, Valie a luat magnoliile de pe comodă, într-o după-masă, soarele a bătut atât de tare, încât a luminat toată icoana. Deasupra sa plutea într-adevăr un porumbel, însoţit de simbolul Sfintei Treimi. Am privit imaginea strălucitoare până când lumina s-a retras centimetru cu centimetru.

Chantal nu mă vizită nici măcar o dată. Visând cu ochii deschişi, mi-am imaginat-o în haine de luptătoare, pantaloni negri şi părul strâns sub şapcă. Se pricepea la mânuirea armelor. Nu vorbea, stătea pur şi simplu sau se plimba pe lângă patul meu. Mi-am dat seama că Chantal n-avea cum să ştie nimic despre ce mi se întâmplase. Habar n-avea că fusesem în Turachevsky în seara atentatului. Nu aflase nimic despre arestarea mea. Aşa că n-avea cum să-mi lase niciun mesaj. M-am

resemnat cu faptul că Henri fusese doar o fantomă care bătea în perete, plăsmuită de către Leibold. Am fost lăsat să rătăcesc prin iarna pariziană la ordinele lui.

Într-o dimineaţă, mai mult prin semne decât prin cuvinte, l-am rugat pe *concierge* să-mi dea cărţile. Mi-o dădupe cea pe care o vârâsem în pantaloni înainte să cad. Nu era cartea cu fabule. Am pierdut-o, probabil nimerise în mâinile lui Leibold. Pe burta mea, fusese deschis atlasul şcolar. Valie stătea lângă mine, frunzărea şi privea harta polilor Nord şi Sud, Oceania şi Asia de Est. Având în vedere că nu-mi puteam mişca braţele şi mâinile, am rugat-o să-mi deschidă la harta Franţei. Franţa cu graniţele din 1918. Oraşe, râuri, zone geografice.

Căutam un nume simplu, scurt, care să ascundă ceva nobil. Cuvântul începea cu B sau cu F, Eram sigur c-o să-mi amintesc. Satul, cătunul, proprietatea bunicului lui Chantal — numele localităţii pe care o mâzgălise pe marginea foii. Mi-am bătut capul cu asta în fiecare zi. Privirea îmi aluneca peste denumirea localităţilor. Nu voiam să accept realitatea — nu-mi puteam explica de ce, dar uitasem numele.

Valie îmi aducea supă, de obicei de legume. Odată a înmuiat nişte pâine albă în lapte şi mi-a vârât în gură bucăţele mici. Am mestecat cu cerul gurii şi nişte dinţi ciobiţi. Ce gustos era! De acum încolo, îmi pregătea numai terci cu pâine.

Mă gândeam deseori la cum aş fi putut s-o răsplătesc pe Valie pentru grija pe care mi-o purta. Dar aveam încă dubii, crezând c-ar putea lucra pentru Leibold. Când mi s-au vindecat rănile de pe faţă şi am putut să vorbesc, am întrebat-o:

— De ce faceţi asta pentru mine?

Valie stătea pe taburetul de lângă pat; era seară.

— L-am cunoscut pe Wasserlof. Mâinile ei se odihneau nemişcate pe şorţ. Într-o zi, a venit cu nişte domni germani şi le-a arătat apartamentul.

Domnul şi doamna Hirschbiegel erau nişte oameni distinşi. *Monsieur* mi-a dat şi-un ciubuc pentru osteneala mea. Se ridică şi îşi făcu de lucru prin cameră.

— Mai târziu, venea şi singur la Paris, chiar şi după moartea lui Wasserlof. Când ne-au invadat germanii, l-am întrebat ce-o să se aleagă de apartamentul acela. Mi-a zis că nu mai venea pentru pictat. Am râs amândoi.

Obrajii lui Valie străluceau.

— Într-o zi, în toiul războiului, a apărut fiul lui Hirschbiegel şi a testat cheia. Nu seamănă deloc cu tatăl lui. Apoi ai venit tu şi o *Demoiselle.* Şi-n final, germanii. Valie ridică din umeri. Asta e tot.

Nu pricepeam de ce vorbeşte pe tonul ăsta jovial. Până la urmă, vorbea despre duşman, Hirschbiegel era locotenent al *Wehrmacht-ului.* Eu însumi eram un duşman care-şi făcuse de cap cu o pariziancă în oraşul asediat. Am tras-o la răspundere pe Valie, dar ea mi-a zâmbit doar şi a dispărut fără să-mi răspundă.

Avea aproape patruzeci de ani şi era destul de atractivă în felul ei matur şi calm. Avea ceva şarmant chiar şi aşa, îmbrăcată în capot. M-am gândit de mai multe ori s-o întreb unde e bărbatul ei. Căzuse pe front, fusese luat prizonier? Aflasem că, înainte de război, Valie a lucrat ca asistentă medicală. Ştia câte ceva despre oase.

Piciorul meu drept n-o îngrijora. O simplă fractură a femurului, care se sudase normal. Laba piciorului stâng însă era distrusă, ambele oase fuseseră zdrobite. Valie curăţase rănile deschise şi pusese membrele la locul lor. Până acum, nu se inflamase nicio rană. Dar nu putea să-mi spună dacă piciorul s-a sudat bine, acolo unde trebuia.

Lemnul şi bandajele au început să miroasă urât. Valie schimbă atelele. N-am simţit aproape nimic. În afară de nişte contuzii, braţul stâng era aproape vindecat. Aşa că am putut să mănânc destul de normal şi am putut să frunzăresc singur atlasul.

Doar bandajul de pe mână mă mai încurca. Am văzut o singură dată rana de sub ea. Valie mă pregătise psihic: degetul mic fusese smuls pe jumătate deasupra încheieturii. Cred că se întâmplase când căzusem de pe acoperiş. Pielea de pe os începuse deja să se cicatrizeze. Mă ustura, dar nu mai mult decât o înţepătură de viespe.

La începutul lui martie, m-a cuprins febra. Mai întâi, am văzut doar pata de sub genunchi. Arăta ca o vânătaie, apoi a început să supureze. Pata s-a transformat într-o băşică, apoi s-a spart şi din rană a curs un lichid albicios. Valie curăţa rana cu ceai de muşeţel în fiecare zi. Aveam dureri şi tremuram din tot corpul. Sângele îmi clocotea, aveam senzaţia c-o să-mi pierd cunoştinţa. De câte ori deschideam ochii, aveam impresia că a trecut mai mult timp decât credeam. Nu mai ştiam cum e să visezi, aveam acelaşi vis în fiecare noapte.

Totul începea pe o colină pe care mânam o roată în jos. Mă mira faptul că nu se rostogolea singură. Era prea grea. M-am uitat mai atent — era din aur masiv. Apoi, dintr-odată, roata se transforma într-o coroană rotundă, cu dinţi mari. O împingeam cu greu, voiam să se rostogolească din ce în ce mai departe. Dar încotro oare, mă întrebam. Ce se afla acolo jos? În sfârşit, am ajuns la cel mai de jos punct al colinei: şi am văzut marea. Coroana trebuia să ajungă în apă, mi-am dat seama; aşa că am împins-o încolo.

Când m-am trezit, un cuvânt îmi răsuna în urechi. Cuvântul care aparţinea coroanei. Balleroy[64]. Am ridicat capul.

— Balleroy, i-am spus Fecioarei Maria. Aceasta arătă în sus.

Când a apărut Valie, am întrebat-o dacă ştie ceva despre Balleroy, o localitate de pe malul mării. Voia să-mi şteargă fruntea şi să-mi răcorească încheieturile. M-am ferit şi i-am cerut atlasul. A ezitat, dar mi l-a deschis la harta Franţei. Nu eram

destul de puternic ca să mă concentrez prea mult. Totul a devenit şters şi am adormit.

A doua zi dimineaţă, Valie a pus un cuţit ascuţit într-o oală cu apă clocotită. L-a scos cu un ştergar, s-a aplecat peste mine şi mi-a făcut o incizie sub genunchi. Am urlat. S-a scurs mult lichid. Valie a curăţat rana cu şnaps. Am leşinat.

După ce mi-am revenit, am rugat-o să caute localitatea cu mine. S-a apropiat cu taburetul. Am început dinspre nord, aproape de graniţa cu Belgia, şi am cercetat toată coasta. Am repetat des numele *Balleroy.* Trecând de Pas-de-Calais, ajungeai la Somme, apoi la Seine-Maritime, la Eure şi, în sfârşit, la Calvados[65]. Degetele noastre cercetau arondismentele Caen şi Bayeux, împrejurimile staţiunilor balneoclimaterice St. Laurent şi Arromanches-les-Bains. Dar, dintr-odată, când am vrut s-o luăm spre Cherbourg, numele a apărut ca din neant. Valie a pus degetul pe el, eu am fost cel care l-am rostit. Scris mic, dar lizibil. „Balleroy."

Se afla în regiunea Basse-Normandie, mult mai departe decât am estimat. Un culoar subţire ducea până acolo. Undeva, de-a lungul şoselei acesteia, se întindea şi ferma bunicului lui Chantal. Poate până la urmă n-o să mori, mi-am spus. Din clipa aceea, mi-am stabilit un obiectiv. Îmi dădea curaj şi anotimpul care se apropia. Primăvara îşi intra în drepturi, în timp ce inflamaţia se retrăgea. Trezirea la viaţă a naturii se simţea chiar şi-n camera asta întunecată, în care soarele pătrundea doar pentru scurt timp. Nu mai voiam să fiu bolnav, trebuia să se schimbe ceva!

Zăcând în pat şi ascultând atelele care se ciocneau la fiecare mişcare, am început să schiţez mental drumul spre Normadia. Atât de clar, de parcă Rue Faillard ar fi dat direct în şoseaua spre Balleroy. Valie îmi percepea neliniştea şi îmi tolera tânguielile nesfârşite. Eram un pacient nesuferit, prost dispus, care voia să evadeze. Îmi uram condiţia şi o presam să mă ajute să mă ridic. Am

întrebat-o de atâtea ori unde sunt lucrurile mele, încât a fost nevoită să-mi întindă pe scaun cămaşa şi pantalonii. De-acum încolo, erau ca un semn care-mi amintea în fiecare zi de plecarea iminentă.

Valie îmi aduse o pereche de foarfece. Barba îmi atârna până în piept. Am tăiat câteva smocuri creţe. Când s-a întors cu pămătuful şi briciul şi a început să mă radă cu mişcări lente, mi-am dat seama că-l bărbierise cândva la fel şi pe bărbatul ei. Stând în mijlocul smocurilor rase, i-am pus întrebarea.

— Da, a existat cineva, spuse. Dar el n-o să mai apară pe aici.

— De ce?

— E departe. Lama îmi frecă obrazul.

— E pe front? Am umflat puţin obrajii.

— Nu, e bolnav.

— A fost rănit?

Povestea greoi, dar plină de pasiune.

Ştiu doar că domnul Hirschbiegel trebuia internat într-un spital din Munchen. Îmi scrisese soţia lui. Asta se întâmpla înainte de război.Gânditoare, fără grabă, Valie mi-a povestit de relaţia de dragoste dintre ea şi german, care a durat câţiva ani buni. După scrisoarea aceea, n-a mai primit nicio veste. Valie se întreba dacă *Monsieur* al ei mai trăia.

Îmi făcusem tot felul de scenarii legate de motivele ei, dar nimic de genul ăsta. În timp ce briciul aluneca pe bărbie şi gât, fantoma lui Leibold, care până acum se ascundea în spatele lui Valie, dispăru definitiv.

Îmi redase chipul, aşa cum fusese înainte de accident. La insistenţele mele, îmi aduse şi o oglindă. Era o imagine de coşmar. Tratamentul aplicat de către caporalii-şefi vizase deplasarea totală a maxilarului meu. Rândul inferior de dinţi fusese dezgolit, golurile erau perfect vizibile. Îmi nipseseră nasul, osul îngust se transformase într-o umflătură grosolană. În cădere, mă rănisem şi la gât; aveam o cicatrice lungă care se întindea de la

ureche până la claviculă. Pe alocuri, părul fusese smuls şi pe cap se formaseră răni urâte, firele de păr fiind mai rare. Slăbisem; fruntea îmi era brăzdată de riduri, sub ochi aveam cearcăne mov. Urma să împlinesc douăzeci şi trei de ani peste câteva zile. Dar bărbatul care mă privea din oglindă părea mult mai bătrân.

Am scos atela de pe piciorul drept. Până acum, rana trebuie să se fi vindecat. Am împins piciorul din pat, am luat-o pe Valie de după gât şi am pus piciorul jos, apoi m-am ridicat. Mă aşteptam să n-am destulă putere şi cu toate acestea, m-am speriat Piciorul mi se bălăngănea ca o bucată de carne neînsufleţită. Am simţit zonele zgrunţuroase din gresie, am sesizat că mi se îndoaie genunchiul, dar piciorul era neputincios. Puţin a lipsit să mă prăbuşesc. Valie m-a susţinut, apoi a început să mă târâie după ea prin cameră. Piciorul imobilizat servea drept punct de sprijin, pe celălalt îl trăgeam pur şi simplu după mine. Ne plimbam în cerc. Eram prea greu, aşa c-a început să respire greu după câteva minute. A fost nevoită să mă ducă înapoi în pat. Eram doborât. Probabil că trebuia să mai rămân cel puţin câteva săptămâni.

Am rugat-o pe Valie să-mi aducă nişte cărţi. Mi-a promis c-o să-mi facă rost de câteva. În seara aceea, mi-a dat un roman german. Îmi părea cunoscut. După câteva răspunsuri evazive, a recunoscut că îl luase din apartamentul lui Hirschbiegel. Avea cheia ei.

— Aş putea să intru, deci? am exclamat bucuros.

Nu-ţi mai place la mine, *boche*? Pentru prima oară folosea cuvântul respectiv cu conotaţie negativă.

32

Trecuseră douăsprezece săptămâni de când aterizasem de pe acoperiş direct în custodia lui Valie. Îl oblojise pe cel rănit, îl ascunsese pe cel

urmărit. Cum m-aş fi putut revanşa faţă de ea? într-o seară, când frunzăream din nou atlasul, am observat o pagină care fusese ruptă din cotor. Pacificul şi Oceania se desprinseseră de restul lumii. Am studiat minute-n şir insule cu nume precum Onotoa sau Nanunmanga, am mângâiat golful Fiji cu degetul. Am urmărit linia de delimitare a datei pe glob, la sudul căreia era tot timpul cu o zi mai târziu decât în vest. Într-un final, am luat pagina desprinsă, am netezit-o şi am început s-o împăturesc. De două ori a trebuit să distrug figura pe care încercam s-o modelez, abia la a treia încercare mi-a reuşit pasărea. Avea aripile albastre. Capul era format din coasta Noii Zeelande, coada îi atingea insulele Gilbert. Am scris „pentru Valie" pe partea de jos şi am aşteptat venirea serii.

— Drept rămas-bun? mă întrebă ea.

Mâncam cu lingura din tocăniţa de mazăre. Valie se aşeză pe taburetul de lângă pat şi privi figura de hârtie din poalele ei.

— Şi cum vrei să ieşi de aici? Lebăda de hârtie străbătu văzduhul în mâna ei.

— Exact ca până acum, i-am spus şi am parcurs repede drumul în gând. Peisaje în prima lumină a primăverii. Pomi înfloriţi, voalul verde de pe câmpii. Era sfârşitul lunii martie. Ştiam că ordonaseră un sfert de milion de bărbaţi pentru întărirea Zidului Atlantic. La fiecare kilometru de plajă se mai dezafectau zece buncăre. Dunkerque, Le Havre, Cherbourg, St. Malo, Brest şi Insulele Channel au fost declarate fortăreţe. Unităţi pentru tanchişti, tunuri de asalt, vehicule blindate. Cei mai mulţi soldaţi staţionau tocmai în zona pe care voiam s-o străbat. Pe cârje, singur, fără bani sau documente. În căutarea lui Chantal.

Valie îmi mulţumi şi ieşi. Am stat treaz toată noaptea, am încercat să-mi imaginez viitorul şi să pun în cuvinte ceea ce urma să se întâmple. Ce mult mi-aş fi dorit să mă audă şi Chantal...

Atela era fixată peste cracul pantalonului. Ne-am îmbrăţişat, am mângâiat spatele cald, am simţit respiraţia femeii fără de care n-aş fi supravieţuit. Era puţin probabil să ne revedem. Şi, cu toate astea, am discutat cu Valie despre un viitor, am stabilit cu ea un loc de întâlnire pentru atunci când se va fi sfârşit războiul. Am deschis poarta strângând cârjele sub braţ. Nu ne-am sărutat. Vârful de lemn se ciocnea de asfalt când am ţopăit pe Rue Faillard. M-am alăturat pe furiş unui grup de vreo o sută de bărbaţi care se îndreptau spre oficiul forţelor de muncă şi am ieşit din oraş când se lumina de ziuă. Şoferul nu mi-a pus întrebări. Purtam un costum maro şi pantofi cu tălpi bătute în ţinte, fiindcă Valie se gândea că urma să fac pe jos mare parte din drum. Îmi făcuse rost chiar şi de-o haină lungă.

Norocul mă părăsi lângă Poissy. O rupere de nori făcu strada absolut impracticabilă, după ce, în prealabil, fusese transformată într-un şantier de Panzerele nemţeşti; camionul se poticni. Împreună cu negustorii de legume, am încercat să urnim vehiculul, direcţionându-l către nişte scânduri. Astfel mi-am distrus costumul din prima zi. Când ploaia s-a mai oprit, şoferul plecă în sat ca să caute o pereche de boi. Ne-am luat rămas-bun; ajunsesem doar la câţiva kilometri de Paris şi deja trebuia să-mi continui drumul pe jos.

Cârjele se afundau în pământul moale. Ferit de un grup de sălcii, în prima noapte am dormit lângă un pârâu. Am băut apă şi am mâncat o parte din proviziile de la Valie. Deşi mi-era frig, mi se părea o experienţă incredibilă să dorm sub cerul înnorat după atâtea nopţi petrecute într-o cameră izolată. Intoxicat de sentimentul de libertate, am închis ochii. Am încercat să-mi amintesc ce rădăcini comestibile, ciuperci şi fructe de pădure cunoşteam, până când mi-am dat seama că în aprilie n-aveam cum să găsesc aşa ceva. Până la urmă, tot aveam să găsesc satul lui Chantal, nu

conta în cât timp. Am încercat să-mi imaginez faţa ei surprinsă, bucuria cu care m-ar fi întâmpinat. Voiam să aştept sfârşitul războiului împreună cu ea, să lucrez pe câmp, s-o ajut la strânsul recoltei până când ne-am fi putut începe viaţa cea nouă.

Dimineaţa, pe şoseaua ce se aşternea în faţa mea, s-a deplasat un convoi nesfârşit de trupe. Nici unul dintre soldaţii din camion nu s-a uitat la bărbatul în cârje. Cu toate acestea, m-am hotărât să-mi continui drumul pe drumuri de ţară şi pentru căruţe. Smulsesem din atlas foaia cu harta Franţei.

A doua seară, ajuns într-un sat numit Thiere, mi-am dat seama că am avansat doar câţiva kilometri. Ajunsesem prea mult în sud. Epuizat şi descurajat, m-am târât până la o căpiţă, m-am întins pe haină şi m-am învelit cu nişte fân. Se întunecase deja când m-am trezit îngheţat, am îmbrăcat haina şi m-am înfundat mai mult în căpiţa de fân.

Vremea era din ce în ce mai schimbătoare. Se înnorase şi stătea să plouă, iar nopţile erau reci şi senine. Dormeam tot timpul afară şi dimineaţa haina era acoperită de brumă. Îmi epuizasem proviziile după trei zile. Nu voiam să fur.

Zilele acestea, am călătorit cu tot felul de grupuri dubioase, oameni fără căpătâi ca şi mine. Peste tot, neîncredere, suspiciune. Nimeni nu-mi dădea să mănânc şi nu-mi oferea un pat de bunăvoie. După ce-am făcut cunoştinţă pentru a treia oară cu un câine de pază care se ţinea după mine atât cât îi permitea lanţul, am hotărât să-mi iau cele trebuincioase şi singur. Am furat resturi de pâine din faţa cailor. Am smuls primele răsaduri de ceapă verde din grădini şi le-am mâncat cu tot cu pământ. Uneori prăjeam pâine şi ceapă pe o ţepuşă. Un ţăran îmi mirosi focul de tabără şi mă izgoni cu împuşcături. Între timp, ajunsesem să ţopăi atât de repede pe cârjele mele, încât reuşeam să depăşesc chiar şi oameni fără handicap.

Vaci n-am muls în viaţa mea. După câteva încercări însă, am reuşit s-o fac şi pe întuneric.

Acum ştiam cum să liniştesc o vacă, s-o fac să-mi lase cale liberă. Când locuitorii fermei dormeau, mă strecuram în coteţul găinilor şi furam ouăle de sub păsări. Într-o noapte, am îndrăznit să mă strecor pe geamul deschis al unei case ţărăneşti. Am umblat în cămara unde se ţineau afumăturile şi am furat o bucată de slănină. Câinele gazdelor îmi sufla în ceafă, aşa că am aruncat bucata de slănină şi am fugit. După aceea m-am enervat. Ce conta o muşcătură în picior când recompensa ar fi fost o bucată condimentată de slănină de pe burtă?

După o noapte deosebit de rece — eram plecat la drum de vreo trei săptămâni —, nişte frisoane m-au ţinut pe loc şi m-au obligat să mă ascund trei zile în căpiţa de fân, fără hrană. A patra dimineaţă, m-am trezit odihnit; simţeam primăvara în oase, am ieşit din ascunziş şi m-am încălzit la soare.

De când nu mai încăpea îndoială că ocupaseră toată Franţa, germanii nu se mai aşteptau la duşmani din centrul ţării. Francezii şi membrii forţelor de ocupaţie îşi rezolvau treburile între ei. De obicei, armistiţiul stabilit de comun acord era întrerupt doar de atacurile partizanilor şi de represaliile de rigoare. N-am văzut niciodată o execuţie, dar o brutăreasă mi-a povestit cum fusese ras un întreg cătun, doar pentru că doi soldaţi germani au fost aruncaţi în aer, cu tot cu motociclete, pe teritoriul respectiv.

Mi-am continuat drumul pe străzi pavate. Îmi propusesem să mă apropii de primele căi de acces spre mare şi am fost surprins de mobilizările masive de trupe armate. Am urmărit convoiul de transportoare sosite pentru divizia de tancuri, dislocarea trupelor, tancuri ataşate unul de altul, care transportau structuri de oţel lungi de câţiva metri. Am traversat drumuri proaspăt netezite. Am văzut poduri aruncate în aer cu scopul de a îngreuna avansarea inamicului spre zona rurală. Am ţopăit pe cârje pe lângă terenuri minate de către pionieri germani. Când observam blocaje din

timp, le evitam. Printr-unul am trecut chiar amuzat, scuturând cârjele ca pe nişte lopeţi, furişându-mă pe lângă un mărfar.

Ajuns lângă o localitate numită Heudebonville, am căutat o curte izolată. Am zărit familia pentru scurt timp;erau nişte fermieri mai în vârstă, cu cinci sau şase copii şi două ajutoare. În general, oamenii de la fermă se culcau odată cu găinile, dar aici luminile rămâneau aprinse chiar şi noaptea. Ascuns după copaci, îmi doream să mă pot culca în sfârşit în fân. Câinele era o potaie bătrână care începea să latre dintr-odată, fără motiv. Fermierii nu prea îl luau în serios.

În sfârşit, se stinse şi lumina de la ultima fereastră. M-am furişat până la poartă şi am deschis-o doar cât să am loc să mă strecor. Câinele mârâi. Am ajuns la hambar urcând o scară, mi-am întins haina şi m-am acoperit cu fân adunat ca pentru un cuib. Am adormit aproape instantaneu.

Cerul era întunecat. M-au trezit nişte strigăte, la început nici nu înţelegeam limba în care se vorbea. Voiam să mă târăsc până la peretele din scânduri, când a început tămbălăul. Se trânti o fereastră. Se auzeau paşi, cineva ţipa în casă. O uşă spartă, plânsete de copii, vorbe de ocară. Am tras cu ochiul printr-o crăpătură, am văzut lumină de făclii şi lanterne. Se auzi o împuşcătură, ţipete şi tânguieli. Fânul fu luminat de raze de lumină, particulele de praf străluceau. Strigăte.

— Mai e cineva acolo!

O haină de piele, un chipiu gri. Eram complet treaz, dar în acelaşi timp şi uluit.

Înmărmurisem. Sunt cei de la Gestapo, mi-am zis.

Dă-te jos! Bărbatul nu vorbea în germană, ci într-un dialect specific acelei regiuni. O ţeavă de pistol, un model vechi. Când m-am întins după cârjă, a tras. Glonţul nimeri grămada de fân. Am ţipat îngrozit, i-am arătat atela. Bărbatul zări cârjele şi le aruncă jos. Am coborât atent sub cerul

liber. Îmi uitasem haina.în faţa porţii am văzut zece bărbaţi; erau francezi. Adunaseră familia laolaltă. O cameră ardea în spatele unei ferestre. Bunica şi soţia fermierului se îngrijeau de copiii mai mici, băieţii speriaţi se adunaseră ameţiţi de somn în jurul tatălui. Un ucenic confuz, stând pe vine; pe celălalt tocmai îl aduceau. Nu reuşeam să scap de somnolenţă, mă cuprinsese o panică soră cu moartea. Cu mâinile la ceafă, m-au îmbrâncit în faţă. Nu înţelegeam ce se întâmplă. Bărbaţii înarmaţi erau francezi şi proveneau din aceeaşi regiune ca şi fermierii, după dialect.

Capul familiei, îmbrăcat în izmene şi jachetă croşetată, fusese condus până la grămada de bălegar. Se auzi o comandă răstită, doi bărbaţi au ţintit şi au tras. Ţipetele femeilor păreau să vină din aceeaşi gură. În timp ce bărbatul corpolent se prăbuşea, îl aduseseră şi pe tatăl lui. Cu picioarele tremurând, acesta a fost pus lângă cadavrul fiului său. Femeile nu mai ţipau; copiii înmărmuriseră cu ochii larg deschişi. Bătrânul îşi dădu duhul cu un suspin. Veni rândul ucenicului mai vârstnic. Acesta se feri urlând. Un glonţ îl nimeri în tâmplă.

Acum, bărbatul cu chipiu mă împinse pe mine spre grămada de bălegar. Cu mâinile încă la ceafă, mi-am pierdut echilibrul şi am căzut. Am simţit până în adâncul plămânilor mirosul de bălegar. M-au ridicat cu forţa, a trebuit să trec prin faţa femeilor. Priviri uluite, nu mă cunoştea nimeni. Nu mai aveam loc printre morţi. Niciun pâs. M-am întors, am vrut să spun ceva, dar n-am scos decât un sunet răguşit. Al doilea ucenic fu adus lângă mine. La lumina făcliilor, s-au văzut trei arme aţintite asupra bărbatului. Apoi o mână întinsă care arăta spre el. Omul îşi încordă muşchii. Am perceput împuşcătura doar după ce s-a prăbuşit, cu mâinile ridicate de parcă ar fi vrut să se apere. Am auzit o şoaptă: era respiraţia mea. Se făcu linişte. Bărbaţii reîncărcară armele şi ridicară ţevile.

— Nu, spuse cineva.

Era un tânăr cu gulerul sfâşiat. Se apropie la câţiva paşi fără să calce pe cadavre. Era aproape de vârsta mea, ochelarii îi dădeau un aspect prietenos, Mă privi atent.
— Nu aparţii de noi, spuse.
— Aşa este. L-am privit.
— Cine eşti?
— Satul meu a ars, am spus pe un ton scăzut.
— Unde?
Toată lumea era în aşteptare. Răspunsul meu era decisiv. Cineva îmi povestise despre un cătun distrus. Dar numele îmi scăpa. Am lăsat mâinile în jos, am mutat greutatea pe piciorul rănit.
— Numele localităţii? mă întrebă răbdător.
Am coborât privirea în pământ, nu puteam să-i răspund. Am început să plâng. Doi bărbaţi îl aduseră pe fiul cel mare al fermierului.
— Ăştia-s nişte trădători, spuse ochelaristul, de parcă aş fi avut dreptul la explicaţii înainte să fiu executat. Colaboratori. Sunteţi un informator, prin urmare, vă condamnăm la moarte.
Se asigurase c-am înţeles situaţia.
— Sunt conducătorul brigăzii *Liberation Normandie,* spuse în final şi se întoarse lângă oamenii lui. Aceştia ţintiră. Unul dintre cei care-l aduseseră pe băiat stătea chiar lângă mine. Am observat umbra unui pat de puşcă. Mă nimeri în spatele urechii. Flacăra.
Se făcu linişte. Am mişcat piciorul. Mi se părea că am capul prins într-un cleşte. Am ridicat din umeri. Se lumina de ziuă. În rest, nu se vedea nicio lumină. Mi-am pipăit gâtul, sângele închegat. Zăceam lângă grămada de bălegar.
Bărbaţii plecaseră, cadavrele dispăruseră. Pe pereţii tencuiţi, se vedeau stropi negri, pe pământ erau băltoace. Lângă paie, o bucată de pânză. Am tras cu ochiul spre hazna printre scândurile gardului, curtea era pustie. A durat o veşnicie să mă ridic. M-am târât până la casă, uitasem de cârje. Niciun semn de viaţă. M-am lăsat

neputincios lângă cadrul uşii. Mi-era frig, nu ştiam unde mi-e haina. După câteva minute, m-am ridicat. Trebuia să plec. Fiecare pas era urmat de un zumzet interior. Încercam să-mi ţin capul drept.

Execuţie, mi-am spus. Nu erau germani. O răfuială între două clanuri? *Brigade Liberation*, îmi trecu prin cap. Tipul cu ochelari făcea parte din *Resistance.* Ca şi Chantal. Am ajuns la poarta înclinată de vânt, am făcut primul pas pe cărăruie. Atunci am auzit scâncetul. Câinele îşi târa lesa prin praf. Alerga dintr-o parte în alta, numai cât îi permitea lesa. Lătra şi nu se putea opri din alergat. Adulmeca aerul, lătra răguşit. Preţ de o clipă, m-am sprijinit de stâlpul gardului. Câinele era bătrân, dar n-aveam încredere în el. Am ţopăit spre cuşca lui, acolo unde i se termina lanţul. Patru bolţuri băgate într-o plăcuţă de metal. Nu puteam să-i desfac lesa. Am văzut ridicătura de pământ de lângă el. În colţul din dreapta, pământ proaspăt greblat, în iarbă, o haină de damă. Îmi imaginam chipurile celor de sub pământ, feţe de ţărani luminate de făclii. Tatăl robust, ucenicii. Fiul cel mic n-avea mai mult de zece ani. Am întors spatele.

M-am întors la câine. Acesta lătră şi se dădu înapoi. Până când nu mai avea unde. M-am aplecat, capul îmi zvâcnea. Am apucat zgarda, am desfăcut catarama. Lanţul căzu. Câinele înlemni. M-am ridicat încet, fără să mai arunc vreo privire spre dâmbul proaspăt făcut. *Liberation.* Am ajuns la poartă pentru a doua oară. Dungi roz pe orizont, drumul ducea chiar spre ele. Mă deplasam fără cârje, îmi menţineam echilibrul vâslind cu braţele. Câinele se oprise lângă poartă. Speram să mă fi însoţit. A rămas însă lângă locul în care au fost îngropaţi ai lui. Mult timp l-am auzit lătrând.

33

Curtea se afla în sud. Povârnişul se ridică la orizont, acolo unde malul erodat, umbrit de un frasin, îmi promitea o privelişte splendidă. Cineva îmi descrisese moşia. Cu fiecare drumeag pe care-l parcurgeam, mă apropiam şi mai mult.

Era duminică, niciun muncitor pe câmp. Doar câţiva oameni îmbrăcaţi de duminică pe străzile prăfuite. Se pare că biserica se afla după deal. Deşi ştiam că mai am câţiva kilometri buni până la mare, mă aşteptam să zăresc stâncile de la mal. Am râs. Mi-era frică. Îmi imaginam cum mă duc cu Chantal spre marea aceasta, îi vedeam picioarele goale pe nisip. Nu te grăbi, mi-am spus, ai grijă. Vrei să cazi? Ia-o mai uşor! Am hotărât să-mi caut un toiag fiindcă nu reuşeam să mă temperez. Am grăbit pasul şi mai mult, am alergat spre povârniş vâslind cu braţele. Doi bătrâni, soţ şi soţie, îmbrăcaţi în straie negre de duminică, se întoarseră după mine. Eram zdrenţăros, neras, mă ajutam cu două bucăţi de scândură care se ciocneau când mergeam. Gura îmi era tot timpul întredeschisă, maxilarul se vindeca greu. Dar nu mă interesa. Am izbucnit într-un râs şi mai sonor. Am alergat atât derepede, încât am ameţit. Undeva se auzi un clopot, oamenii şiroiau de după deal, slujba se terminase.

Îmi imaginasem de nenumărate ori felul în care avea să mă-ntâmpine Chantal. Trecuseră câteva luni de la întâmplările din Paris. Eram sigur c-o să mă surprindă, ca de obicei.

Am ajuns la fermă. Uşa dinspre stradă era închisă. Am presupus că Chantal urma să se întoarcă în curând de la slujbă împreună cu familia, aşa că am decis să-i aştept. Au trecut mai mulţi oameni care m-au cercetat din cap până-n picioare. Mi-am pierdut răbdarea şi am înconjurat casa din piatră, al cărei perete vestic era acoperit cu plăci de gresie neagră. Am păşit spre mijlocul bătătorit al gospodăriei ţărăneşti. Iarba nu mai creştea, se vedeau doar băltoace mlăştinoase, iar

de după gard se simţea miros de balegă. Patru porci în nişte coteţe dărăpănate se întindeau leneş la soare. Brusc mi-am dat seama că arătam ca un vagabond — ceea ce şi eram. Aveau să mă alunge oare? Măcar n-aveau câine, asta m-a mai liniştit. Se auzea doar scurmatul porcilor în noroi.

Uşa din spate se deschise, o bătrână scoase capul, apoi dispăru din nou. Apoi se zări chipul unei tinere de la etajul de sus; când a observat c-am văzut-o, s-a îndepărtat de la fereastră imediat. Afară, bătrâna discuta cu cineva care stătea undeva în mijlocul camerei. Am făcut câţiva paşi precauţi şi am ridicat mâinile ca să le arăt că nu sunt înarmat. Când uşa s-a deschis pentru a doua oară, am auzit plânsul unui copil. Capătul coridorului se lumină, se apropie o umbră.

În curte apăru Pere Joffo. Avea părul alb ca zăpada, vântul îi zburlea pletele. Statura puternică a Mistreţului se transformase într-o siluetă chircită de animal bolnav.

Mă recunoscu în ciuda feţei desfigurate. Stăteam ca doi străini în curtea străbătută de vânt.

— De unde? mă întrebă aproape imperceptibil.

— Din Paris.

— Ştie cineva că eşti aici? Glasul i se destrămă în vânt.

— Nu ştie nimeni. M-am apropiat de el. Îmi observă atelele.

— Nu m-a urmărit nimeni, l-am asigurat din nou.

La etajul unu, cineva deschise fereastra. Tânăra îmbrăcată într-un halat de casă deschis la culoare semăna vag cu Chantal. Joffo o văzu.

— E Roth, spuse după un scurt moment de ezitare.

Femeia tresări puţin, casa se animă. În hol apăru bătrânul. Numele meu schimbase ceva în atmosfera casei; nu se arătau prietenoşi, doar curioşi. Copilul izbucni din nou în plâns. Tânăra dispăru de la geam. Cu gesturi nesigure, Joffo arătă spre o masă decolorată de ploaie şi care se afla pe singura fâşie de verdeaţă din faţa casei. M-

am aşezat, chinuindu-mă să-mi întind piciorul; urcuşul mă epuizase. Joffo luă loc pe taburetul din faţa mea. Ţăranca rămase lângă uşă. Mi-era sete, dar n-am spus nimic. Tânăra apăru la parter purtând pe braţe un ghemotoc înfofolit. În scutece era un copil. I se vedea doar smocul de păr negru.
— Şi Chantal? Nu mai puteam să înghit întrebarea.
Joffo se uită la copil, l-am urmărit privirea.
— E aici?
— Nu, spuse. Nu mai e aici.
Era să mă prăbuşesc de dezamăgire.
— Şi când se-ntoarce?
Joffo stătea liniştit, i se mişca doar părul. Mi-am dat seama că nu se referea la faptul că e plecată la biserică sau la pădure; Chantal era departe, simţeam asta. Poate se alăturase unui alt grup de pe coastă, unul secret. Toate săptămânile astea, drumul lung pe care l-am parcurs! Urmărisem fantasma unui copil. Ajunsesem în Balleroy, dar nu-mi atinsesem ţelul. Mi-am împreunat mâinile pe masă.
— Doriţi să mâncaţi sau să beţi ceva? întrebă o voce domoală. Tânăra culcă copilul la umbră. Avea ochi mai mari decât Chantal şi un păr închis la culoare. Mersul îi semăna.
— Sunteţi sora ei? am întrebat-o.
— Verişoara. Rămase serioasă.
— E copilul dumneavoastră? De aici, vedeam mai bine bebeluşul. Păr negru, o feţişoară plină de riduri, ochii, două fante strânse în somn.
Tânăra nu-mi răspunse.
— Cât are? am întrebat.
— Trei săptămâni.
— Rămâneţi la masă? întrebă Joffo.
— Da, cu mare plăcere.
Femeia intră în casă.
Bunica se aşeză pe banca de lângă perete şi o privi pe tânără în timp ce aceasta mă servea. Am mâncat pâine cu smântână şi nişte morcovi. Am băut must vechi. Era acru şi mi-a limpezit capul. În

casa asta, nu eram musafir, eram tolerat doar ca un călător aflat în trecere. Observaseră cât de greu mestec mâncarea. Jumătatea stângă a maxilarului măcina în gol. Ronţăiam morcovii ca un câine bătrân.
— Unde vrei să te duci? îmi întări Joffo bănuiala.
— La Chantal, fu singurul răspuns pe care-l puteam da. Unde e? O găsesc eu.

Verişoara ei făcu un pas spre mine de parcă ar fi vrut să-mi spună ceva. Cu un singur gest, Joffo îi porunci să tacă. Se ridică şi o luă pe lângă peretele casei. În umbra unui păr, se vedea uşa pivniţei. Joffo o ridică şi dispăru. Am înlemnit împreună cu bătrâna, copilul şi tânăra, fără să mai spunem nimic. Am muşcat din pâine. Verişoara lui Chantal îmi mai tăie câteva felii.

Joffo se întoarse cu o sticlă de şnaps. Bătrâna intră în casă şi aduse două pahare. Joffo turnă. Tânăra se aşeză pe jos lângă copil şi îi făcu umbră cu palmele. Joffo se uită în soare. În clipa aceasta, îl vedeam din nou ca pe mistreţul cu ochi îngustaţi. Am golit paharele.

Nemţii pătrunseseră până în Balleroy, fără ca cineva să prevadă această mişcare. O companie înjumătăţită din sud, în drum spre Pas-de-Calais. Voiau cazare şi îngrijiri, îşi instalaseră tabăra în trei gospodării ţărăneşti.
— Căpitanul era un om corect, spuse Joffo. Un tip cu care puteai să te-nţelegi. Trupele s-au mutat în hambar, pe ofiţeri i-am cazat în casă.

A turnat din nou, a băut, eu am aşteptat sa termine.
— Chantal şi Jeanne şi-au golit camerele. Înălţă capul în direcţia verişoarei. Aceasta era atentă la copil.
— Fetele au dormit în cămăruţa de lângă hambar. Le-am făcut provizii, femeile le-au gătit. Soldaţii erau tăcuţi; se discuta mai mult despre front. Oamenii se aşteptau — toată lumea se aştepta — să mai dureze doar vreo două zile.

Un morcov se rostogoli şi căzu de pe masă. Joffo îl ridică şi îl aşeză lângă farfuria mea. Goli şi al treilea pahar. Nu mai mâneam. În spatele nostru, ţipă o stăncuţă.

În noaptea plecării, un locotenent a descoperit pivniţa de sub coteţul găinilor. Joffo arătă spre sud, acolo unde nişte puieţi de nuc au fost aplecaţi de vânt. Aici ascunseserăm ceea ce nu trebuia să găsească. Ridică din umeri. Provizii pentru un an, arme. Căpitanul a confiscat armele, dar a interzis prăduirea. Cu vin însă s-au servit cu toţii. Ofiţerii s-au îmbătat cot la cot cu subalternii.

Bătrâna se aşeză lângă Joffo. Se uită prin mine, spre dealul de mai sus. Joffo tăcu un timp.

— Seara, locotenentul a pătruns în camera femeilor. Fără s-o observe pe Jeanne, s-a dus direct la Chantal. Jeanne a alergat în casă şi m-a trezit. Am apucat o bucată de lemn şi am fugit spre camera lor. Dar am ajuns prea târziu.

Joffo îşi atinse fruntea.

— Locotenentul murise, sângerând din mai multe răni. Chantal îi smulsese pumnalul de la curea şi îl înjunghiase. I-am spus să se adăpostească undeva. Dar Chantal stătea pe patul plin de sânge şi se holba la pumnal. Voia să fugă. Dar ţipătul lui Jeanne îi trezise pe nemţi.

Joffo se ridică şi se duse în mijlocul curţii.

— Căpitanul le-a spus s-o aducă aici. Chiar aici. Lăsă capul în jos. Eram cu toţii afară. Tata ţinea copilul adormit în braţe. Fratele meu, femeile, doi ucenici. Chantal stătea în faţa căpitanului. Era o noapte friguroasă. Chantal tremura. Fără să ezite nici măcar o secundă, fără să spună vreun cuvânt, căpitanul a scos pistolul, a împins-o pe Chantal la pământ şi a împuşcat-o în ceafă. Joffo arătă cu degetul locul cu pricina.

Se întoarse la masă.

— Copilul s-a trezit la auzul armei şi a început să ţipe. Se opri înaintea mea, se holbă la masa cu vopseaua tocită. Bătrâna stătea cu spatele drept.

— Pe fratele meu şi pe un muncitor care nimerise întâmplător în curte i-au aliniat cu faţa la perete. Apoi s-au apropiat de tatăl meu. A trebuit să-i dea copilul lui Jeanne şi să li se alăture celorlalţi. I-au împuşcat simultan.
— Joffo se aşeză şi-şi împreună mâinile.Zece francezi morţi pentru un german, spuse. Aşa a sunat sentinţa. Dar căpitanul s-a oprit aici. Se lumina deja de ziuă, aşa că a ordonat retragerea. Când soarele a răsărit, compania era deja departe de Balleroy. Tata ar fi împlinit azi optzeci de ani.

Am încercat să fac calculele. Câte zile, câte săptămâni trecuseră? Dac-aş fi plecat la drum mai devreme, dac-aş fi luat-o pe străzi mai late, dacă aş fi mers zilnic mai mult — mi-am dat seama că întârziasem mai puţin de o săptămână. Patru zile, mai precis.

Joffo intră în casă şi ieşi cu pumnalul în mână. Îl aşeză pe masă.
— Nu s-a gândit nimeni să-l ia de aici.

Am ezitat. În sfârşit, am scos mânerul din teaca închisă la culoare. Sângele fusese spălat. Am coborât privirea asupra lamei de oţel.
— A fost înmormântată deja?

Mi-a răspuns verişoara lui Chantal în locul lui Joffo.
— Vreţi să-l vedeţi?

Am mângâiat lama pumnalului. Lângă nuc, se ridicau nori cenuşii. Vântul se liniştise brusc. Aflasem totul, dar nu înţelegeam nimic.
— Ce-o să faceţi? am întrebat.
— O să-ncerc să-mi trăiesc viaţa, spuse librarul.
— Ne-a rămas copilul. Bătrâna privi în continuare spre dealuri.

Am golit paharul. Şnapsul era tare. Am privit făptura înfofolită în pânză.
— Cum îl cheamă?
— O cheamă Antoinette, răspunse Joffo.

M-am întors. M-am ridicat încet; atelele se ciocniră. Am ţopăit până la pom şi m-am aplecat.

Copila dormea încruntată, de parcă somnul ar fi fost o activitate obositoare. Voiam să-i ating o mânuţă, dar n-am îndrăznit.
— E copilul lui Chantal? am întrebat. Genunchii îmi tremurau.
Nu-mi răspunse nimeni.
Am privit feţişoara minusculă.
— Cum a fost naşterea?
— Uşoară, spuse bătrâna.
Mi-am imaginat-o pe Chantal în rochia de un verde pal, pe Chantal cea din Rue Faillard. Stăteam chiar în soare, scufundat în lumina albă. Am mângâiat capul mic. Fetiţa se strâmbă.
— Antoinette, am spus încet.
Mai târziu, Jeanne mi-a pregătit un culcuş în grajd. Stăteam pe fân, sub acoperiş. Petele de soare se jucau cu praful. Mi-am privit mâinile, locul ciuntit de unde îmi lipsea un deget, piciorul bandajat. Am scos pumnalul din teacă pentru a doua oară. Am potrivit vârful pe pieptul meu. Nu prea simţeam mare lucru prin haină. Mi-am descheiat cămaşa. Am apăsat pumnalul pe piele. Am văzut cum se întinde, cum cedează şi cum se umflă stropul de sânge. Am aşezat pumnalul lângă mine. Dintr-o dată, am avut impresia că fânul miroase ca părul lui Chantal. L-am adulmecat, m-am întins după punctuleţele de lumină care dansau. Am ţipat şi mi-am pus mâna pe gură instantaneu. Am urlat în căuşul palmelor. Saliva curse în pliurile din palmă. Soarele răsărea şi eu continuam să mă holbez drept înainte. Chantal şi Antoine. Ziua în care am scăpat de razie. Când ne-am sărutat în faţa lui Leibold. Când s-a urcat peste mine în camera din Rue Faillard. Părul şi sânii ei. Nu. Nimic. Niciodată.
Seara, m-am dus în casă şi am mâncat cu familia. Stăteam la fel ca ei şi-mi mestecam mâncarea. Nimeni nu aprinse lumina. Întunericul ne apropia. Mai târziu, am cerut să văd copilul. Jeanne mă conduse în cameră. Am ridicat fetiţa din

leagăn şi am culcat-o pe pieptul meu. Antoinette nu s-a trezit. Am strâns-o la piept. Respiraţia ei pe gâtul meu. A scos un ţipăt. Jeanne vru s-o liniştească. Am ţinut-o în braţe. Am legănat-o până când a adormit la loc.

În noaptea asta, mi-am dorit să rămân. În Balleroy, aproape de mare. Să rămân aici, departe de război. Antoine şi Antoinette. Când am stat culcat în fân, m-am gândit la cuvântul „tată". Nu-mi spunea nimic.

Am doua zi, mi-au permis să mă plimb cu Antoinette. Dar, când am luat-o spre păşune, au trimis-o pe Jeanne după mine. După aceea am vrut să-l ajut pe Joffo la tăiat lemne. Acesta lăsă toporul din mână fără să spună nimic şi intră în casă.

Mă lăsau să iau parte la fiecare masă. Nu puneau întrebări, nu voiau să ştie nimic. Erau primitori, dar rămâneau totuşi distanţi. Nu le-am povestit despre Paris şi nici despre călătoria mea. Am coborât dealul împreună cu Jeanne şi cu copilul şi am întrebat-o unde e marea. Prea departe ca să mergem acum până acolo pe jos, mi-a răspuns ea. Acolo se construiau buncăre şi garduri. Jeanne nu fusese de mult pe malul mării. Ne-am întors; mi-au luat copilul din braţe şi l-au dus în casă.

— E copilul meu, am spus în seara aceea în fân. Vor s-o jelească fără mine, vor să mă ţină departe de copil. Am râs în pumni ca un nebun. Cu toate că fac parte din familia lor!

În ziua următoare, am rugat-o pe Jeanne să-mi arate mormântul. Am luat-o şi pe Antoinette. Drumul spre cimitir trecea prin sat. Nu era nimeni pe străzi, dar ştiam că mă urmăresc din casă. Eram acel *boche* de care auziseră deja. În cel de-al doilea şir de case, se afla una cu ferestrele deschise. Se auzea radioul. Vântul purta melodia spre mine, ba mai încet, ba mai tare. Cineva cânta, n-am înţeles toate cuvintele, dar am recunoscut linia melodică. Vioi şi îndrăzneţ, Chevalier cânta *Avril prochain,*

je reviens. Voiam să mă apropii, am ţopăit cât am putut de repede, dar gardul îmi bloca drumul. Mirată, Jeanne mă urmă cu copilul în braţe. Când a ajuns la mine, muzica se terminase.

Moviliţa era proaspătă, fără nicio placă memorială. O marca doar o cruce de piatră. Câteva flori. Am încercat să îngenunchez, dar atelele m-au împiedicat. Antoinette începu să plângă, soarele ardea. O ridicătură de pământ, lângă alte morminte. De parcă n-aş fi avut nicio legătură cu Chantal. Ne-am întors. Luna iunie se dovedi a fi neobişnuit de călduroasă. Pe drumul spre casă, mi-am spus: Nu poţi să rămâi. Nu-ţi este permis.

Mi-am petrecut zilele în hambar. Ieşeam doar ca să mănânc şi să văd copilul. Într-o seară, am rămas în casă şi le-am povestit despre execuţiile de la Heudebonville. Joffo dădu din cap:

— Nu există nicio brigadă numită *Liberation Normandie,* spuse. Doar bande de hoţi care-i alungă pe germani din centrul ţării.

— Ăştia nu erau bandiţi, am replicat. Asta a fost o acţiune premeditată.

Bătrâna ieşi. Jeanne stătea aplecată peste copil.

— Atunci, fermierul trebuie să fi fost într-adevăr un colaborator, spuse Joffo. În acest caz, măsurile de pedepsire sunt necesare.

— Comunişti? am întrebat.

Nu mi-a răspuns.

După câteva zile, m-a rugat să-l însoţesc în curte. Antoinette dormea la umbră.

— Când vrei să pleci? m-a întrebat fără niciun preambul.

Voiam să-i dau o replică pe măsură, dar n-am făcut-o.

Am întrebat ceva legat de copil.

— De unde ştii că tu eşti tatăl ei? a răspuns cu faţa împietrită.

L-am privit doar.

— Poate, când o să se termine totul...

N-am mai spus nimic.

— Antoinette e franţuzoaică, aici e familia ei, spuse librarul. Nu se poate s-o iei cu tine. Şi nici tu nu poţi să rămâi.

Am privit spre dealuri.

— Cât mai e până la mare?

Mi-a examinat piciorul.

— Pentru tine, e prea departe.

— Mi-ar plăcea s-o văd.

Îşi trecu mâna peste frunte.

— Da, bine, spuse pe un ton mai prietenos. Mâine, poate mâine.

În ziua următoare, m-am plimbat pentru ultima oară pe pajişte cu Antoinette.

Am vorbit cu ea şi i-am povestit despre mama ei. Am dormit împreună în iarbă. S-a trezit neliniştită, a plâns fără să scoată vreun sunet, de parcă s-ar fi sufocat. Am luat-o în braţe, am mângâiat-o pe spate şi am început să-i cânt. Despre fata pe care o iubisem, despre oraş, despre aprilie. Nu-mi găseam cuvintele, aşa că am tăcut. Antoinette mă privea cu atenţie. I-am spus că trebuie să plec şi c-ar fi mai bine dacă m-ar uita. Mai târziu, i-am dus-o lui Jeanne şi am primit un pachet cu provizii şi o pereche de cizme de la Joffo. Despre călătoria la mare n-a mai spus nimic.

În lumina cenuşie a dimineţii, am plecat la fel de străin cum am venit. Am luat cu mine şi pumnalul cu care se apărase Chantal. La câţiva kilometri de Balleroy, în mijlocul ceţii, s-au ivit vapoarele primelor trupe terestre care încercau să acosteze. Era şase iunie. Doar că eu nu ştiam nimic despre asta. Eu eram pe drum.

Observații

[←1]

Comptoir — tejghea

[←2]

Mi se pare că am văzut unul exact la fel, la Miinchen.

[←3]

Este posibil, domnule. L-am cumpărat de la o familie care a trăit în Germania mult timp. /Cât cereţi pe el?

[←4]

Atunci, îmi pare rău.

[←5]

Căutaţi ceva anume?

[←6]

Aţi găsit?

[←7]

Sunt prea multe. Nu ştiu ce să aleg.

[←8]

Ma Pomme — melodie celebră în epocă, lansată de Maurîce Chevalier în 1936, al cărei titlu,expresie pronominală familiară, s-ar putea traduce prin „Eu, ăsta".

[←9]

Peste câteva minute, am timp şi pentru tine.

[←10]

Timp pentru ce?

[←11]

Abbe — abate.

[←12]

Ce dorinţă ai, băiete?

[←13]

Te vreau.

[←14]

În orig. „der File" — preluarea jargonului francez pentru „poliţist".

[←15]

Aş putea vorbi cu domnişoara Dorine? Nu este acolo? Ce?

[←16]

Domnule caporal, cu accent francez, fără pronunţia literei *h.*

[←17]

Cafe creme — cafea cu frişcă sau cu un strop de lapte

[←18]

SS unitate de luptă din Schutzstaffel, condusă de Reichsfuhrer-SS Heînrich Himmler.

[←19]

Cehelme Staatspolizei, pe scurt *Gestapo* — poliţia secretă germană în perioada nazistă.

[←20]

Forţele Armate.

[←21]

J*e suis partout* („Eu sunt peste tot") — săptămânal de actualitate internaţională, editat în perioda 1930-1944, de orientare pro-fascistă, cel mai important şi influent ziar colaboraţionist francez.

[←22]

Încă două zile ca asta şi trebui să concediez fetele.

[←23]

Ce oroare războiul ăsta cu Rusia*

[←24]

Trebuie să vă păstraţi sângele rece, vă rog.

[←25]

O cunoaşteţi pe Flora?

[←26]

Vreţi să urcaţi?

[←27]

Numai o clipă.

[←28]

Plec imediat.

[←29]

Dar ce ai? Mă voiai./— Da, îmi placi mult. Dar sunt obosit.

[←30]

Qherchez fa femme/Căutaţi femeia!" sau, în traducere liberă, „Aici trebuie să fie o femeie la mijloc!") — replică celebră rostită de unul din personajele lui Alexandre Dumas-tatăl în romanul *Mohicanii Parisului,* un funcţionar de poliţie care credea că femeia e întotdeauna cheia oricărei enigme.

[←31]

Tinere uşuratice.

[←32]

O broască văzu un bou, care i se păru foarte mare.

[←33]

Concierge — portar.

[←34]

Aperitiv franţuzesc cu gust de anason, cu aprox. 45% alcool; se consumă, de obicei, diluat

[←35]

Unde vă duceţi, domnule?

[←36]

Părăseşte scena, nemţălăule!

[←37]

Georges, eşti nebun? (...) Totul e bine, domnule. Vă distraţi? Vă pot ajuta cu ceva?

[←38]

Ce vrea? Ştii ceva de asta, Chantal?

[←39]

Froufrou — fâş-fâş, onomapatopee pentru foşnetul rochiilor de mătase, satin, tafta; prin extindere, iubită, drăguţă.

[←40]

Leonard a început deja. Fir-ar al dracului!

[←41]

40 Oprește-te, ajunge.

[←42]

El şi-a... el... şi-a aruncat pantoful,

[←43]

Calmează-te, se uită toţi la noi.

[←44]

Da, pantoful, am înţeles.

[←45]

44 Să mergem. Este târziu.

[←46]

Poate e o bombă cadou.

[←47]

Lemn de esenţă tare, de culoare deschisă; se importă din Asia.

[←48]

Spune repede!

[←49]

Marinare, nu te enerva.

[←50]

Corect: Pafi mal auf — Auf wierdersehen (în germ.) — Ai grijă, la revedere.

[←51]

Dar am doisprezece ani.

[←52]

Scuzați-mă, domnişoarelor. Eu $i prietenul meu n-am cinat încă. Nu ne-am pus de acord la ce restaurant sâ mergem./ — Dar sunt unele excelente în zonă.

[←53]

Întâmplător, domnişoarelor nu le-ar fi un pic foame?

[←54]

Mereu ne e un picuţ foame.

[←55]

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Hitler a dispus construirea Zidului Atlantic din Franţa: un sistem complex de fortificaţii de coastă, ridicat pentru a preveni invazia aliaţilor Zidu[nu a fost niciodată terminat şi consta în buncăre şi mine care, între 1942-1944, se întindeau de la graniţa franco-spaniolă până în Norvegia,

[←56]

Hermann Wilhelm Goring, adesea doar Hermann Goring (n, 12 ianuarie 1893, Rosenheim, Bavaria, — 15 octombrie 1946, Nurnberg) a fost un politician german şi lider militar, membru notabil al Partidului Nazist, al doilea în comandă, după Adolf Hitler, în cel de-al Al Treilea Reich $i comandantul forţelor aeriene ale Germaniei Naziste, Luftwaffe.

[←57]

Paralelă cu expresia din latină, „punctum saliens" = punctul critic, în care se poate rezolva o problemă.

[←58]

Luați loc.

[←59]

Sturmmann, în orig.

[←60]

Regiune din sudul Germaniei.

[←61]

Repede, pe aici.

[←62]

Halle — piaţă

[←63]

Băutură din apă amestecată cu rom, îmbunătăţită cu scorţişoară, zahăr, uneori suc de lămâie.

[←64]

Referire la cuvântul *roi,* „rege" în franceză.

[←65]

Regiuni din Franţa, denumite după râurile care le traversează.

Table of Contents